ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΙ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ, ΕΝΩΘΕΙΤΕ!

ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

διμηνη θεωρητικη και πολιτικη επιθεωρηση παλης κριτικης και συζητησης στο χωρο του επαναστατικου μαρξισμου

Ἀπὸ τὰ περιεχόμενα

Μάης - Ἰούνης 1975

3

Δρχ. 15

Ὁ μόνος δρόμος

Ἡ χώρα βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὴν πίεση ἀνερχόμενων «ἐθνικῶν κινδύνων» ποὺ πάει νὰ γίνη καθοριστικὴ γιὰ τὶς ἐσωτερικὲς ἐξελίξεις.

Ἡ διένεξη μὲ τὴν Τουρκία γιὰ τὸ Κυπριακό, τὸ Αἰγαῖο, κ.τ.λ., παρατείνεται δικαιολογῶντας ἀνησυχίες γιὰ τὸ μέλλον, ἀκόμα καὶ τὴ δυνατότητα πολέμου.

Ἡ Τουρκία καὶ γιατὶ ἐλέγχεται ἀκόμα ἀπὸ τοὺς Στρατιωτικοὺς καὶ κυρίως γιατὶ ἀντιμετωπίζει ἄλυτα κοινωνικὰ καὶ οἰκονομικὰ προβλήματα, ποὺ ἀπαιτοῦν πραγματικὴ Ἐπανάσταση, σπρώχνεται σὲ σωβινιστικὲς ἐξωτερικὲς περιπέτειες. Ἐπιπρόσθετα, ἡ ἀναμονὴ τῶν ἐκλογῶν ἐμποδίζει ὁποιοδήποτε πολιτικὸ ἡγέτη νὰ προβεῖ σὲ «ἀντεθνικὲς» παραχωρήσεις.

Πάντα στὴν Τουρκία ὑπάρχει ἀντικειμενικὰ προεπαναστατικὴ κατάσταση, ἀπερίγραπτα ἐκρηκτική, ποὺ πρέπει ν' ἀποτελεῖ τὸ βασικὸ δεδομένου, γιὰ κάθε ἀντίστοιχη ἑλληνικὴ ἐπαναστατικὴ πολιτική. Ὅσο γιὰ τὸν ἀμερικανικὸ ἰμπεριαλισμό, κύριο ὑπεύθυνο τῆς ὅλης κρίσης στὴν Μεσόγειο, ἐπιδιώκει μιὰν ἀκατόρθωτη ἰσορροπία ἀνάμεσα στὴν Τουρκία καὶ στὴν Ἑλλάδα, ποὺ θέλει νὰ τὶς κρατήσει καὶ τὶς δυὸ στὴν Ἀτλαντικὴ συμμαχία τοῦ ΝΑΤΟ. Πρὸς τὸν ἴδιο σκοπὸ τείνουν καὶ οἱ «φιλικὲς» πιέσεις ὅλων τῶν Εὐρωπαίων, ἀκόμα καὶ τῶν Γάλλων.

Γιατί, στὴν οὐσία, ἡ καπιταλιστικὴ ἑνιαία Εὐρώπη, εἶναι ἀκόμα μιὰ χίμαιρα, χωρὶς πραγματικὴ ἀνεξάρτητη ὕπαρξη καὶ πολιτικὴ ἀπέναντι στὴν Οὐάσιγκτον, ἱκανὴ νὰ «προστατεύσει» χῶρες ὅπως ἡ Ἑλλάδα.

Ὅσο γιὰ τὴν Γαλλία οὔτε τὸ εἰδικό της βάρος, οὔτε ἡ σημερινή της Κυβέρνηση, ἐπιτρέπουν τέτοιους «ἄθλους».

Τὰ δεδομένα αὐτὰ εἶναι γνωστὰ ὥστε νὰ ἀποκλείεται σταθερὸς προσανατολισμός μας πρὸς πραγματικὴ ἀποχώρηση ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ.

Πρόκειται, οὐσιαστικά, γιὰ «παζαρέματα», μὲ σκοπὸ νὰ πετύχει τελικὰ ἡ Ἀθήνα μιὰ κάπως εὐνοϊκώτερη λύση τοῦ Κυπριακοῦ, ἀπὸ τὴν ἀπαράδεκτη σημερινὴ κατάσταση, καὶ μιὰ ἐκκεχειρία γιὰ τὶς ὑπόλοιπες διαφορὲς μὲ τὴν Τουρκία.

Ἔναντι τέτοιων «παραχωρήσεων» ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς, ἡ Ἑλλάδα θὰ παραμείνει οὐσιαστικὰ στὸ ΝΑΤΟ.

Ὅλες οἱ ἐξωτερικὲς καὶ ἐσωτερικὲς πιέσεις ποὺ συνεχίζονται τείνουν σ' αὐτὸ τὸν σκοπό.

Πρέπει νὰ ἐπισημανθοῦν ἰδιαίτερα οἱ νέες κινήσεις στὸ Στρατό, καὶ ἡ ἀναζωογόνηση τῶν φιλομοναρχικῶν τάσεων, ποὺ ἀποβλέπουν νὰ «κάμψουν» τὸν Καραμανλῆ καὶ νὰ τὸν ὁδηγήσουν τὸ ταχύτερο στὴν «κατανόηση» τῆς ἀναγκαιότητας διατήρησης τῆς συμμαχίας μὲ τοὺς Ἀμερικάνους καὶ τὸ ΝΑΤΟ.

Οἱ πιέσεις αὐτὲς ἦταν τόσο μᾶλλον προκλητικές, ὅσο ἡ «ἀποχουντοποίηση» καρκινοβατεῖ σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς δημόσιας ζωῆς καὶ ἰδιαίτερα στὸν Στρατό.

Ἄν, ἐπὶ τέλους, δημοσιεύτηκαν τὰ πορίσματα τῆς ἀνάκρισης γιὰ τὰ «Ἀπριλιανὰ» τοῦ '67 καὶ τὰ «Ἰουλιανὰ» τοῦ '74, καὶ φυλακίστηκαν κι' ἄλλοι κατηγορούμενοι, αὐτὸ εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν νέων κινήσεων στὸ Στρατό, τῶν «συνομωσιῶν» ποὺ ἐξυφαίνουν μέσα ἀπὸ τὰ κελλιά τους οἱ Παπαδόπουλος,

᾿Ιωαννίδης καὶ Σία, καὶ τῆς ἀνερχόμενης ἀγανάκτησης στὸν λαό.

᾿Αλλὰ τὸ κακὸ ἔχει τὶς ρίζες του μέσα στὶς τάξεις τῆς ἴδιας τῆς Κυβέρνησης, ποὺ παραμένει κυβέρνηση συμβιβασμοῦ μὲ τὸν Στρατό, καὶ ποὺ περιέχει μέλη γνωστότατα γιὰ τὶς καθαρὰ ἀντιδραστικές τους διαθέσεις, καὶ τὴν «κατανοητικότητά» τους γιὰ τοὺς χουντικούς, καὶ τοὺς ᾿Αμερικανούς.

Βέβαια ψιθυρίζεται ὅτι τὰ μέλη αὐτὰ θὰ ἐγκαταλείψουν προσεχῶς τὴν Κυβέρνηση, ὅταν πιὰ θὰ ψηφισθεῖ τὸ Σύνταγμα, θὰ χρισθεῖ ὁ χαρισματιστικός της ᾿Αρχηγὸς Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, καὶ θὰ γίνει Πρωθυπουργὸς κάποιος, ὅπως π.χ. ὁ Πεσματζόγλου, ἐκπρόσωπος —ἐκτὸς τῶν ἄλλων— ἴσως ὑποθετικοῦ νέου Σοσιαλδημοκρατικοῦ Κόμματος.

᾿Εκεῖνο ποὖναι βέβαιο, εἶναι ὅτι ἀνήσυχη ἡ ἀστική μας τάξη προσπαθεῖ νὰ δημιουργήσει «ἐκσυγχρονισμένες» πολιτικὲς δομὲς ποὺ νὰ ἐδραιώνουν τὸ «δημοκρατικό» της καθεστὼς καὶ νὰ ἐγείρουν ἀποτελεσματικὸ φραγμὸ ἀπέναντι στὸ ἀνερχόμενο λαϊκὸ ρεῦμα καὶ τὰ Κόμματα, ποὺ πᾶνε νὰ τὸ ἐκπροσωπήσουν.

᾿Αλλὰ τὰ περιθώρια τέτοιας δράσης τῆς ἀστικῆς τάξης στὴν ῾Ελλάδα εἶναι πολὺ πιὸ περιορισμένα ἀπ᾿ ὅ,τι π.χ. στὴν Γαλλία μὲ τὴν «μοντερνίζουσα», «ρεφορμιστικὴ» πολιτικὴ τοῦ Ζισκὰρ ντ᾿ ᾿Εσταίν. Αὐτὸ φαίνεται καθαρὰ ἀπὸ τὰ παράλληλα μέτρα ἐνίσχυσης τῆς ᾿Αστυνομίας καὶ σκλήρυνσής της στὸν τρόπο ποὺ ἀντιμετωπίζει τὶς λαϊκὲς ἐκδηλώσεις (᾿Αθήνα, Θεσσαλονίκη κλπ.), τὶς ἀπαράδεκτες ἀποφάσεις τῶν Δικαστηρίων γιὰ «παραβάσεις» ἀπίθανες, ὅπως ἡ περίπτωση τοῦ «Κόκκινου βιβλίου τοῦ Μαθητῆ», τῶν Νέων ποὺ συμπαραστάθηκαν στὴν ἀπεργία πείνας τῶν Μαιῶν, καὶ περισσότερο ἀπ᾿ ὅλα, ἀπὸ τὸν τρόπο ποὺ πάει νὰ ψηφισθεῖ τελικὰ τὸ ἀντιδραστικὸ Σύνταγμα.

Εἶναι ἐνδεικτικὸ τῆς ποιότητας τῆς «Νέας Δημοκρατίας» μας ὅτι ὁ Λαὸς θὰ ὑποβληθεῖ γιὰ 9 ὁλόκληρα χρόνια σ᾿ ἕνα παντοδύναμο «Προεδρικὸ καθεστώς», ἐνῶ θὰ διατηρεῖται τὸ ἐξοργιστικὸ μέτρο τῆς «ἐκτόπισης», ὁ περιορισμὸς τῆς ἀπεργίας, ἡ δυνατότητα ἀκόμα παρανομοποίησης τέτοιου ἢ τέτοιου Κόμματος.

Βιαστικὰ ἡ ἀστική μας τάξη παίρνει ἔγκαιρα ὅλα τὰ κατάλληλα μέτρα γιὰ νὰ ἐδραιώσει τὸ κοινωνικὸ καθεστώς, ποὺ πῆγε νὰ καταποντιστεῖ τὶς λίγες κρίσιμες ἡμέρες τοῦ περασμένου ᾿Ιούλη. Τὰ μέτρα αὐτὰ παίρνονται ἐπίσης ἐπὶ τῇ προόψει «ἐθνικῆς κρίσης» μὲ καινούργια δυνατὴ γενικὴ ἐπιστράτευση.

Σὲ μιὰ τέτοια περίπτωση, ὁ Λαὸς ὁπλισμένος ἴσως ζητήσει, καὶ πρέπει νὰ ζητήσει, ἐξόφληση πραγματικὴ τῶν λογαριασμῶν, καὶ ἐγγυήσεις γιὰ τὴν διεξαγωγὴ ἐνδεχόμενου «ἐθνικοῦ πολέμου». Τὸ κυριότερο πρόσκομμα γιὰ τέτοια δυνατὴ ἐξέλιξη προέρχεται ἀπὸ τὴν στάση τῶν Κομμάτων τῆς ᾿Αριστερᾶς. Εἴμαστε ὁλοένα καὶ πιὸ ἀνήσυχοι ὅταν ἀκοῦμε νὰ μιλᾶνε γιὰ «᾿Εθνικὴ ῾Ενότητα», «Κυβερνήσεις Συνασπισμοῦ», καὶ συμπαράσταση ὅλων στὸν Καραμανλῆ καὶ τὴν Κυβέρνησή του σὲ περίπτωση «ἐξωτερικοῦ κινδύνου».

Μὲ τέτοιο τρόπο ἀνοίγεται ὁ δρόμος πρὸς τὴν Συνεργασία Τάξεων, ἤ δ η ἀ π ὸ τ ώ ρ α, πρὶν ἀκόμα ἐμφανιστεῖ ὁ «ἐξωτερικὸς κίνδυνος».

Δημιουργεῖται δηλαδή, ἀνεπαίσθητο, ὀλέθριο κλῖμα «ἐθνικῆς ἑνότητος», ποὺ ὑποστέλει τὴ σημαία τῆς ταξικῆς πάλης, τοῦ ῾Ενιαίου ᾿Εργατικοῦ Μετώπου, καὶ τῆς μεταβατικῆς πολιτικῆς λύσης καὶ προοπτικῆς, ποὺ θἄπρεπε νἆναι ἐκείνη τῆς Κ υ β έ ρ ν η σ η ς τ ῶ ν ᾿Ε ρ γ α τ ι κ ῶ ν ᾿Ο ρ γ α ν ώ σ ε ω ν στηριζόμενης στὰ Συνδικᾶτα καὶ τὶς ἑνιαιομετωπικὲς ἐπιτροπὲς στὴ βάση, ἀνοιχτὲς σ᾿ ὅλους τοὺς ἐργατικοὺς ἀγωνιστές. ῾Η Κυβέρνηση αὐτὴ μπορεῖ νἆναι ἀκόμα καὶ κείνη μόνο τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. π.χ., ὑποστηριζόμενη κριτικὰ ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα ἐργατικὰ Κόμματα καὶ τὸ ῾Ενιαῖο ᾿Εργατικὸ Μέτωπο στὴ βάση.

Μόνο μιὰ τέτοια Κυβέρνηση, πραγματικὰ ᾿Εθνική, μπορεῖ νὰ διεξάγει ἀγώνα γιὰ τὴν ἀποτελεσματικὴ ὑπεράσπιση τῆς χώρας, σὲ ἐνδεχόμενη τέτοια περίπτωση.

Μόνο μιὰ ἐπαναστατικὴ ῾Ελλάδα, καθολικὰ ὁπλισμένη, δημοκρατικὰ ὀργανωμένη, μπορεῖ ν᾿ ἀντισταθεῖ σὲ ὁποιοδήποτε εἰσβολέα, καὶ μὲ τὴν κοινωνική της δυναμικὴ νὰ καταλύσει κάθε ἐπιτιθέμενη ἀντιδραστικὴ κατάσταση, μεταφέροντας τὴν ᾿Επανάσταση στὸ ἴδιο της τὸ ἔδαφος.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀντικειμενικὴ ἱστορικὴ ἀλήθεια, καὶ γι᾿ αὐτὴν πρέπει ἀποφασιστικὰ νὰ προετοιμαζόμαστε.

Μόνο μὲ μιὰ ἀποκλειστικὰ Λαϊκὴ Κυβέρνηση, ἱκανὴ νὰ στηριχθεῖ πάνω στὶς δημοκρατικὰ ὀργανωμένες καὶ ἐξοπλισμένες μᾶζες στὶς ἐπιχειρήσεις, στὶς συνοικίες, στὰ χωριά, καὶ παράλληλα σ᾿ ἕνα Στρατό, νέου τύπου, «πορτογαλικοῦ» τύπου, βαθειὰ δημοκρατικοποιημένου καὶ στενὰ συνδεδεμένου μὲ τοὺς πολῖτες τῆς χώρας, θὰ μποροῦσε νὰ ἐξασφαλισθεῖ ἡ ἀποτελεσματικὴ ἄμυνά της. Τέτοια πρέπει νἆναι ἀπὸ τώρα ἡ πολιτική, προοπτική, καὶ προπαγάνδα τῶν ᾿Οργανώσεων τῆς ᾿Αριστερᾶς, κι᾿ ὄχι ἔμμεση καλλιέργεια πολιτικῆς συνθηκολόγησης μὲ τὴν Δεξιά, καὶ τελικὰ ἐθνικῆς πραγματικὰ ἐγκατάλειψης. Χρειάζεται, στὸ βασικὸ αὐτὸ θέμα ποὺ θὰ καθορίσει τὴν ἱστορικὴ τύχη τῆς χώρας μας στὸ ἄμεσο μέλλον, μιὰ ἀποφασιστικὴ στροφὴ ὅλων τῶν μαζικῶν ᾿Εργατικῶν ὀργανώσεων.

Οἱ πραγματικὲς ἐπαναστατικὲς δυνάμεις στὴ χώρα μας πρέπει ἑνωμένες νὰ ἀσκήσουν τὴν πιὸ δυνατὴ πίεση γιὰ νὰ συμβάλουν στὴν ἐπίτευξη αὐτοῦ τοῦ ζωτικοῦ σκοποῦ.

25 - 5 - 75.

Ἀπό τή σκοπιά μας

Μπαλκανικὴ Συμπολιτεία

Κάθε φορὰ ποὺ ἡ χώρα βρίσκεται μπροστὰ σὲ «ἐθνικοὺς κινδύνους» ξαναζεῖ κάπως τὸ ὄραμα τῆς Βαλκανικῆς Ὁμοσπονδίας, ἔστω καὶ παραμορφωμένο.

Τὸν καιρὸ τῶν Βαλκανικῶν Πολέμων δὲν ἦταν ὁ Παλαμᾶς μας ποὺ τραγουδοῦσε μὲ τὸν ἀσύγκριτο παλμό του τὴν «Μπαλκανικὴ Συμπολιτεία»;

«Μπαλκανικοὶ ἀδερφοποιητοὶ χορεῦτε
τὸν πυρρίχιο χορὸ παλληκαρίσια,
τὸ χορὸ τὸ χαϊντοῦκο καὶ τὸν κλέφτη
καὶ σῦρτε τὸ χορὸ μὲ τὴν ἀράδα
χεροπιασμένοι, ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου, καὶ ὅλοι.
Τοῦ τραγουδιοῦ ἂς βροντήση, σταυραδέρφια,
τὸ τσάκισμα, κι' ἀκοῦτε οἱ τόποι γύρω:
Πλατειὰ εἶν' ἡ γῆ μας γιὰ τὸ τράνεμα ὅλων»!

Εἶναι σωστὸ σήμερα τὸ ἄνοιγμα πρὸς τὶς Βαλκανικὲς χῶρες, ὅπως εἶναι σωστὸ τ' ἄνοιγμα πρὸς τὶς Ἀραβικὲς καὶ Ἀφρικανικὲς χῶρες.

Ἀποβλέπει, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, νὰ διαφοροποιήσει, καὶ νὰ εὐρύνει τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς χώρας, γιὰ νὰ τὴν ἀνεξαρτοποιήσει κάπως σχετικὰ ἀπ' τὴν Ἀμερική, καὶ νὰ συγκεντρώσει τὴν μεγαλύτερη δυνατὴ συμπαράσταση στὴν διπλωματικὴ ἀναμέτρηση μὲ τὴν Τουρκία, ποὺ, παρὰ τὶς «καθησυχαστικὲς» συμφωνίες τῶν Βρυξελλῶν, πρόκειται νὰ παραταθεῖ.

Στὰ πλαίσια τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος μιὰ τέτοια πολιτικὴ εἶναι ἡ πιὸ «ἐθνικὴ» ποὺ πάει ν' ἀντιπροσωπεύσει στὴ χώρα μας ὁ Καραμανλῆς, μὲ τὴν «κατανόηση» (καὶ «συμπαράσταση» ἐπίσης;) ὅλων τῶν Κομμάτων.

Σχετικὰ μὲ τὰ Βαλκάνια μιὰ κάποια προσέγγιση εἶναι δυνατὴ μὲ τὴν Ρουμανία, τὴν Γιουγκοσλαβία, τὴν Ἀλβανία, ἀλλὰ δυσκολώτερα μὲ τὴν Βουλγαρία, ἀληθινὸ «Δούρειο Ἵππο» (δυστυχῶς) ὡς τὰ τώρα τοῦ Κρεμλίνου στὰ Βαλκάνια.

Οἱ συνθῆκες, δυστυχῶς, δὲν εἶναι ὥριμες γιὰ τὴν ἀπαραίτητη «Βαλκανικὴ Ὁμοσπονδία», ποὺ δὲν ἐννοεῖται παρὰ στὰ πλαίσια τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἐλεύθερα ἀναπτυσσόμενου. Ὡστόσο ὁποιαδήποτε, ἔστω καὶ μερικὴ προσέγγιση, εἶναι προοδευτικὴ καὶ πρέπει κριτικὰ νὰ ὑποστηριχθεῖ, χωρὶς ὅμως αὐτὸ νὰ σημαίνει συνθηκολόγηση στὸ ἐσωτερικὸ μπροστὰ σὲ ὁποιαδήποτε «ἐθνικὴ» ἀστικὴ Κυβέρνηση. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη τὸ μάθημα τῶν Βρυξελλῶν εἶναι ἐνδειχτικό.

Ἡ Κυβέρνηση, ἐκπροσωπούμενη ἀπὸ τὸν Ἀρχηγό της πῆγε στὴν ὀρχηστρομένη ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανοὺς συνάντηση, ὕστερα ἀπὸ τὸ ἄνοιγμα πρὸς τοὺς Ἄραβες, τοὺς Ρουμάνους, καὶ τὴν «Εὐρώπη» (τοὺς Γάλλους, τοὺς Γερμανούς).

Ἀλλά, τελικά, δὲν «πέτυχε» παρὰ ὑποσχέσεις «κατανόησης» καὶ παραπέρα «συζήτησης» γιὰ κάποια «διευθέτηση» τοῦ «Κυπριακοῦ», τοῦ «Αἰγαιακοῦ» κλπ.

Σὲ ἀντάλλαγμα «ἀντιμετωπίζεται» ἤδη ἡ «παραμονή» μας στὸ ΝΑΤΟ.

Μόνο ἀφελεῖς μποροῦσαν νὰ πιστεύουν ὅτι θὰ φεύγαμε οὐσιαστικὰ ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ μὲ Κυβέρνηση Καραμανλῆ, ἢ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἀστικὴ Κυβέρνηση. Κάθε «ἄνοιγμα» πρὸς «ἀνεξαρτοποίηση» ἀπὸ τέτοιες Κυβερνήσεις δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι σχετικό, ἐφήμερο καὶ σαθρό.

Γι' αὐτὸ καὶ σὲ καμμιὰ περίπτωση δὲν εἶναι δυνατὸ ἡ πρακτικὴ ἀνοχὴ μιᾶς ὁρισμένης Κυβέρνησης, ἡ ἐπιβαλλόμενη δηλαδὴ ἀπὸ τὸν δεδομένο συσχετισμὸ δυνάμεων σὲ μιὰ ὁρισμένη στιγμὴ καὶ τὴν ἀδυναμία τῆς Ἀριστερᾶς νὰ τὴν ἀντικαταστήσει σὲ περίπτωση πτώσης της, δὲν μπορεῖ νὰ σημαίνει πρακτικὴ συνθηκολόγηση μπροστά της, καὶ ἐγκατάλειψη τῆς προπαγάνδας γιὰ τὴν μεταβατικὴ πολιτικὴ λύση τῆς Ἀριστερᾶς: τὴν Κυβέρνηση τῶν Ἐργατικῶν Ὀργανώσεων.

1 - 6 - 75.

Ἡ χαμένη ἐπανάσταση

Ὑπάρχουν συγκυρίες προνομιακές, ἀποφασιστικές, ἀναπόφευκτες, στὴν Ἱστορία τῶν λαῶν, ποὺ κάνουν δυνατὸ τὸν βαθὺ ἐπαναστατικό τους μετασχηματισμό.

Φτάνει νὰ ὑπάρχει κατάλληλη «ἡγεσία» ὑπομονετικὰ προπαρασκευασμένη γιὰ τέτοια στιγμή.

Ἀπὸ μιὰ τέτοια προοπτικὴ ξεκινᾶ π.χ. μιὰ πραγματικὴ ἐπαναστατικὴ «ἡγεσία», ἕνα πραγματικὸ «Ἐπαναστατικὸ Κόμμα».

Σκοπός του εἶναι ὄχι ἡ ὀππορτουνιστικὴ προσαρμογὴ στὸ ἑκάστοτε ἐπίπεδο τῶν μαζῶν, ὄχι ἡ ψηφοθηριακή, ἐκλογιστική, κοινοβουλευτική, καὶ μόνο ἀπασχόληση, ἀλλὰ ἡ συστηματικὴ προπαρασκευὴ γιὰ τὴν στιγμὴ ποὺ ἀναπόφευκτα ἡ Ἐπανάσταση θὰ κρούσει τὴν πόρτα τῆς Ἱστορίας. Ἡ κοινωνικὴ Ἐπανάσταση, ἡ θεληιμένη βαθειὰ ἀπὸ τὶς πλατειὲς λαϊκὲς μᾶζες κι' ὄχι πραξικόπημα μειοψηφιῶν.

Τέτοιες προνομιακὲς καὶ ἀνεπανάληπτες ὧρες ἔζησε ἡ Ἑλλάδα στὶς ἀρχὲς τοῦ Ὀκτώβρη τοῦ 1944 μὲ τὴν ἀποχώρηση τῶν Γερμανῶν. Μιὰ ἀνάλογη στιγμή, ἀσύγκριτα μικρότερη ἀπὸ τὴν πρώτη, 30 χρόνια ἀργότερα, τὸν Ἰούλη τοῦ 1974.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὸν περασμένο Ἰούλη ζήσαμε μερικὲς μέρες ὅπου ὑπῆρχε «κενὸ ἐξουσίας» κι' ὅπου ὅλα ἦταν δυνατά, ὑπὸ ὡρισμένες ὑποκειμενικὲς προϋποθέσεις: ὕπαρξη πρὶν ἀπ' ὅλα μαζικῆς ἐπαναστατικῆς ἡγεσίας, προπαρασκευασμένης γιὰ τέτοιες ἱστορικὲς εὐκαιρίες.

Στὸ διάστημα τῆς ἑπτάχρονης Δικτατορίας ὡρίμασαν συνθῆκες γιὰ βαθειὰ ἀλλαγὴ στὴν χώρα μας.

Ἡ δυναμικὴ ἀντίσταση ὁμάδων πολιτῶν στὸ ἐσωτερικὸ καὶ τὸ ἐξωτερικό, ἀκόμα καὶ στρατιωτικῶν, ποὺ ἀποκορυφώθηκε σὲ γεγονότα ὅπως ἐκεῖνα τοῦ Πολυτεχνείου, μαρτυροῦν γιὰ τὴν δυνατότητα νὰ καταλυθῆ, σὲ μιὰ ὁρισμένη στιγμή, ἡ διάχυτη ἀγανάκτηση καὶ ἀγωνιστικὴ διάθεση πλατειῶν μαζῶν κατὰ τῆς Δικτατορίας. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη ἡ μαρτυρία τοῦ γνωστοῦ Ταξιάρχου ἐ.ἀ. Δημ. Ὀπρόπουλου, ποὺ δημοσίευσε ἡ «Καθημερινὴ» τῆς 23.5.75. Γράφει ὁ Δημ. Ὀπρόπουλος ὅτι ἦταν ἐπὶ Δικτατορίας σύμφωνος, — καθὼς καὶ ἄλλοι μέσα στὸ Στρατὸ — μὲ τὴν ἀκόλουθη ἄποψη:

«Ὅτι ἔπρεπε νὰ δημιουργηθοῦν δυναμικὲς ὁμάδες καὶ συγχρόνως νὰ καλλιεργηθῆ τὸ ἔδαφος μέσα στὶς Ἔνοπλες Δυνάμεις γιὰ νὰ ξεσηκωθοῦν ὁλόκληρα τμήματα ἐναντίον τῆς δικτατορίας στὴ δεδομένη στιγμή, μὲ παράλληλη καὶ ταυτόχρονη κινητοποίηση ὁλόκληρου τοῦ λαοῦ».

Οἱ «ἡγέτες ὡστόσο τῶν διαφόρων ἀντιστασιακῶν ὁμάδων» (καὶ τῶν πολιτικῶν μαζικῶν ὀργανώσεων, προσθέτουμε ἐμεῖς). «δὲν κατόρθωσαν ν' ἀντιληφθοῦν ὅτι εἶχαν δημιουργηθεῖ οἱ προϋποθέσεις γιὰ σύμπραξη λαοῦ καὶ Στρατοῦ κατὰ τῆς δικτατορίας, ἰδιαίτερα μετὰ τὸ πραξικόπημα στὴν Κύπρο καὶ τὴν ἐπιστράτευση ποὺ ἀκολούθησε.

Ὁ ἀναμορφωμένος ἀπὸ τὴν γενικὴ ἐπιστράτευση στρατὸς θὰ ἦταν ἕτοιμος (ἂν ὑπῆρχε «ἡγεσία») νὰ πνίξη τὴν συνωμοσία καὶ νὰ ἐκτελέση τοὺς προδότες ποὺ ἔντρομοι εἶχαν σπεύσει ὅλοι νὰ κρυφτοῦν.

Ἀνάμεσα στὶς 20 καὶ 23 Ἰουλίου χάθηκε μιὰ μοναδικὴ εὐκαιρία γιὰ βίαιη ἀνατροπὴ τῆς δικτατορίας. Ἡ κάθαρση θὰ εἶχε ἐπιτελεσθῆ ἄμεσα ἀπὸ τὸ λαὸ καὶ δὲν θὰ ὑπῆρχε ἀνάγκη γιὰ ἀποχουντοποίηση. Ἡ κυβέρνηση ποὺ προῆλθε ἀπὸ τὸν Λαὸ θὰ ἦταν σήμερα ἀποκλειστικὰ καὶ δημιουργικὰ ἀπασχολημένη στὴν προκοπὴ καὶ στὴν ἀνάπτυξη τῆς χώρας» ! (Ὑπογρ. ἀπὸ μᾶς).

Μὲ κρυστάλλινη λογικὴ ἕνας «πατριώτης» Ἀξιωματικὸς ἐξηγεῖ τὴν εὐκαιρία καὶ τ' ἀποτελέσματα μιᾶς δυνατῆς, πραγματικῆς Ἐπανάστασης ποὺ χάθηκε.

Καὶ πάλι γιὰ τὸ Συνδικαλιστικὸ

Τὸ ἑλληνικὸ συνδικαλιστικὸ κίνημα ἔχει ὑποστῆ πολλοὺς διωγμοὺς καὶ κατατρεγμοὺς ἀπὸ τὴν πρώτη δεκαετία τῆς ἀξιόλογης ὕπαρξής του (δεκαετία τοῦ 20). Ὑπέστη τὴν πρώτη διάσπασή του ἀπὸ τοὺς Καλαμοίρη — Λάσκαρη τὸ 1926. Γνώρισε τοὺς διωγμοὺς τοῦ ἰδιωνύμου τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου. Κτυπήθηκε καὶ διαλύθηκε ἢ καλλίτερα ἔγινε «κρατικὸς συνδικαλισμὸς» ἀπὸ τὴν Μεταξικὴ δικτατορία. Μετὰ τὸ Β΄ παγκόσμιο πόλεμο καὶ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο, ὑπέστη ἄμετρους διωγμοὺς ποὺ νομιμοποιήθηκαν μὲ τὰ διάφορα ψηφίσματα καὶ τοὺς διάφορους εἰδικοὺς

νόμους, πού οὐσιαστικὰ εἶχαν καταργήσει τὴν ἐλεύθερη, ἑνιαία καὶ ἀνεξάρτητη συνδικαλιστικὴ ὀργάνωση τῶν ἐργαζομένων.

Ἡ χουντικὴ ἑπταετία ὁλοκλήρωσε τὸ ἔργο τῶν προηγούμενων ἀντιδραστικῶν κυβερνήσεων, θέτοντας οὐσιαστικὰ ἐκτὸς νόμου τὴ συνδικαλιστικὴ ὀργάνωση τῶν ἐργαζομένων καὶ ἀποκλείοντας καὶ διὰ τῶν ὅπλων κάθε διεκδικητικὸ ἀγῶνα τῆς ἐργατικῆς τάξης καὶ τῶν ἐργαζομένων γενικά.

Μετὰ τὴν «ἐθνικὴ κρίση» καὶ τὴν κατάρευση τῆς χουντικῆς κυβέρνησης, οἱ κυβερνήσεις Καραμανλῆ, ἀσκόντας τὴ «δοτὴ» ἐξουσία γιὰ λογαριασμὸ τῆς ἑλληνικῆς μπουρζουαζίας καὶ ἐν ὄψει τῆς οἰκονομικῆς κρίσης καὶ μὲ πρόθεση νὰ φορτώσει τὸ μεγαλύτερο βάρος τῶν συνεπειῶν καὶ τῆς «ἐθνικῆς κρίσης» καὶ τῆς οἰκονομικῆς ὕφεσης, παγκόσμιας καὶ ἑλλαδικῆς, στὶς πλάτες τῶν ἐργαζομένων, συστηματικά, παρὰ τὶς διακηρύξεις περὶ ἐλευθέρου, δημοκρατικοῦ καὶ ἀνεξάρτητου συνδικαλισμοῦ, ἀπέφυγε νὰ πάρει ὁποιοδήποτε μέτρο πού θὰ ἐπέτρεπε τὴν κανονικὴ δημοκρατικὴ καὶ ἀνεξάρτητη λειτουργία τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων καὶ λοιπῶν ὀργανώσεων τῶν ἐργαζομένων.

Μέχρι σήμερα τὶς πρωτοβάθμιες συνδικαλιστικὲς ὀργανώσεις τὶς διευθύνουν οἱ διορισμένες χουντικὲς διοικήσεις.

Δὲν ψηφίστηκε κανένας νόμος πού νὰ ἐπιτρέπει τὴν ἐπαναλειτουργία τῶν διαλυμένων ἀπὸ τὴ δικτατορία συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων.

Δὲν καταργήθηκε κανένα ἀπὸ τὰ προχουντικὰ ψηφίσματα καὶ Ν.Δ. πού οὐσιαστικὰ καταργοῦν τὸν ἐλεύθερο συνδικαλισμὸ καὶ ἐπιβάλουν τὸν κρατικὸ παρεμβατισμὸ κ.λ.π.

Τὴν ἀντιδραστικὴ αὐτὴ πολιτικὴ τῶν κυβερνήσεων Καραμανλῆ ἀντικειμενικὰ βοήθησαν καὶ βοηθοῦν τὰ παραδοσιακὰ κόμματα τῆς ἐργατικῆς τάξης πού ἰδεολογικὰ ὑποταγμένα στὸ ἀντιδραστικὸ σύνθημα τῆς «ἐθνικῆς ἑνότητας» ἀρνοῦνται στὴ πράξη τὸ μόνο σύνθημα «τοῦ ἑνιαίου ταξικοῦ μετώπου» πού θὰ ἐπέτρεπε καὶ θὰ ἐπιτρέψει νὰ πραγματοποιηθῆ καὶ ἡ ἑνιαία δημοκρατικὴ συνδικαλιστικὴ ὀργάνωση τῆς ἐργατικῆς τάξης καὶ τῶν ἐργαζομένων μαζῶν γενικότερα, ἀπαραίτητος ὅρος γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν «ἐθνικῶν θεμάτων» πρὸς ὄφελος τῶν ἐργαζωμένων μαζῶν καὶ τῆς πλειοψηφίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ὄχι τῆς ἑλληνικῆς καπιταλιστικῆς τάξης καὶ τοῦ συμμάχου της διεθνοῦς ἰμπεριαλισμοῦ.

Εἶναι ζωτικὴ καὶ ἄμεση ἀνάγκη ἡ ὀργάνωση τῆς ἐργατικῆς τάξης καὶ τῶν ἐργαζομένων γενικὰ σὲ ἑνιαῖες ὀργανώσεις κατὰ κλάδους, κατὰ ἐργοστάσια καὶ ἐπιχειρήσεις, μὲ ἀναλογικὴ ἀντιπροσώπευση στὶς διοικήσεις τῶν διαφόρων παρατάξεων καὶ τάσεων τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Ἡ κατὰ ἐπιχειρήσεις ὀργάνωση δὲν πρέπει νὰ ἀποκλείει τὴν κατὰ κλάδους ἀλλὰ ἀντίθετα θὰ πρέπει νὰ διευκολύνει τοὺς ἀγῶνες τῶν ἐργαζομένων δημιουργόντας τοὺς ὅρους γιὰ τὴν διάλυση τῆς ἀντίληψης τῶν φαινομενικὰ κάποτε ἀντιθέτων συμφερόντων τους.

Εἶναι ἀνεπίτρεπτη ἡ κομματικὴ ἐξάρτηση ἑνὸς συνδικάτου καὶ ὁ συνακόλουθος ἔμμεσος ἀποκλεισμὸς τῶν διαφονούντων ἐργατῶν ἢ ἐργαζομένων.

Ἡ τέτοια κομματικὴ ἐξάρτηση κατὰ τὸ παρελθόν καὶ ἡ καταπάτηση καὶ οὐσιαστικὴ κατάργηση τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας στὰ συνδικάτα ἀπὸ μέρους τοῦ Κ.Κ.Ε. προξένησε μεγάλο κακὸ στὸ συνδικαλιστικὸ κίνημα, συνετέλεσε στὴν ἀπομαζικοποίηση τῶν συνδικάτων καὶ διευκόλυνε τὸ διασπαστικὸ ἔργο τῶν ἀντιδραστικῶν, τῶν ἐργατοπατέρων καὶ τῶν ὀργάνων τῆς ἀστικῆς τάξης.

Ἡ δράση τῶν κομματικῶν παρατάξεων μέσα στὰ συνδικάτα πρέπει νὰ περιορίζεται στὴν προσπάθεια τῆς κατάκτησης τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργαζομένων στὴν ὑποτιθέμενη ὀρθή της πολιτικὴ γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων τοῦ κλάδου καὶ τῶν γενικοτέρων τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Ἐπιβάλλεται γιὰ τὴν διατήρηση τῆς ἑνότητας τῶν ἐργατῶν ἡ διοίκηση τοῦ συνδικάτου νὰ εἶναι τὸ ἐκτελεστικὸ ὄργανο τῶν ἀποφάσεων τῶν γενικῶν συνελεύσεων τῶν ἐργαζομένων πού τὸ ἀργότερο πρέπει νὰ συγκαλοῦνται ἀνὰ τρίμηνο.

Οὐσιαστικὸ στοιχεῖο τῆς «ἐργατικῆς δημοκρατίας» δὲν εἶναι μόνο ἡ ἀναλογικὴ ἀντιπροσώπευση στὴ διοίκηση τῶν διαφόρων τάσεων τοῦ κινήματος ἀλλὰ καὶ τὸ ἀ ν α κ λ η τ ὸ τ ῶ ν ἀ ν τ ι π ρ ο σ ώ π ω ν τόσο στὴ διοίκηση ὅσο καὶ στοὺς ἀνωτέρους συνδικαλιστικοὺς ὀργανισμούς.

Οἱ πρωτοβάθμιοι συνδικαλιστικοὶ ὀργανισμοὶ δὲν εἶναι μόνο ὄργανα πάλης γιὰ τὶς διεκδικήσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀλλὰ καὶ ὀργανισμοὶ δημοκρατικῆς διαπαιδαγώγησης τῆς τάξης γιὰ τὴν ἐξύψωσή της καὶ τὴν καταξίωσή της γιὰ τὴν πραγματοποίηση τοῦ ἀπώτερου σκοποῦ πού εἶναι ὁ δημοκρατικὸς αὐτοδιαχειριζόμενος σοσιαλισμός.

Ἡ οἰκοδόμηση ἑνὸς ἑνιαίου μαζικοῦ ἀνεξάρτητου συνδικαλιστικοῦ κινήματος στὴ χώρα μας θὰ γίνη παράλληλα καὶ ταυτόχρονα μὲ τὴν ἐπίμονη καὶ ἀγωνιστικὴ προώθηση ἀκόμα καὶ τῶν πιὸ στοιχειωδῶν ἐργατικῶν διεκδικήσεων. Ἡ κυβέρνηση Καραμανλῆ μὲ τὸ Ν.Δ. 42)74, μὲ τὸ σχέδιο συντάγματος, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴ γενικότερη ἐργατικὴ πολιτική της ἀποσκοπεῖ οὐσιαστικὰ στὴ συνέχιση τοῦ καθεστῶτος τοῦ κυβερνητικοῦ ἐλέγχου τοῦ συνδικαλισμοῦ, πού ἴσχυε ὅπως εἴδαμε συνεχῶς στὸν τόπο μας.

Ἀντίθετα μὲ τὶς προθέσεις της οἱ ἐργαζόμενοι πρέπει ἀνυποχώρητα νὰ προβάλλουν ἕνα ἐλάχιστο διεκδικήσεων γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τοῦ ἐλεύθερου ἑνιαίου συνδικαλιστικοῦ κινήματος, ὅπως τὸ ἀκόλουθο:

(1) Κατάργηση ὅλων τῶν προχουντικῶν ἀντεργατικῶν νόμων καὶ διαταγμάτων. (Ὅπως τοῦ Μεταξικοῦ 1984)39 «περὶ πολιτικῆς ἐπιστράτευσης κ.ἄ.), καθὼς καὶ ἄμεση διάλυση τοῦ συνδικαλιστικοῦ τῆς ἀσφάλειας.

(2) Συνταγματικὴ κατοχύρωση τῶν συνδικαλιστικῶν ἐλευθεριῶν γιὰ ὅλους τοὺς ἐργαζόμενους. Εἶναι ἀπαράδεκτη ἡ ἀπαγόρευση τῆς πολιτικῆς ἀπεργίας (ἄρθρο 11, παρ. 5 τοῦ κυβερνητικοῦ σχεδίου συντάγματος), οἱ περιορισμοὶ στὸ συνδικαλισμὸ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων (ἄρθρ. 11, παρ. 4), ἡ ἀπαγόρευση τοῦ δικαιώμα-

τος τῆς ἀπεργίας σ' αὐτοὺς (παρ. 6) καθὼς καὶ ὁποιαδήποτε κυβερνητικὴ παρέμβαση (ἄρθρο 17, παρ. 3).

(3) Ἐλεύθερες ἐκλογὲς στὰ πρωτοβάθμια σωματεῖα ποὺ θὰ ἐξασφαλισθοῦν μὲ τὰ ἀκόλουθα μέτρα:

— Καθαίρεση τῶν χουντικῶν διοικήσεων καὶ ἀντικατάστασή των ἀπὸ διοικήσεις ἐκλεγμένες ἀπὸ τὶς Γενικὲς Συνελεύσεις.

—Δικαίωμα ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι σ' ὅλους τοὺς ἐργαζόμενους χωρὶς κανένα περιορισμό.

—Ἐκλογὴ ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν γιὰ τὴ διενέργεια τῶν ἐκλογῶν ἀπὸ τὶς Γενικὲς Συνελεύσεις.

—Ἐκπρόσωποι τῶν σωματείων στὰ δευτεροβάθμια ὄργανα εἶναι μόνο οἱ ἐκλεγμένοι ἀπὸ τὶς Γ.Σ. τῶν πρωτοβαθμίων στὴ βάση ἐκλογικῶν προγραμμάτων γι' αὐτὸ τὸ σκοπό.

(4) Ἐγγραφὴ ὅλων τῶν σωματείων στὰ Ε.Κ., Συνομοσπονδίες καὶ Γ.Σ.Ε.Ε., κατάργηση τῶν σωματείων - σφραγίδων καθὼς καὶ συγχώνευση τῶν σωματείων, ποὺ τυχὸν νὰ ὑπάρχουν σὲ κάθε κλάδο, σὲ ἑ ν ι α ῖ ο σωματεῖο.

(5) Ὀργάνωση τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος σὲ ὁμοσπονδιακὴ κλίμακα. Ἡ Γ.Σ.Ε.Ε. ἐκλέγεται μ ό ν ο ν ἀπὸ τοὺς ἐκπροσώπους τῶν συνομοσπονδιῶν, ἐνῶ τὰ ἐργατικὰ κέντρα παραμένουν σὰν τοπικοὶ συνδικαλιστικοὶ ὀργανισμοί. Ἡ ἐκπροσώπηση τῶν σωματείων στὰ ἀνώτερα ὄργανα δηλαδὴ ἐργατικὰ κέντρα, συνομοσπονδίες, Γ.Σ.Ε.Ε., εἶναι ἀ ν α λ ο γ ι κ ή, στὴ βάση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν κάθε σωματείου.

Ἡ πάλη γιὰ τὴν παιδεία

Ἡ πάλη γιὰ μιὰ πραγματικὴ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση εἶναι συνδεδεμένη μ' ἐκείνη γιὰ ἕνα πραγματικὸ σοσιαλιστικὸ μετασχηματισμὸ τῆς κοινωνίας.

Ποτὲ ἡ ἀστικὴ τάξη δὲν θὰ δεχθῇ ν' ἀφήση ἕνα ἀπὸ τὰ κύρια ὅπλα της ποὺ συντελοῦν στὴν διατήρηση καὶ ἑδραίωση τῆς ταξικῆς της κυριαρχίας, στὴν ἐλεύθερη διάθεση τῆς σπουδαστικῆς νεολαίας καὶ τῶν Προοδευτικῶν δασκάλων καὶ καθηγητῶν.

Ἀκόμα καὶ σὲ λεγόμενα «σοσιαλιστικὰ» κράτη ἡ Παιδεία εἶναι γραφειοκρατικὰ «κατευθυνόμενη». Τόσο ἐκρηκτικὴ μπορεῖ νἆναι Παιδεία προορισμένη νὰ μορφώνη ἐλεύθερους, κριτικούς, ἰσόμερα ἀνεπτυγμένους ἀνθρώπους.

Ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν πραγματικὴ τέτοια σοσιαλιστικὴ παιδεία θἆναι ἀναγκαστικὰ ἐπίπονος καὶ μακρόχρονος.

Εἶναι καθαρὴ αὐταπάτη νὰ νομίζη κανεὶς ὅτι μὲ τὴν σημερινὴ Κυβέρνηση εἶναι δυνατὸ «ν' ἀποχουντοποιηθῇ» τουλάχιστο ἡ Παιδεία καὶ νὰ μετασχηματιστοῦν δημοκρατικὰ οἱ βασικὲς της ἀναχρονιστικὲς δομές.

Ἡ ἴδια ἡ «Καθημερινή» (τῆς 21 - 5 - 75) ἀναγνωρίζει πῶς «τὸ εἰδικὸ πειθαρχικὸ συμβούλιο ἀκόμα δὲν ὁλοκλήρωσε τὸ ἔργο τῆς καθάρσεως ποὺ προχωρεῖ μὲ βραδύτητα, μὲ δισταγμούς, καὶ μέσα σ' ἕνα κλῖμα αὐξούσης ἐπιεικείας...

...Τὸ ὑπουργεῖον Παιδείας εἶχε ὑποσχεθῆ ριζικὴ ἀναμόρφωση στὴν ἀνωτάτη Παιδεία...

...Τὸ ὑπουργεῖο ἀπέστειλε στὶς ἀνώτατες σχολὲς τμῆμα μόνο τοῦ σχεδίου (ποὺ ἑτοίμασε ἡ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ καθηγητῶν κλπ.) καὶ συγκεκριμένα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο θὰ διασποῦσε εὐκολώτερα τὴν ἑνότητα φοιτητῶν, καθηγητῶν καὶ βοηθῶν».

Διάφορα ἀστικὰ ὄργανα κλαῖνε καὶ ἀνησυχοῦν γιὰ τὸ «χάος» ποὺ ἐπικρατεῖ στὴν Παιδεία καὶ τὴν τάση τῶν Φοιτητῶν νὰ καταλήγουν στὴν «αὐτοδιαχείριση» τῶν ἑδρῶν κ.τ.λ.

Στὰ πλαίσια τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος εἶναι ἀδύνατο νὰ ἐγκαθιδρυθῇ σύστημα δημοκρατικὸ «αὐτοδιαχειριζόμενης» Παιδείας.

Ἐκεῖνο ποὖναι δυνατὸ καὶ ἀναγκαῖο εἶναι ὁ «Σ π ο υ δ α σ τ ι κ ὸ ς ἔ λ ε γ χ ο ς» πάνω στὴν Παιδεία, στὰ Γυμνάσια καὶ τὶς Ἀνώτερες Σχολές, ἀπὸ δημοκρατικὰ ἐκλεγμένες συνδικαλιστικὲς ἡγεσίες, μαθητῶν, φοιτητῶν, σχετικὰ μὲ θέματα συγκυριακὰ ὅπως ἡ «ἀποχουντοποίηση», καὶ μόνιμα ὅπως ὁ τρόπος καὶ τὸ περιεχόμενο διδασκαλίας, ὁ τρόπος ἐπιλογῆς, ἐξετάσεων, προαγωγῶν κ.τ.λ., καθὼς καὶ οἱ καθαρὰ ὑλικὲς συνθῆκες οἱ σχετιζόμενες μὲ τοὺς χώρους, τὴ διαβίωση κ.τ.λ. τῆς σπουδαστικῆς νεολαίας.

Ἀλλὰ γιὰ ὅλα αὐτὰ χρειάζεται δημοκρατικὴ ἀνασυγκρότηση ἑνιαίου συνδικαλιστικοῦ κινήματος τόσο τῶν μαθητῶν ὅσο καὶ φοιτητῶν, ἔξω ἀπὸ γραφειοκρατικὲς πολιτικὲς ἐπεμβάσεις ποὺ ἀποσκοποῦν ἀποκλειστικὰ σὲ πολιτικὸ ἔλεγχο ἀπὸ τέτοιο ἢ τέτοιο Κόμμα ἢ ὀργάνωση. Παρόμοια ταχτικὴ θ' ἀποδειχθεῖ σύντομα ὀλέθρια κατατεμαχίζοντας τὸ σπουδαστικὸ κίνημα καὶ ρίχνοντάς το σὲ σύγχιση, ἀπογοήτευση καὶ πρακτικὴ παράλυση.

Παράλληλα τὰ Κόμματα τῶν Ἐργαζομένων θἄπρεπε νὰ ἐπιδιώξουν κοινὴ ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ δημοκρατικὰ ἐπεξεργασμένη ἀπὸ κοινὲς ἐθνικὲς συγκεντρώσεις σπουδαστῶν, καθηγητῶν, πολιτῶν μὲ συγκεκριμένα κάθε φορὰ θέματα καὶ κατάλληλη προπαρασκευή.

Σκοπὸς τελικὸς μιᾶς τέτοιας δημοκρατικῆς μεθόδευσης θἆναι ἡ ἐπεξεργασία κοινῆς ἐκπαιδευτικῆς πλατφόρμας, πολιτικῆς καὶ ταχτικῆς.

Ἂς ἀρχίσουμε ἀπὸ τὰ Κόμματα τὰ πιὸ ἐπιδεκτικὰ γιὰ μιὰ τέτοια μεθόδευση, ποὺ πρέπει νὰ πάρουν τὴν πρωτοβουλία σ' αὐτὸν τὸν τομέα.

Σύντομη ἀναδρομὴ - προοπτικὲς τοῦ Φ.Κ.

Καθὼς περνᾶμε στὸ τέλος τῆς πρώτης μεταδικτατορικῆς περιόδου δράσης τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἔχει γίνει πιὰ συνειδητὴ σ' ὅλους ἡ βαθειὰ κρίση του.

Κρίση ποὺ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸν ἀποπροσανατολισμό, ποὺ συνεχίζεται ἀπὸ τὴν ἀρχὴ αὐτῆς τῆς περιόδου καὶ τὴν ἀπομαζικοποίηση ποὺ προστέθηκε γιὰ

διάφορους λόγους που θά προσπαθήσουμε νά άναλύσουμε.

Τό καυτό ἐρώτημα σ' αὐτή τή φάση εἶναι πῶς τό φοιτητικό κίνημα, πού ἔδωσε τόν κύριο ἀγῶνα ἐνάντια στή δικτατορία, πού ἀπετέλεσε τήν πρώτη ὀργανωμένη δύναμη τοῦ κινήματος τῶν ἐργαζομένων μετά ἀπ' αὐτήν, μέσα σέ συνθῆκες γενικῆς συγκυρίας καί σκλήρυνσης τῆς στάσης τῆς κυβέρνησης ἀντί νά ἐντείνη τήν πάλη του ἔχει ἀποδιοργανωθεῖ;

Στό διάστημα πρίν ἀπό τίς ἐκλογές, καθώς οἱ κυβερνήσεις Καραμανλῆ προσπαθοῦσαν νά ἀποκαταστήσουν τόν κρατικό μηχανισμό καί ἐνῶ ἦταν μιά μοναδική εὐκαιρία γιά τήν προώθηση βασικῶν λαϊκῶν αἰτημάτων, στό φοιτητικό κόσμο πέρασε ἡ ἄποψη τῆς κριτικῆς ὑποστήριξης, οὐσιαστικά, τῶν κυβερνήσεων, πού διατύπωσαν οἱ μαζικές νεολαῖες καί παρατάξεις (Ρήγας Φεραῖος καί Πανσπουδαστική). Χαρακτηριστική εἶναι ἡ στενή συνεργασία φοιτητικῶν ἐκπροσώπων μέ τόν Τσάτσο, κατά τήν πρώτη κυβέρνηση Καραμανλῆ, οἱ προσπάθειες διορισμοῦ «καταξιωμένων» κ.ἄ.

Παράλληλα κανείς δέν προώθησε μιά σειρά κοινά ἀποδεκτῶν διεκδικήσεων (ἄμεσων καί μεταβατικῶν), πού ἐκτός ἀπό τό ὅτι θά ἦταν σχετικά εὐκολώτερη ἡ κατάκτησή τους, θά ἀποτελοῦσαν καί τίς βάσεις γιά τό χτίσιμο τῆς ἑνιαίας δραστηριότητας τοῦ ριζοσπαστικοῦ φοιτητικοῦ κινήματος μέ βασικά ἐκτελεστικά ὄργανα τούς κλαδικούς συλλόγους. 'Αντίθετα ἔγιναν τεράστιες προσπάθειες, κυρίως ἀπό τήν πλευρά Π.σ.κ., νά μπῆ κάτω ἀπό ἔλεγχο ὁ φοιτητικός συνδικαλισμός (μέ τούς καταξιωμένους στήν ἀρχή, μέ ἐπιτροπές τύπου Φ.Ε.Α.Κ., μέ γρήγορα ψηφισμένα καταστατικά, μέ ἐφαρμογή ἐνισχυμένης ἀναλογικῆς στίς ἐκλογές κ.λ.π.), γεγονός πού εἶχε σάν συνέπεια τήν πόλωση γύρω ἀπό κομματικές γραμμές καί τήν ἀποτυχία κάθε ἑνωτικῆς δραστηριότητας, καθώς ὁ καθένας θεωροῦσε καθῆκον του νά προστατέψη τίς θέσεις του καί τά δικαιώματά του ἐνάντια στήν ἰσοπεδωτική διάθεση τῶν πιό μαζικῶν παρατάξεων. ('Ο Ρ.Φ. καί ἀργότερα ὁ Δημοκρατικός ἀγῶνας ἦταν σέ μεγάλο βαθμό ὑπεύθυνοι, στό βαθμό πού συνεργαζόταν μέ τήν Π.σ.κ. στά διάφορα καπελώματα τοὐλάχιστον ἀρχικά, ὅπως τό ἔχουν παραδεχτῆ σέ δημόσια αὐτοκριτική τους).

Ἔτσι πέρασε τό πρῶτο καί τό πιό κρίσιμο διάστημα μέ πολλές συζητήσεις γιά ἐσωτερική κατανάλωση καί μέ μερικές κινητοποιήσεις γενικοῦ χαρακτῆρα (μέ θέμα τό Κυπριακό κυρίως καί τήν ἀποχουντοποίηση). Τό θετικό σημεῖο εἶναι ὅτι ἄρχισαν νά λειτουργοῦν οἱ φοιτητικοί σύλλογοι μέ τρόπο δημοκρατικό καί ὅτι σέ μεγάλο βαθμό συνειδητοποιήθηκε στό φοιτητικό κόσμο ἡ ἀναγκαιότητα γιά τή δημοκρατική λειτουργία τῶν μαζικῶν συνδικαλιστικῶν φορέων.

Τά Διοικητικά Συμβούλια τῶν Συλλόγων, πού προέκυψαν ἀπό τίς φοιτητικές ἐκλογές, δέν κατόρθωσαν ποτέ οὐσιαστικά νά γίνουν πόλος συσπείρωσης τῶν φοιτητικῶν μαζῶν. Αὐτό ἔγινε γιατί δέ δόθηκε βάρος, ἀπό τίς παρατάξεις πού πλειοψηφοῦσαν, στή συνδικαλιστική καί πολιτική δραστηριότητα πού θά παιργοῦσε μέσα ἀπό τά μαζικά ὄργανα, (Γενικές Συνελεύσεις, διάφορες ἐπιτροπές) ἔτσι πού τά προβλήματα θά γινόταν ἀντικείμενο ἐπεξεργασίας τῶν φοιτητῶν, πού οἱ ἴδιοι μετά θά συσπειρωνόταν γιά νά ὑποστηρίξουν τήν κοινά διαμορφωμένη γραμμή.

'Αντί γι' αὐτό οἱ κομματικές νεολαῖες ἄρχισαν νά παίρνουν οἱ ἴδιες τίς πολιτικές καί ὀργανωτικές πρωτοβουλίες γιά τό σύνολο σχεδόν τῆς φοιτητικῆς δραστηριότητας, στερώντας ταὐτόχρονα τά μαζικά ὄργανα ἀπό τή συνεπῆ καί διαρκῆ δουλειά τῶν μελῶν τους, πού ἀσχολοῦνται ἀποκλειστικά μέ τίς κομματικές τους δραστηριότητες. Τά Δ.Σ. καί οἱ Γ.Σ. δέν εἶχαν πιά παρά νά συζητήσουν τά διάφορα προβλήματα πού τούς ἔβαζαν οἱ νεολαῖες καί νά ἀποφασίζουν μέ προκαθορισμένες πλειοψηφίες κάτι πού θά συμφωνοῦσε μέ τή μιά ἤ τήν ἄλλη γραμμή. Σιγά - σιγά ὁ λιγώτερο πολιτικά συνειδητοποιημένος φοιτητής ἀπομακρύνθηκε ἀπό διαδικασίες πού ὁ ἴδιος ἔβλεπε νά μήν παίζη κανένα ρόλο καί δέν ἀφοροῦσαν τό δικό του προβληματισμό. Κανένας φοιτητικός σύλλογος δέν ἔκανε τό παραμικρό γιά τή σύνταξη ἑνός προγράμματος διεκδικήσεων, πού ἀρχίζοντας ἀπό τά πιό ἄμεσα καί μικρά αἰτήματα θά περιλάμβανε καί μερικά πού ξεκινῶντας ἀπό τίς σημερινές συνθῆκες καί τό σημερινό ἐπίπεδο συνειδητότητας θά ὁδηγοῦσαν ἀμετάκλητα στό τελικό συμπέρασμα τῆς κοινωνικῆς ἀνατροπῆς. Εἶναι λοιπόν πολύ φυσικό, ἀφοῦ δέν ὑπάρχει ἀντικείμενο καί θέμα πάλης, ὁ ἀγώνας νά πέφτη σέ ὕφεση καί τό κίνημα σέ ἀποδιοργάνωση. Οἱ διάφορες παρατάξεις παρουσίασαν βέβαια διάφορα προγράμματα, χωρίς κανένα ἀπ' αὐτά νά προβληθῆ μέ συνέπεια ἤ νά προχωρήσουν σέ κοινά ἀποδεκτές λύσεις. 'Από τήν ἄλλη μεριά κανένα ἀπ' αὐτά δέν ἔχει ἕνα ἀληθινά μεταβατικό χαρακτῆρα. Ἔτσι ἄλλα χαρακτηρίζονται ἀπό τό ὅτι κινοῦνται στά σημερινά πλαίσια (ὅπως π.χ. τοῦ Δ.Α. καί τῆς Π.σ.κ.) καί ἄλλα γύρω ἀπό ἀοριστόλογες γενικότητες (π.χ. περί 'Αντιφασιστικοῦ - ἀντιϊμπεριαλιστικοῦ ἀγῶνα ἤ περί ἀναγκαιότητας τοῦ σοσιαλιστικοῦ μετασχηματισμοῦ).

Ἡ κυβέρνηση ἐκμεταλλεύτηκε βέβαια αὐτή τήν κατάσταση ὅσο πιό πολύ μποροῦσε. Στήν ἀρχή κρατώντας παρελκυστική τακτική καί σπέρνοντας ὑποσχέσεις γιά ἀποχουντοποίηση, γιά δομικές ἀλλαγές στά Α.Ε.Ι. κλπ. 'Αργότερα περνώντας σέ ἀνοικτή ἀντεπίθεση ἀπαγορεύοντας ἐκδηλώσεις, κτυπώντας συνεπεῖς ἀγωνιστές, καλύπτωντας τούς χουντικούς κλπ.

Σ' αὐτή τή φάση πιστεύουμε ὅτι θά ἔχουν πιά διαλυθῆ μέσα ἀπό τούς καπνούς τῶν δακρυγόνων τῆς 21-4 καί τῶν ροπάλων τῆς ἐπετείου γιά τό θάνατο τοῦ Λαμπράκη οἱ λεγκαλιστικές αὐταπάτες γιά τήν «κατοχύρωση τῆς τιμωρίας τῶν χουντικῶν» καί ἄλλες τέτοιες γιά τή δημοκρατικότητα τῆς δεξιᾶς τοῦ κρατικοῦ καί τοῦ παρακρατικοῦ μηχανισμοῦ.

Μέσα σ' αὐτό τό κλῖμα ἔγιναν καί οἱ ἐκλογές γιά τήν ἀνάδειξη τοῦ κεντρικοῦ ὀργάνου τοῦ φοιτητικοῦ συνδικαλισμοῦ, τῆς Ε.Φ.Ε.Ε. Ἡ ὅλη διαδικασία ἐπανέλαβε βασικά σφάλματα πού ἐπισημάναμε

παραπάνω. Ἡ ἀπόφαση γιὰ τὴ σύγκληση τῆς Ε.Φ.Ε.Ε. πάρθηκε ἀπὸ τὴν Π.σ.κ. καὶ τὴν Π.Α.Σ.Π., «πέρασε» ἀπὸ τὶς Γ.Σ. καὶ χωρὶς καμμιὰ προσυνεδριακὴ διαδικασία, χωρὶς ἐπεξεργασία θέσεων στὸ φοιτητικὸ κόσμο, ἔγιναν οἱ ἐκλογὲς καὶ ἡ σύγκληση τοῦ Πανελλήνιου Συμβουλίου. Ἡ ὅλη ὑπόθεση μοιάζει ξένη γιὰ τὸ μέσο φοιτητή, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ὄχι καὶ τόσο ἱκανοποιητικὴ προσέλευση στὶς ἐκλογές. Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ ἡ δεξιὰ στὴν Ἀθήνα βρῆκε τὴν εὐκαιρία γιὰ νὰ ρίξη τὸ σύνθημα τῆς διάσπασης τοῦ φοιτητικοῦ συνδικαλισμοῦ.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ Ε.Φ.Ε.Ε. εἶναι γιὰ πολλοὺς συναδέλφους ἐλπίδα γιὰ τὸ ξεπέρασμα τοῦ σημερινοῦ ἀδιεξόδου. Αὐτὸ ὅμως ποὺ λύνει τὸ πρόβλημα τῆς μαζικότητας καὶ τῆς ἀνόδου τοῦ κινήματος δὲν εἶναι ἕνα κεντρικὸ ἀποφασιστικὸ ὄργανο, ἀλλὰ ἡ ἀγωνιστικὴ συσπείρωση γύρω ἀπὸ μιὰ κοινὰ παραδεδεγμένη γραμμή.

Μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια ἡ Ε.Φ.Ε.Ε. μπορεῖ νὰ παίξη θετικὸ ρόλο μόνο ἂν συμβάλλη στὴν ἑνοποίηση ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς ἀριστερᾶς γύρω ἀπὸ ἕνα πρόγραμμα μὲ μεταβατικὸ χαρακτῆρα, ποὺ θὰ προκύψη μέσα ἀπὸ πλατειὲς δημοκρατικὲς διαδικασίες στὴ βάση τῶν κλαδικῶν συλλόγων. Αὐτὸ μπορεῖς νὰ τὸ δῆς νὰ γίνεται σὰν προετοιμασία γιὰ ἕνα Πανελλήνιο φοιτητικὸ συνέδριο τὴν ἐρχόμενη χρονιά, γιὰ τὸ ὁποῖο πρέπει ἡ Ε.Φ.Ε.Ε. νὰ ρίξη ὅλο της τὸ βάρος, παράλληλα μὲ τὴν ἄμεση πολιτικὴ δουλειά της. Ἐπίσης κάτι ποὺ ὁπωσδήποτε πρέπει νὰ ἀποφευχθῆ εἶναι ὁ συγκεντρωτισμὸς στὶς ἀποφάσεις τοῦ κεντρικοῦ συμβουλίου, σὲ σχέση μὲ τοὺς κλαδικοὺς συλλόγους, ὅπως τοὐλάχιστον προτείνει ἡ Π.σ.κ.

Αὐτὸ βέβαια τῆς δίνει προσωρινὰ τὴ δυνατότητα νὰ ἐλέγχει τὰ πάντα, μαζὶ μὲ τὴν Π.Α.Σ.Π., ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη ὁδηγεῖ σὲ σίγουρη διάσπαση καὶ απομαζικοποίηση.

Αὐτὰ ὅλα βέβαια θὰ ἐξαρτηθοῦν ἀπὸ τὶς διαθέσεις τῶν παρατάξεων ποὺ πλειοψήφησαν συγκριτικὰ ἀπέναντι στὶς ἄλλες τῆς Π.Α.Σ.Π. καὶ τῆς Π.σ.κ.

Οἱ διαθέσεις βέβαια καὶ ἡ πρακτικὴ τῆς Π.σ.κ. εἶναι δεδομένες καὶ εἶναι βέβαιο ὅτι θὰ προσπαθήση νὰ ἐπιβάλλη τὸ δικό της ἔλεγχο σ' ὅλο τὸ φοιτητικὸ κίνημα. Σ' αὐτὴ τὴ φάση λοιπὸν σημαντικὸ ρόλο θὰ παίξουν οἱ ἀποφάσεις τῆς Π.Α.Σ.Π., ποὺ ὡς τὰ τώρα δὲν εἶχε πάρει οὐσιαστικὲς πρωτοβουλίες στὸ φοιτητικὸ χῶρο, ἀλλὰ ποὺ οἱ προγραμματικὲς της διακηρύξεις εἶναι μιὰ ἔνδειξη γιὰ τὴν τήρηση σωστῶν καὶ δημοκρατικῶν διαδικασιῶν ἀπὸ τὴ μεριά της.

Τὸ «Γιὰ τὸ Σοσιαλισμὸ» θὰ ἐπανέλθη ἐκτενέστερα γύρω ἀπὸ τὴν ἀναδρομὴ τῆς φετεινῆς χρονιᾶς καθὼς καὶ γύρω ἀπὸ τὶς μελλοντικὲς προοπτικὲς τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος.

Τὸ Μαθητικὸ Κίνημα

Ἡ ἀπεργία καὶ διαδήλωση τῶν μαθητῶν τῆς Ἀθήνας καὶ τῶν περιχώρων στὶς 15 τοῦ Ἀπρίλη ἀποτέλεσε, ἐκτὸς ἀπὸ ἔκπληξη, τὴν οὐσιαστικὴ ληξιαρχικὴ πράξη γέννησης τοῦ μαθητικοῦ κινήματος στὴ χώρα μας. Χωρὶς βέβαια νὰ ἀποτελεῖ τὴν πρώτη μαθητικὴ ἐκδήλωση, ὑπῆρξε, ἀναντίρρητα, ἡ πιὸ ἐντυπωσιακὴ καὶ ἡ πρώτη ποὺ πάρθηκε στὰ σοβαρά.

Ἂς ρίξουμε ὅμως κατ' ἀρχὴν μιὰ ματιὰ στὴ μέση ἐκπαίδευση. Ἡ συστηματικὴ ἐξέτασή της βέβαια ξεφεύγει ἀπ' τὰ ὅρια τοῦ ἄρθρου γι' αὐτὸ καὶ θὰ περιοριστοῦμε σὲ μερικὰ πολὺ σύντομα συμπεράσματα. Ἀπὸ πλευρᾶς ὑλικῆς ὑποδομῆς ἡ ἑλληνικὴ ἐκπαίδευση βρίσκεται ἴσως στὴν τελευταία θέση στὴν Εὐρώπη. Ἡ ἄθλια αὐτὴ κατάσταση συνίσταται σὲ ἐρείπια κτίρια, χωρὶς ἐξοπλισμὸ γιὰ τὶς θετικὲς ἐπιστῆμες ἢ γιὰ τὴν σωματικὴ ἐξάσκηση, μὲ μικρὲς καὶ ἀνθυγιεινὲς αἴθουσες κλπ., χωρὶς νὰ ἀναφέρουμε καὶ ὁρισμένες περιπτώσεις παντελοῦς ἔλλειψης (!) κτιρίων.

Οἱ ταξικὲς δομὲς διατηροῦνται ἀπαράλλαχτες μέσα σ' αὐτὴ τὴν περίφημη «δωρεὰν παιδεία». Τεράστια τὰ ἔξοδα γιὰ γραφικὴ ὕλη, βιβλία, φροντιστήρια κλπ., ἰδιαίτερα στὶς μεγάλες τάξεις. Γιὰ νὰ μὴ μιλήσουμε γιὰ τὴν ἐπὶ χρόνια συντήρηση ἑνὸς σπουδαστῆ. Ἡ ἀντιδραστικότητα καὶ ἡ καθυστέρηση σ' ὅλους τοὺς κλάδους εἶναι γνωστή. Παράλληλα, τὸ καθηγητικὸ προσωπικό, κατὰ κοινὴ ὁμολογία, εἶναι τὸ χειρότερο ἐπιστημονικὸ δυναμικὸ τῆς χώρας. Συντελοῦν σ' αὐτὸ ἡ κακὴ μισθολογικὴ κατάσταση, ὅσο καὶ ἡ ἱεραρχημένη γραφειοκρατία, τυπικὸ γνώρισμα κάθε ἑλληνικῆς ὑπηρεσίας. Τέλος, ἂν ἡ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση τοῦ Κέντρου ὑπῆρξε ἕνα ἐλάχιστο καὶ δειλὸ βῆμα πρὸς τὰ μπρός, ἡ «πολιτικὴ» τῆς δικτατορίας ὑπῆρξε ἕνα τεράστιο βῆμα πρὸς τὰ πίσω.

Καὶ πρὶν δοῦμε τὴν ἐξέλιξη τῆς συγκεκριμένης κινητοποίησης, ἂς ἀσχοληθοῦμε μὲ τὴν κατάσταση στὸ μαθητικὸ χῶρο. Ἐπικρατοῦν στὰ χρόνια τῆς δικτατορίας τὸ ποδόσφαιρο, ὁ πνευματικὸς εὐνουχισμὸς καὶ ἡ φίμωση. Τὰ πρῶτα σημάδια ἀλλαγῆς, ἂν ἐξαιρέσουμε μερικοὺς στενοὺς κύκλους, ἐμφανίζονται τὴν περίοδο τῆς φοιτητικῆς ἀναταραχῆς, μὲ ἀποκορύφωμα τὴν ἐξέγερση τοῦ Πολυτεχνείου. Ἀργότερα ἡ διαδικασία τῆς πολιτικοποίησης (καὶ ριζοσπαστικοποίησης) τῆς μαθητικῆς νεολαίας ἀναπτύσσεται μέσα στὶς γενικότερες συνθῆκες κρίσης τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας τὸ καλοκαίρι τοῦ '74.

Ἀπὸ τότε ἀρχίζουν νὰ ἀναπτύσσονται καὶ οἱ διάφορες ὀργανώσεις καὶ παρατάξεις, εἴτε σὰν αὐθόρμητες ὀργανωτικὲς προσπάθειες, εἴτε, κυρίως, σὰν παρακλάδια τῶν νεολαιίστικων πολιτικῶν ὀργανώσεων. Ἡ ἰσχυρότερη ὀργάνωση τοῦ μαθητικοῦ χώρου ξεκίνησε ἀπ' ἕνα πυρῆνα συνδεόμενο μὲ τὴν Ἀντι-ΕΦΕΕ καὶ ἀναπτύχθηκε καὶ δικτυώθηκε κυρίως τὸ Σεπτέμβρη - Ὀκτώβρη τοῦ 1974. Ἡ ὀργάνωση αὐτὴ εἶναι ἡ ΜΟΔΝΕ, μὲ ὄργανο τὴ «Μαθητικὴ Φωνή». Ἡ ἐπιρροὴ καὶ δύναμη τῆς ΜΟΔΝΕ εἶναι ὁπωσδήποτε ἀξιοσημείωτη καὶ δὲν τὴ φτάνει, πρὸς τὸ παρόν, καμμιὰ ἄλλη ὀργάνωση. Ἄλλες παρατάξεις εἶναι τὸ Μαθητικὸ τοῦ Ρ. Φεραίου καὶ ἡ ΠΜΣΠ (παρακλάδι τῆς ΠΠΣΠ, μὲ ὄργανο τὴ «Μαθητικὴ Γενιά»). Ἀκολουθεῖ ἡ ΠΑΜΚ (κινούμενη στὸ χῶρο τοῦ ΠΑΣΟΚ) καὶ μικρότερες ὁμάδες (Μα-

θητική ΑΑΣΠΕ, Μαθητική Πρωτοπορία, ΣΜΠ κλπ.). Ἀπὸ τὶς παρατάξεις αὐτὲς ἡ ΜΟΔΝΕ καὶ οἱ κινεζόφιλες ἔχουν τὰ γνωστὰ χαρακτηριστικὰ ποὺ προσιδιάζουν στοὺς κύκλους τοῦ Ἐξωτερικοῦ καὶ τῶν μαοϊκῶν ὁμάδων, ἐνῶ ὁ Ρ. Φεραῖος ἔχει μιὰ ὑπερβολικὰ ρεφορμιστικὴ μετριοπάθεια, χωρὶς βέβαια ν' ἀποκλείεται κάτι καλὸ ἀπ' αὐτὴ τὴν πλευρά. Οἱ πιὸ ἐλπιδοφόρες παρατάξεις εἶναι ἡ ΠΑΜΚ μὲ πολὺ προοδευτικὲς θέσεις, καθὼς καὶ διάφορες ἀνεξάρτητες ὁμάδες. Θὰ πρέπει βέβαια νὰ ἐπισημάνουμε πὼς οἱ ὀργανωμένοι μαθητὲς εἶναι μιὰ μικρὴ μειοψηφία κι' ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἄποψη, ἡ πλατύτερη ἐπιρροὴ τῆς ΜΟΔΝΕ καὶ κατ' ἐπέκταση τοῦ Κ.Κ. ἐξ. εἶναι πολὺ μικρότερη, ἀναλογικὰ μὲ τὴν ὀργανωμένη δύναμή της, σὲ σχέση λ.χ. μὲ τὸ ΠΑΣΟΚ.

Μαθητικὲς κινητοποιήσεις ἔγιναν μὲ διάφορους στόχους ἀπ' τὴν ἀρχὴ τοῦ χρόνου: διαδηλώσεις στὸν Πειραιᾶ καὶ τὴν ἐπαρχία, περιορισμένες ἀπεργίες μὲ πιὸ ἐντυπωσιακὴ τὴν ἀπεργία τοῦ γυμν. Ὑμηττοῦ, λόγω τῆς τιμωρίας μαθητῆ γιὰ πολιτικοὺς λόγους. Ἀπ' τὰ διάφορα αἰτήματα ποὺ διατυπώθηκαν, τὸ πιὸ καυτὸ καὶ ἄμεσο εἶναι τὸ θέμα τῆς κατάργησης τῶν ἐξετάσεων ἐφ' ὅλης τῆς ὕλης, γιὰ τοὺς τελειόφοιτους. Πολὺ κρίσιμο, μιὰ ποὺ προετοιμάζονται μάλιστα γιὰ τὶς εἰσαγωγικὲς ἐξετάσεις, εἶναι, ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, θέμα ἁπλῆς διάταξης γιὰ τὸ ὑπουργεῖο. Παράλληλες κρούσεις ἔγιναν τόσο ἀπὸ γυμνάσια τῆς Ἀθήνας ὅσο καὶ ἀπὸ τὸ διαμαθητικὸ (τὸ πρῶτο ποὺ ὀργανώθηκε) τῆς Κρήτης. Οἱ ἀπαντήσεις στὴν ἀρχὴ ἦταν καταφατικὲς ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ ἕνα μῆνα περίπου ὑπαναχώρησε τὸ ὑπουργεῖο. Ἔτσι ὀργανώνονται οἱ πρῶτες συγκεντρώσεις ἀντιπροσώπων στὴν Ἀθήνα ποὺ κατέληξαν, παρὰ τὶς σοβαρὲς ὀργανωτικὲς ἀτέλειες καὶ τὶς ἀθέμιτα «καπελλωτικὲς» ἐνέργειες τῆς ΜΟΔΝΕ, σὲ ἕνα στοιχειῶδες ἀντιπροσωπευτικὸ σῶμα τῶν μαθητῶν 6ης τάξης τῆς Ἀθήνας (πρόσφατα ὁ θεσμὸς ἐπεκτάθηκε καὶ στὴν 5η).

Τὸ διαμαθητικὸ αὐτὸ ἀποφάσισε στὶς 13 Ἀπρίλη τὴν προειδοποιητικὴ ἀπεργία τῆς 15ης Ἀπρίλη καὶ τὴν διαδήλωση. Ἂς ἐξετάσουμε τώρα αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ τὴν ἐνέργεια. Ὑπῆρξαν φυσικὰ πολλὰ μειονεκτήματα στὴν ὅλη προσπάθεια. Κατ' ἀρχὴν δὲν προηγήθηκε μιὰ πλατειὰ ζύμωση καὶ ἄλλης μορφῆς προετοιμασία. Ἀκόμα τὸ αἴτημα, ἂν καὶ εἶταν πολὺ κατάλληλο γιὰ νὰ κινητοποιήσει τὴ μάζα τῶν μαθητῶν, δὲν κάλυπτε ὁρισμένες πολὺ οὐσιαστικὲς ἀντιφάσεις τῆς παιδείας μας. Παρ' ὅτι στὴν προκήρυξη καὶ στὰ συνθήματα ἀναφέρθηκε ὁ «λεύτερος συνδικαλισμός», ἡ «δημοκρατικὴ παιδεία» κλπ., δὲν ὑπῆρξε ἡ οὐσιαστικὴ μεταβατικὴ συνθηματολογία, ποὺ θὰ ἐπέτρεπε τὴν ὑπόδειξη τῆς συγκεκριμένης δομῆς, τοῦ συγκεκριμένου σχεδίου γιὰ τὴν ἀναμόρφωση τῆς ἐκπαίδευσης, ποὺ θὰ πρέπει τὸ κίνημα τῆς νεολαίας νὰ ἀντιπαραθέσει στὰ ἡμίμετρα καὶ μπαλώματα τῆς κυβέρνησης. Τέλος, ἡ κατὰ παράτυπο τρόπο, λόγω στενότητας χώρου καὶ χρόνου ἐκλογὴ τῆς ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ στελέχη τῆς ΜΟΔΝΕ δημιούργησε, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ παράπονα καὶ τὶς ἀντιδικίες, τὴν προϋπόθεση μιᾶς ὑπερβολικῆς ἀστυνόμευσης στὰ συνθήματα ποὺ θὰ ἔπρεπε νἆναι μόνον 5(!), ἐγκριμένα ἀπὸ τὴν ἐπιτροπή. Χρησιμοποίησε ἀκόμα ἡ ἐπιτροπὴ κάθε μέσο γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει τὶς κρίσιμες θέσεις στὴν περιφρούρηση κλπ. στὴ ΜΟΔΝΕ. Δὲν ἔγινε ἐπίσης σοβαρὴ προσπάθεια γιὰ τὴν ἐνημέρωση τῆς κοινῆς γνώμης.

Ἡ ἐκπληκτικὴ ἐπιτυχία τῆς ἀπεργίας καὶ ἡ ἐντυπωσιακὴ πορεία τῶν 15.000 μαθητῶν, ποὺ ἔγινε θέμα τῆς πρώτης σελίδας τῶν ἐφημερίδων οὐσιαστικὰ σήμαινε τὴν μετατροπὴ τοῦ μαθ. κινήματος ἀπὸ μιὰ «ἰδέα» μᾶλλον, σὲ μιὰ συγκεκριμένη πραγματικότητα.

Ποιές εἶναι σήμερα οἱ προοπτικές; Τὰ ἐλάχιστα χρονικὰ περιθώρια, ἡ διστακτικότητα τῶν ὀργανώσεων, τὸ κλίμα τρομοκρατίας σὲ ὁρισμένα γυμνάσια (τρομοκράτηση τῶν γυμνασιαρχῶν ἀπὸ τὸν ὑπουργό, ἀπειλὲς κατὰ τῶν μαθητῶν, ἀλλαγὴ τοῦ κανονισμοῦ τῶν μαθητικῶν κοινοτήτων, ἑνὸς θεσμοῦ πρωτοδημιουργημένου ἀπὸ τὴ μεταδικτατορικὴ κυβέρνηση ποὺ ἔχει σκοπὸ τὸν ἔλεγχο τοῦ μαθητικοῦ κινήματος, ἀκόμη γενικώτερη πολιτικὴ τρομοκρατία (21 Ἀπρίλη κλπ.), δὲν εὐνοοῦν τὴν παραπέρα ἀνάπτυξη φέτος. Δὲν ἀποκλείεται τίποτα βέβαια ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψη μας καὶ τὴν κίνηση τῶν ἐπαρχιῶν (ἀπεργία διαρκείας στὴν Κρήτη, ἀπεργίες καὶ διαδηλώσεις στὴν Πάτρα, Θεσσαλονίκη κλπ.).

Ποιά εἶναι τὰ καθήκοντα τῶν μαρξιστικῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων στὸ χῶρο τῆς μαθητικῆς νεολαίας; Τὸ πρῶτο καὶ ἄμεσο καθῆκον εἶναι ἡ προσπάθεια σοβαρῆς ἀνάλυσης καὶ καθορισμοῦ τῆς τακτικῆς, πράγμα ποὺ γίνεται μὲ ἕνα ἐμπειρικὸ καὶ ὀππορτουνιστικὸ ἐν πολλοῖς τρόπο ἀπὸ τὴ ΜΟΔΝΕ καὶ τὸν Ρ. Φεραῖο. Ἐξ ἴσου σοβαρὴ θὰ πρέπει νἆναι καὶ ἡ προσπάθεια γιὰ τὴν πλατύτερη δυνατὴ ἀντιπροσωπευτικότητα καὶ δημοκρατία, τόσο στὶς συνελεύσεις, ὅσο καὶ στὸ διαμαθητικό. Οὐσιαστικὴ ἀνάπτυξη ἑνὸς μαθητικοῦ κινήματος δὲν θὰ ἔχουμε παρὰ μόνο ὅταν ὅλη ἡ μάζα τῶν μαθητῶν καθορίζει τὴν τακτική, ἐνδιαφέρεται καὶ ἀγωνίζεται.

Γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ πρέπει νὰ δοθῆ μιὰ θεμελιώδους σημασίας μάχη ἐνάντια στοὺς παράγοντες τῆς κυβέρνησης, τοῦ Ὑπ. Παιδείας καὶ τοὺς ἀντιδραστικοὺς καθηγητές, ποὺ προσπαθοῦν νὰ ἀπαγορέψουν τὸν ἐλεύθερο μαθητικὸ συνδικαλισμὸ καὶ νὰ τὸν ὑποκαταστήσουν μὲ ἄμεσα ἐλεγχόμενους ἀπὸ τὸ σχολεῖο ἀντιπροσώπους.

Ἡ πάλη γιὰ τὴν κατοχύρωση τοῦ ἐλεύθερου, ἀνεξάρτητου, ἑνιαίου μαθητικοῦ συνδικαλισμοῦ παράλληλα μὲ τὴν προώθηση τῶν καθημερινῶν μαθητικῶν διεκδικήσεων εἶναι ἐκείνη ποὺ θὰ προωθήση τὴν οὐσιαστικὴ κριτικὴ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος μέσα στὰ σχολεῖα καὶ ποὺ θὰ ἐντάξει τοὺς μαθητὲς στὸ πλευρὸ τῶν δυνάμεων τῆς κοινωνικῆς ἀλλαγῆς. Ἡ πολύτιμη πεῖρα τῶν φετεινῶν μαθητικῶν κινητοποιήσεων, παράλληλα μὲ τὴν πεῖρα τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος, θὰ πρέπει νὰ ὁδηγήσουν τὸ μαθητικὸ κίνημα σ' ἕνα σωστὸ ἀγωνιστικὸ δρόμο, μακριὰ ἀπὸ σεχταρισμοὺς καὶ διασπάσεις, κάνοντάς το ἕνα πολύτιμο ἐλπιδοφόρο τμῆμα τοῦ κινήματος τῶν ἐργαζομένων τῆς χώρας μας.

30)4)75

Ντοκουμέντα

Μανιφέστο

Δημοσιεύουμε τὸ παρακάτω κείμενο ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν διεθνῆ Συνδιάσκεψη τῆς «Διεθνοῦς Μαρξιστικῆς Ἐπαναστατικῆς Τάσης» τοῦ περασμένου Μάρτη.

Στὴν Συνδιάσκεψη αὐτὴ ποὔγινε στὴν Εὐρώπη πῆραν μέρος δεκάδες ἀντιπροσώπων καὶ παρατηρητῶν ἀπὸ τὴν Εὐρώπη, τὴν Λατινικὴ Ἀμερική, τὴν Ἀφρική, τὴν Ἀσία, τὴν Αὐστραλία.

Τὸ «Μανιφέστο» της δίνει σὲ γενικὲς γραμμὲς τὴν ἐκτίμηση τῆς Συνδιάσκεψης γιὰ τὴν τωρινὴ διεθνῆ πολιτικὴ συγκυρία, τὶς προοπτικές της καὶ διαγράφει τὰ κύρια ἄμεσα καθήκοντα, ποὺ ἐπιβάλλονται ἀπὸ μιὰ τέτοια ἐκτίμηση στοὺς Ἐπαναστάτες - Μαρξιστές.

Σύντροφοι, ἐργαζόμενοι,

Τὸ καπιταλιστικὸ σύστημα συγκλονίζεται ἀπὸ τὴν κρίση, τὴν πιὸ σοβαρή, τὴν πιὸ μακρόχρονη, ὅλης τῆς περιόδου μετὰ τὸν δεύτερο πόλεμο, καὶ ποὺ διαδέχεται σὰν ἐφιάλτης τὴν παρατεταμένη εὐφορία τῆς «ἀχαλίνωτης ἀνάπτυξής» του καὶ τῆς «καταναλωτικῆς κοινωνίας».

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνέργων ἀνέρχεται σὲ ἑκατομμύρια καὶ ὁ πληθωρισμὸς ἐξακολουθεῖ. Ἐπίσης, γεγονὸς πολὺ πιὸ σοβαρό, ἀνησυχίες καὶ ἀμφιβολίες καταλαμβάνουν στὶς προηγμένες καπιταλιστικὲς χῶρες πλατειὰ κοινωνικὰ στρώματα, σχετικὰ μὲ τὴ σταθερότητα καὶ τὸ μέλλον τοῦ συστήματος, ποὺ τὸ θεωροῦσαν ἀκόμα τὶς προάλλες ἱκανὸ νὰ ἐξασφαλίσει σὲ ὅλους δουλειὰ καὶ ὑψηλὸ βιωτικὸ ἐπίπεδο. Ἀκόμα καὶ μέσα στοὺς ὑπευθύνους κύκλους τῆς διεθνοῦς μπουρζουαζίας, ἡ σύγχυση εἶναι τώρα μεγάλη καὶ τοὺς ὑπαγορεύει μιὰ πολιτικὴ ἐμπειρική, μέρα μὲ τὴ μέρα, χωρὶς προοπτικές, καθὼς καὶ μιὰ χαρακτηριστικὴ ἔλλειψη πραγματικῆς ἡγεσίας στὸ πλάνο τῶν διεθνῶν ὑποθέσεων, ποὖνε ἰδιαίτερα σοβαρὴ στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες.

Εἶναι ἀλήθεια πὼς ἡ κατάσταση ἀπὸ τὸ μέρος τῆς σοβιετικῆς καὶ τῆς κινεζικῆς ἡγεσίας, εἶναι συμμετρικὴ ἂν καὶ βέβαια γιὰ διαφορετικοὺς λόγους:

Γιατί, ἐνῶ τὸ Κρεμλῖνο, βρισκόμενο σὲ ἀδυναμία νὰ διαλέξει μεταξὺ τοῦ πολέμου καὶ τῆς ἐπανάστασης, ποὺ ἐξ ἴσου φοβᾶται, καὶ ἀνίκανο νὰ προβάλλει τὸ μοντέλο τοῦ «σοσιαλισμοῦ» του σὰ λύση γιὰ τὰ ἀγωνιώδικα προβλήματα τοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου σὲ κρίση, μένει σχεδὸν παραλυμένο, χωρὶς καμιὰ πρωτοβουλία, τὸ Πεκῖνο ἀπασχολημένο, πρὶν ἀπ' ὅλα, ἀπὸ τὰ ἐσωτερικά του προβλήματα κι' ἀπ' τὸν ἀνταγωνισμό του ἐνάντια στὴ Μόσχα καταφεύγει σὲ μιὰ ἐξωφρενικὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ συμβουλεύοντας κατὰ καιροὺς τοὺς Εὐρωπαίους, τοὺς Γιαπωνέζους καὶ ἄλλους νὰ προσφύγουν στὴν βοήθεια κι' ἀκόμα καὶ στὴν προστασία τοῦ ἀμερικάνικου ἰμπεριαλισμοῦ κατὰ τῆς Μόσχας, κατὰ «τοῦ κύριου ἐχθροῦ»!.

Ἡ «διαμφισβήτηση» τῶν ἀξιῶν, τῆς σκοπιμότητας τοῦ καπιταλιστικοῦ καθεστῶτος, ποὺ ἤδη ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια ἡ σπουδάζουσα καὶ ἐργατικὴ νεολαία τὴν εἶχε προβάλλει, βρίσκεται τώρα ἐξαιρετικὰ ἐνισχυμένη ἀπὸ τὰ πλατειὰ κινήματα διεκδικήσεων τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ἐργαζομένων, ποὖναι ἀποφασισμένοι νὰ ὑπερασπιστοῦν τὰ κεκτημένα, καθὼς κι' ἀπὸ τοὺς ἀγῶνες καὶ τὶς λαμπρὲς ἐθνικὲς καὶ ἀντικαπιταλιστικὲς νίκες σὲ πολλὲς χῶρες καὶ περιοχές, ὅπου σημειώνεται μιὰ νέα πρόοδος τῆς ἀποικιακῆς ἐπανάστασης στὸν κόσμο.

Βλέπουμε ἔτσι καὶ γιὰ πρώτη φορὰ στὴν περίοδο τὴ μεταπολεμικὴ νὰ δημιουργεῖται μιὰ διεθνὴς

συγκυρία, ἐξαιρετικὰ εὐνοϊκὴ γιὰ καίρια αὐτὴ τὴ φορὰ κτυπήματα κατὰ τοῦ καπιταλισμοῦ, ἀκόμα καὶ σ' αὐτὰ τὰ παραδοσιακὰ προπύργιά του, στὶς μητροπόλεις.

Τὸ καπιταλιστικὸ σύστημα ἔχει μπῆ σὲ μιὰ κρίση καθολική, πού, σὲ τελευταία ἀνάλυση, ἐκφράζει τὸ ἀσυμβίβαστο τῆς προχωρημένης κοινωνικοποίησης τῶν καινούργιων παραγωγικῶν δυνάμεων μὲ τὶς κοινωνικὲς δομὲς καὶ τὸ ἐθνικὸ κράτος, ποὺ ἐξακολουθοῦν νὰ χαρακτηρίζουν τὸν καπιταλισμό. Αὐτὴ ἡ καθολικὴ κρίση δὲν παύει νὰ διογκώνεται χάρη στὴν πολύπλοκη ἀλληλοεπίδραση ἑνὸς συνόλου ἀπὸ παράγοντες οἰκονομικῆς πολιτικῆς, πολιτιστικῆς φύσης, ποὺ προσδιορίζουν τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα πλατειῶν κοινωνικῶν μαζῶν.

Γιὰ μιὰ ὁλόκληρη περίοδο, ὁ καπιταλισμὸς εἶχε τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ μποροῦσε νὰ ἐξουδετερώσει τὴ δυσαρέσκεια καὶ τὶς ἀνταρσίες ὡρισμένων κοινωνικῶν στρωμάτων, τῶν Νέων, τῶν Γυναικῶν, τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων κλπ., διαφθείροντάς τα ὑλικὰ μὲ τὴ διατήρηση τῆς πλήρους ἀπασχόλησης καὶ μὲ τήν, ὁλοένα πλατυνόμενη, κατανάλωση προϊόντων καὶ ὑπηρεσιῶν. Αὐτὴ ἡ κοινωνικὴ σκοπιμότητα τοῦ συστήματος φαινόταν, ἀφ' ἑτέρου, νάχει λύσει τὰ προβλήματα τῆς εὐρύτερης ἀναπαραγωγῆς του, διατηρῶντας ἕνα διαρκὲς μποὺμ ἀπὸ κολοσσιαῖες ἐπενδύσεις μὲ γρήγορη ἀπόσβεση.

Οἱ ἀπολογητὲς τοῦ συστήματος βλέπουν ὅμως τώρα πὼς αὐτὴ ἡ ἀνάπτυξη, ἀπὸ μιὰ στιγμὴ καὶ πέρα, δὲν στηριζόταν πιὰ σὲ ὑγιεῖς οἰκονομικὲς βάσεις μὲ τὴν ὕπαρξη μιᾶς πραγματικῆς ἀγορᾶς σὲ ἀνάπτυξη, ἱκανῆς νὰ πραγματοποιήσει τὸ σύνολο τῆς παραγόμενης ὑπεραξίας ἀπὸ τὴν ὑπερσυγκεντρωμένη οἰκονομία, τὴ γεμάτη δυναμισμό, τοῦ προηγμένου καπιταλισμοῦ. Ἡ οἰκονομία αὐτὴ στηριζόταν σὲ μέσα καθαρὰ πληθωριστικά, ποὺ τῆς πρόσφερε τὸ Κράτος, οἱ Τράπεζες, ἡ μονοπωλιακὴ δομὴ πολλῶν τιμῶν· χωρὶς νὰ ὑπολογίσουμε ἐπίσης τὶς μὴ παραγωγικὲς δαπάνες, τὶς ὁλοένα αὐξανόμενες τῆς πολεμικῆς οἰκονομίας, τοῦ μιλιταρισμοῦ, τῶν ἀποικιακῶν πολέμων, γενικὰ τῆς ἰμπεριαλιστικῆς πολιτικῆς σ' ὅλες της τὶς ἐκδηλώσεις.

Τὸ παράδειγμα τοῦ ἀμερικάνικου ἰμπεριαλισμοῦ, τοῦ κυριότερου «κινητήρα» τῆς παγκόσμιας καπιταλιστικῆς οἰκονομίας, εἶναι σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο τὸ πιὸ χαρακτηριστικό, καθὼς ἔχει προωθήσει ὡς τὰ ἔσχατα τὴ χρήση μέτρων καθαρὰ πληθωριστικῶν, γιὰ νὰ χρηματοδοτήσει τὸ ἰμπεριαλιστικὸ καὶ οἰκονομικό του ξάπλωμα στὸν κόσμο. Σ' αὐτὸ τὸ ξάπλωμα ποὺ σὲ μεγάλο βαθμὸ ἦταν τεχνητὸ ἔπαιξε, ἀπὸ μιὰ στιγμὴ καὶ πέρα, ἕναν πρωταρχικὸ ρόλο —ὁ «Τρίτος Κόσμος» σὰν φτηνὴ ρεζέρβα πρώτων ὑλῶν καὶ φτηνῆς δουλειᾶς, καθὼς ἐπίσης καὶ ἀγορᾶς γιὰ τὰ ἐμπορεύματα καὶ τὰ κεφάλαια τοῦ προηγμένου καπιταλισμοῦ καὶ τῶν πολυεθνικῶν ἐπιχειρήσεων. Στὸ βαθμὸ ποὺ αὐτὲς οἱ πολυεθνικὲς ἐπιχειρήσεις ἐκφράζουν τὴ γενικὴ τάση τοῦ σύγχρονου μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ, μποροῦμε νὰ προσδιορίσουμε αὐτὴν τὴν τάση σὰν μιὰ προσπάθεια ποὺ ἀντικειμενικὰ ἀποβλέπει στὸ νὰ ἐπιτείνει τὴ διαφοροποίηση τῆς καπιταλιστικῆς οἰκονομίας σὲ δυὸ τομεῖς: τὸν ἕνα ποὺ οἰκειοποιεῖται τὴν ἔρευνα καὶ τὴν προηγμένη τεχνολογία, τὸν ἄλλο ποὺ προμηθεύει πρῶτες ὗλες καὶ φτηνὴ δουλειὰ καθὼς ἐπίσης καὶ ἕνα μέρος ἀπ' τὰ κεφάλαια. Αὐτοὶ οἱ δυὸ τομεῖς διαρθρώνονται μεταξύ τους σ' ἕνα σύμπλεγμα πολύπλοκο, ὅπου δεσπόζουν τὰ κέντρα ποὺ βρίσκονται στὶς καπιταλιστικὲς μητροπόλεις καί, ἰδιαίτερα, στὶς Ἑνωμένες Πολιτεῖες.

Ἀνάμεσα στὶς καπιταλιστικὲς μητροπόλεις, ἡ πάλη εἶναι πιὸ σκληρὴ παρὰ ποτέ, γιὰ νὰ ἀποφύγουν νὰ γίνει ξανὰ ἡ ὑπεροχὴ τῶν ΗΠΑ σχεδὸν ἀπόλυτη. Ἕνας ἄλλος παράγων, ὑποπροϊὸν σὲ τελευταία ἀνάλυση, τοῦ νέου συσχετισμοῦ δυνάμεων, πούχει ἐγκαθιδρυθεῖ σιγὰ - σιγὰ στὸν κόσμο μετὰ τὸ δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, διαταράσσει τώρα σοβαρὰ τὴν «κανονικὴ» λειτουργία τοῦ προηγμένου καπιταλισμοῦ: ἡ τάση σχετικῆς ἀπελευθέρωσης πολλῶν χωρῶν τοῦ «Τρίτου Κόσμου», σχετικὰ μὲ τὸν ἔλεγχο, ποὺ εἶχε ὡς τὰ τώρα ὁ ἰμπεριαλισμὸς τῶν μητροπόλεων, πάνω σὲ ὡρισμένες πρῶτες ὕλες. Ἡ περίπτωση τῆς συμμαχίας ποὺ ἔκαναν μεταξύ τους οἱ χῶρες οἱ παράγουσες πετρέλαιο, αὐτῆς τῆς κύριας πηγῆς ἐνέργειας καὶ ἐπίσης πρώτης ὕλης, βασικῆς γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς «καταναλωτικῆς κοινωνίας» εἶναι, σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, ἡ πιὸ χαρακτηριστική.

Αὐτὴ ἡ συμμαχία εἶναι συμμαχία ἀνάμεσα στὶς κλασσικὲς μπουρζουαζίες καὶ στὶς κρατικὲς μπουρζουαζίες σὲ γρήγορη ἀνάπτυξη, καὶ πού, ἐπίσης, κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῶν μαζῶν τους, τῶν πιὸ προηγμένων, ἀπαιτοῦν ἕνα πιὸ «δίκαιο» ξαναμοίρασμα τοῦ ὑπερπροϊόντος — ποὺ παράγει ἡ καπιταλιστικὴ οἰκονομία. Στὸ βαθμὸ ποὺ αὐτὴ ἡ τάση ἐπιτείνεται καὶ κινδυνεύει νὰ προκαλέσει ἀνάλογες συμμαχίες, γιὰ ἄλλες πρῶτες ὗλες, γίνεται ἀπαράδεκτη γιὰ τὸν καπιταλισμὸ τῶν μητροπόλεων. Πράγμα, ποὺ ἐξηγεῖ τὶς οἰκονομικές, πολιτικὲς ἀκόμα καὶ στρατιωτικὲς πιέσεις του γιὰ νὰ σταματήσει παρόμοιες ἐξελίξεις καὶ γιὰ νὰ ξαναεδραιώσει τὸν αὐστηρὸ ἔλεγχό του πάνω στὴν παραγωγὴ καὶ στὶς τιμὲς τῶν πρώτων ὑλῶν καὶ τῶν κεφαλαίων ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὸ πούλημά τους.

Ἔτσι οἱ συνολικὲς συνθῆκες ποὺ ἐπέτρεψαν τὴν καπιταλιστικὴ ἀνάπτυξη στὴ μεταπολεμικὴ περίοδο ἔχουν τώρα ξεφτύσει σὲ πολὺ μεγάλο βαθμό, ἀφήνοντας νὰ σκιαγραφεῖται ἡ προοπτικὴ μιᾶς μακριᾶς περιόδου σοβαρῶν οἰκονομικῶν, πολιτικῶν, κοινωνικῶν δυσχερειῶν.

Ὁ καπιταλισμὸς χρησιμοποίησε σὲ μεγάλη κλίμακα τὰ πληθωριστικὰ μέσα ἀνάπτυξης, καθὼς καὶ τὶς ἐξαιρετικὰ εὐνοϊκὲς συνθῆκες ἐκμετάλλευσης τοῦ «Τρίτου Κόσμου». Βέβαια ὁ καπιταλισμὸς ἔχοντας ἐμπλακεῖ σὲ ἀνυπέρβλητες δυσκολίες, θὰ ἀντιδράσει μὲ ὅλα τὰ μέσα. Θὰ προσπαθήσει —ὅπως τὸ ἔκανε ἤδη— νὰ βρεῖ διέξοδο μὲ τὴν ἐξαπόλυση πολέμων τοπικῶν εἴδους «Βιετνὰμ» π.χ. στὴν περιοχὴ ποὺ εἶναι τώρα ἡ πιὸ ἐκρηκτικὴ στὸν κόσμο καὶ ποὺ

ἐκτείνεται ἀπὸ τὸν Ἰνδικὸ ὠκεανὸ καὶ τὸν Περσικὸ κόλπο στὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο, τὴν περιοχή, πρὶν ἀπ' ὅλα, τοῦ πετρελαίου ὅπου βράζουν διενέξεις χωρὶς λύση: ἡ ἰσραηλο-ἀραβική, ἡ κυπριακή, ἡ ἑλληνο-τουρκική. Θὰ σχεδιάσει ἐπίσης πραξικοπήματα ἀντιεπαναστατικὰ κατὰ τὸ «Χιλιανὸ» μοντέλο στὴν Ἀγκόλα, στὴν Πορτογαλία, στὴν Ἀργεντίνα καὶ ἀλλοῦ καὶ θὰ ἐπιτείνει παντοῦ τὶς ἐξελίξεις πρὸς σκληρὰ καθεστῶτα.

Βέβαια τοῦ ἀπομένει ἐπίσης ἡ τεράστια πρόοδος ποὺ ἐπετεύχθηκε στὸν τομέα τῆς ἐπιστήμης, τῆς ἔρευνας, τῆς τεχνολογίας, ποὺ εἶναι οἱ πηγὲς τοῦ καινούργιου δυναμισμοῦ τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, ἀλλὰ τῶν ὁποίων ἡ ἐφαρμογὴ στὴν πράξη τοῦ παραγωγικοῦ προτσέσου, ἀπαιτεῖ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, φθηνὴ ἐνέργεια, πρῶτες ὗλες καὶ ἐργατικὰ χέρια σὲ χαμηλὲς τιμές.

Τοῦ ἀπομένει ἀκόμα ἡ δυνατότητα νὰ ἀναπτύξει πάνω στὴ βάση τῆς προηγμένης ἐπιστήμης καὶ τεχνολογίας νέες πηγὲς ἐνεργείας καὶ πρώτων ὑλῶν ἐπενδύοντας τεράστια κεφάλαια. Ἕνα τέτοιο προτσέσο ἔχει ἤδη ἀρχίσει.

Ἀλλὰ ἡ προϋπόθεση γιὰ νὰ μπορέσει ὁ καπιταλισμὸς νὰ μπεῖ σὲ μιὰ νέα φάση ἀνάπτυξης καὶ σχετικῆς σταθεροποίησης, ἂν δὲν καταφύγει στὸν πόλεμο, εἶναι κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ χαρακτῆρα: θὰ ἐπιτρέψουν ἄραγε οἱ μάζες στὸν καπιταλισμὸ νὰ περάσει ἀπὸ μιὰ μακρόχρονη κρίση ποὺ νὰ μειώνει σοβαρὰ τὸ βιωτικό τους ἐπίπεδο καὶ τὶς δυνατότητες δουλειᾶς χωρὶς νὰ ἐπωφεληθοῦν αὐτῆς τῆς εὐκαιρίας γιὰ νὰ πλατύνουν τὶς κατακτήσεις τῆς Ἀποικιακῆς Ἐπανάστασης καὶ κυρίως γιὰ νὰ τὸν ἀνατρέψουν στὶς ἴδιες τὶς μητροπόλεις; Οἱ μεγάλοι κοινωνικοὶ καὶ ἐθνικοὶ ἀγῶνες ποὺ διαδραματίζονται τώρα στὸν κόσμο μᾶς δίνουν τὴν ἀπάντηση.

Ἐνῶ ἡ Ἀποικιακὴ Ἐπανάσταση, ἰδιαίτερα στὸ Βιετνὰμ καὶ στὴν Καμπότζη, ἀλλὰ ἐπίσης στὶς Φιλιππίνες, στὴν Ταϋλάνδη, στὴ Νότιο Κορέα, στὸ Ντοφάρ, στὴν Παλαιστίνη, στὴν Αἰθιοπία, στὴν Ἐρυθραία, στὴ Μοζαμβίκη, στὴν Ἀγκόλα, στὴ Γουϊνέα Μπισσό, στὴ Ροδεσία, στὴ Νότια Ἀφρικὴ καὶ ἀλλοῦ, γνωρίζει ἕνα νέο ξεκίνημα καὶ σὲ μερικὰ μέρη καταγάγει περίλαμπρες νίκες κατὰ τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, μεγάλοι κοινωνικοὶ ἀγῶνες ξετυλίγονται στὶς προηγμένες καπιταλιστικὲς χῶρες καὶ ἰδιαίτερα στὴν Εὐρώπη. Αὐτὴ ἡ τελευταία περιοχὴ εἶναι τώρα τὸ κύριο ἐπίκεντρο τῆς Παγκόσμιας Ἐπανάστασης μὲ τὴν Πορτογαλικὴ Σοσιαλιστικὴ Ἐπανάσταση ποὺ ἄρχισε καὶ τῆς ὁποίας οἱ ἐπιπτώσεις πολὺ γρήγορα θὰ γίνουν αἰσθητὲς στὴν Ἱσπανία, τὴν Ἰταλία, τὴ Γαλλία, τὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ σύνολο τοῦ καπιταλιστικοῦ τμήματος τῆς ὅλης Ἠπείρου. Γιὰ πρώτη φορά, ὕστερα ἀπὸ πολλὲς δεκάδες χρόνια, ἡ Ἐπανάσταση ἄρχισε στὴν Εὐρώπη καὶ δίνει τὴ δυνατότητα τῆς δημιουργίας γρήγορα μιᾶς ἐπαναστατικῆς συγκυρίας, ποὺ ν' ἀγκαλιάζει προηγμένες καπιταλιστικὲς χῶρες, προχωρῶντας πιὸ πέρα ἀπ' τὸ Μάη τοῦ 68, στὴ Γαλλία. Αὐτὸ εἶναι ἕνα γεγονὸς κεφαλαιώδικης σημασίας τῆς τωρινῆς συγκυρίας, ποὺ προσδιορίζει τὶς προοπτικές της στὸ ἄμεσο καὶ ἀπώτερο μέλλον. Ἡ Πορτογαλικὴ Ἐπανάσταση ποὺ ἄρχισε καὶ ποὺ ἐξελίσσεται ὅπως κάθε ἀληθινὴ Ἐπανάσταση κατὰ τρόπο πρωτότυπο, κάνει δυνατὴ μιὰ λαμπρὴ νίκη στὴν Εὐρώπη, ὑπὸ τὸν ὅρο νὰ δημιουργηθεῖ ἐγκαίρως τὸ μαχητικὸ ἑνιαῖο μέτωπο ὅλων τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων, ποὺ νὰ ὑποστηρίζει στὴ βάση, μέσα στὶς ἐπιχειρήσεις, τὶς συνοικίες, τὰ σχολεῖα, τὶς ὑπηρεσίες, τὰ χωριά, τὴν Κυβέρνηση τῶν Ἐργαζόμενων, πραγματοποιούμενη σὲ μιὰ πρώτη μεταβατικὴ φάση ἀπὸ τὴν κυβέρνηση τῶν κομμάτων ποὺ ἀντιπροσωπεύουν τοὺς ἐργαζόμενους καὶ ποὺ ἀναφέρονται στὸν Σοσιαλισμὸ καὶ σὲ συμμαχία μὲ τὶς ριζοσπαστικὲς μάζες τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τοῦ M.F.A. γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ ἑνὸς προχωρημένου ἀντικαπιταλιστικοῦ προγράμματος. Ἀπαραίτητη προϋπόθεση ἐπίσης εἶναι νὰ ὀργανωθεῖ ἐγκαίρως ἡ ἀποτελεσματικὴ ὑπεράσπιση τῆς Πορτογαλικῆς Ἐπανάστασης στὴν Εὐρώπη καὶ σὲ διεθνὴ κλίμακα, ἐνάντια στὶς μηχανορραφίες τοῦ συνασπισμένου ἰμπεριαλισμοῦ, ποὺ θὰ προσπαθήσει ἐπίμονα νὰ τὴ συντρίψει μὲ ὅλα τὰ μέσα, ἀκόμα καί, ἂν αὐτὸ εἶναι δυνατό, κατὰ τὸ «χιλιανικὸ» τρόπο.

Ἡ Πορτογαλικὴ Ἐπανάσταση, στὸ βαθμὸ ποὺ θ' ἀναπτύσσεται ἐλεύθερα καὶ ριζικά, θὰ καταλύσει τὴν κρίση ποὺ ὀγκώνεται στὴν Ἱσπανία καὶ θὰ ἐξαπολύσει σ' αὐτὴ τὴ χώρα ἕνα ἐπαναστατικὸ προτσέσο ἀποφασιστικῆς σημασίας γιὰ τὸ σύνολο τῆς Σοσιαλιστικῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπανάστασης, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν Ἰταλικὴ καὶ τὴ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση.

Τὸ κυριώτερο ἐμπόδιο γιὰ μιὰ τέτοια ἐξέλιξη εἶναι τώρα ὑποκειμενικοῦ χαρακτῆρα.

Αὐτὸ ποὺ λείπει στὴν Πορτογαλικὴ Ἐπανάσταση εἶναι ἕνα πρωτοποριακὸ Μαρξιστικὸ Ἐπαναστατικὸ Κόμμα, ἱκανὸ νὰ βοηθήσει νικηφόρα τὸ προτσέσο ποὺ ἄρχισε. Αὐτὸ τὸ Κόμμα νέου τύπου, ὡς πρὸς τὴν ἀντίληψη τοῦ ρόλου του καὶ τῶν σχέσεών του μὲ τὶς μάζες, μέσα στὸ ἐπαναστατικὸ προτσὲς δὲν μπορεῖ νὰ δημιουργηθεῖ τεχνητά, ἀλλὰ μὲ συμμαχίες καὶ συγχωνεύσεις διαδοχικὲς μεταξὺ ἐπαναστατικῶν δυνάμεων ποὺ ἰδεολογικὰ συγκλίνουν καὶ ποὺ θὰ παίξουν, μέσα σ' ἕνα ἑνιαῖο Ἐπαναστατικὸ Μέτωπο, τὸ ρόλο αὐτοῦ τοῦ Κόμματος. Σ' αὐτὴ τὴν πορεία οἱ δυνάμεις αὐτὲς θὰ πρέπει νὰ λάβουν ὑπ' ὄψη τους τὶς σοβαρὲς ἐλλείψεις τῶν παραδοσιακῶν κομμάτων τῆς τάξης, τοῦ Σοσιαλιστικοῦ καὶ τοῦ Κομμουνιστικοῦ, καθὼς καὶ τὴν πολιτικὴ ἀνωριμότητα τῶν μικρῶν σχηματισμῶν τῆς «ἄκρας ἐπαναστατικῆς ἀριστερᾶς». Τὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα, ὅπως ὅλα τὰ εὐρωπαϊκὰ σοσιαλιστικὰ κόμματα, προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν πολιτικὴ τῆς ἐπίσημης του διεύθυνσης, ποὺ εἶναι ὀπαδὸς τῆς «δημοκρατίας» μὲ τὴν ἔννοια τῶν «δυτικῶν» καὶ τοῦ μύθου τῆς «εἰρηνικῆς» μεταρρύθμισης τοῦ καπιταλισμοῦ μέσα στὰ πλαίσια τῆς συνταγματικῆς του νομιμότητας. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη εἶναι καταδικασμένο νὰ προδόσει τὴν Ἐπανάσταση ποὺ ἄρχισε μὲ συμμαχίες καὶ ἀντιπολιτεύσεις «παρὰ φύσιν» ἐνάντιες στὰ συμφέροντα τῆς

τάξης, ἐκτὸς ἂν μιὰ ἐνδεχόμενη ἐξέγερση τῆς βάσης του κατωρθώσει ἐγκαίρως νὰ ξαναπροσανατολίσει τὸ κόμμα στὴν κατεύθυνση τῆς Σοσιαλιστικῆς 'Επανάστασης καὶ τοῦ κατάλληλου ἀγῶνα γιὰ τὴ νίκη της.

Τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα, ὅπως ὅλα τὰ φιλοσοβιετικὰ Κομμουνιστικὰ Κόμματα, προσδιορίζεται πάντα ἀπὸ τὴν πολιτικὴ τῆς διεύθυνσής του, τῆς ἄκριτα, ἄνευ ὅρων, ὑποταγμένης στὸ Κρεμλῖνο. 'Αλλὰ αὐτὸ τὸ τελευταῖο ἐξακολουθεῖ νὰ μὴν εἶναι καθόλου διατεθειμένο νὰ προωθήσει τὴν ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τῆς Σοσιαλιστικῆς 'Επανάστασης στὴν Εὐρώπη, ποὺ θὰ σήμαινε ταυτόχρονα τὴν ἀνεπανόρθωτη ρήξη του μὲ τὸν ἰμπεριαλισμὸ καὶ τὴν ἀρχὴ τοῦ τέλους τῶν γραφειοκρατιῶν, δορυφόρων τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας στὴν Εὐρώπη, κι' αὐτῆς τῆς ἴδιας τελικά. Τὸ Κρεμλῖνο θέλει νὰ χρησιμοποιήσει τὴν Πορτογαλικὴ 'Επανάσταση σὰν ἀντάλλαγμα στὶς δοσοληψίες του μὲ τὴν εὐρωπαϊκὴ μπουρζουαζία γιὰ νὰ διατηρήσει τὸ «στάτους κβό», γιὰ νὰ φτάσει στὴν Πανευρωπαϊκὴ Συνδιάσκεψη 'Ασφαλείας, ποὺ θὰ ἐγγυηθεῖ τὸ μοίρασμα τῆς Εὐρώπης καὶ τὴν κυριαρχία του πάνω στὰ δορυφόρα κράτη του.

Μόνο μιὰ τεράστια κριτικὴ ἀφύπνιση καὶ ἐξέγερση τοῦ πορτογαλικοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος καὶ τῶν ἐπαναστατικῶν του στελεχῶν, ποὺ πρέπει νὰ τὴν ἐλπίζει κανείς, καὶ νὰ συντελέσει στὴν πραγματοποίησή της, θὰ μποροῦσε νὰ ἐλευθερώσει αὐτὸ τὸ κόμμα ἀπὸ τὸν ὀλέθριο ἔλεγχο τοῦ Κρεμλίνου καὶ νὰ τὸ προσανατολίσει εἰλικρινὰ καὶ ἀποφασιστικὰ πρὸς τὴν προοπτικὴ τῆς Σοσιαλιστικῆς Πορτογαλικῆς 'Επανάστασης καὶ τὸ συνεπῆ ἀγῶνα γιὰ τὴ δυνατή της νίκη.

Οἱ ἀληθινὲς ἐπαναστατικὲς δυνάμεις στὴν Πορτογαλία καὶ στὸν κόσμο δὲ θὰ ἔπρεπε ὡστόσο νὰ ἀποστραφοῦν ἀπὸ τὰ παραδοσιακὰ κόμματα τῆς τάξης καὶ τῶν ἐργαζομένων, ἀπογοητευμένες ἀπὸ τὴν πολιτικὴ τῶν ἡγετῶν τους, ποὺ βρίσκονται κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση εἴτε τῆς μπουρζουαζίας εἴτε τῆς σοβιετικῆς ἢ τῆς κινέζικης γραφειοκρατίας.

Σφυρηλατώντας τὸ δικό τους ἐπαναστατικὸ μέτωπο, πρέπει νὰ δουλέψουν μὲ ὑπομονὴ γιὰ νὰ σχηματίσουν τὸ πλατύτερο δυνατὸ ἐργατικὸ ἑνιαῖο μέτωπο, τοῦ ὁποίου ἡ κυβέρνηση πρέπει νἆναι ἡ μεταβατικὴ ἀπόρροια.

Μόνο ὑπ' αὐτὸ τὸν ὅρο θὰ κατορθώσουν νὰ νικήσουν τὴν ἀντικειμενικὴ συνενοχὴ τῶν γραφειοκρατιῶν τῶν «ἐργατικῶν» κρατῶν μὲ τὸν καπιταλισμὸ καὶ τὸν ἰμπεριαλισμό, ἔτσι πού, αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι, νὰ μπορέσουν νὰ ξεπεράσουν τὴν τωρινὴ κρίση τους μὲ τὶς λιγώτερες γι' αὐτοὺς ζημιὲς καὶ νὰ ὁδηγηθεῖ ἡ Εὐρωπαϊκὴ 'Επανάσταση στὴν ἧττα.

'Η παρατεινόμενη κρίση τοῦ καπιταλισμοῦ βάζει στὴν ἡμερησία διάταξη τὴ δυνατότητα τῆς προόδου τῆς Σοσιαλιστικῆς 'Επανάστασης, ἐπίσης καὶ στὴν Εὐρώπη. Πρέπει νὰ γίνουν ὅλα τὰ δυνατὰ γιὰ νὰ μὴ χαθεῖ αὐτὴ ἡ εὐκαιρία. Εἶναι ἀνάγκη οἱ ἀληθινὲς ἐπαναστατικὲς δυνάμεις, ποὺ εἶναι σκόρπιες ἐδῶ καὶ κεῖ, νὰ πάρουν συνείδηση τῆς σημασίας τοῦ ἀγῶνα καὶ νὰ συγκεντρωθοῦν ἐγκαίρως πάνω σὲ μιὰ σωστὴ γραμμὴ ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ βοηθήσει τὶς μάζες νὰ συνενωθοῦν πάνω στὴν πιὸ πλατειὰ δυνατὴ βάση καὶ νὰ διασχίσουν νικηφόρα τὶς μεταβατικὲς φάσεις, ποὺ χαρακτηρίζουν τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν καθολικὴ ἐξουσία, τὴ νίκη τῆς 'Επανάστασης, τὴν ἀπαρχὴ τῆς οἰκοδόμησης τοῦ αὐτοδιαχειριζόμενου Σοσιαλισμοῦ.

Ζήτω ἡ Σοσιαλιστικὴ Πορτογαλικὴ 'Επανάσταση ποὺ ἄρχισε!

Ζήτω ἡ Σοσιαλιστικὴ Εὐρωπαϊκὴ 'Επανάσταση!

Ζήτω ἡ καθολικὴ πρόοδος τῆς 'Επανάστασης ἀπ' τὴν 'Ινδοκίνα στὴν Πορτογαλία!

Μάρτης 1975

Τὸ 5ο Διεθνὲς Συνέδριο

τῆς Διεθνοῦς Μαρξιστικῆς 'Επαναστατικῆς Τάσης

Πολιτικά ἄρθρα καί μελέτες

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΝΙΚΗ ΤΗΣ ΙΝΔΟΚΙΝΑΣ

Ὁ πιὸ μακροχρόνιος, ὁ πιὸ αἱματηρός, ὁ πιὸ ἀπεχθὴς ἀποικιακὸς πόλεμος τῆς ὅλης σύγχρονης Ἱστορίας ἔληξε ὕστερα ἀπὸ τριάντα ἐτῶν ἡρωϊκὴ πάλη τῶν Ἰνδοκινέζικων λαῶν ἐναντίον τοῦ γιαπωνέζικου, τοῦ γαλλικοῦ καὶ τοῦ ἀμερικάνικου ἰμπεριαλισμοῦ.

Οἱ λαοὶ τῆς χερσονήσου τῆς Ἰνδοκίνας πῆραν τώρα τὴν τύχη τους στὰ χέρια τους καὶ μπῆκαν στὸν δρόμο τῆς οἰκοδόμησης τῆς Σοσιαλιστικῆς τους Ὁμοσπονδίας.

Ὁ τεχνητὸς χωρισμὸς ποὺ ἐπεβλήθηκε ἀνάμεσα σὲ «βόρειο» καὶ «νότιο» Βιετνὰμ πάει τώρα γρήγορα νὰ τελειώση ἀποκαθιστῶντας στὴν χώρα τὴν ὀργανική της ἑνότητα.

Τὸ τίμημα θυσιῶν κάθε εἴδους ποὺ πλήρωσε ἰδιαίτερα ὁ λαὸς τοῦ Βιετνὰμ γιὰ τὴν ἐθνικὴ καὶ κοινωνικὴ του ἀπελευθέρωση, ὑπῆρξε τεράστιο, πρωτοφανές, καταπληκτικό. Καὶ ὡστόσο ἀκόμα καὶ ὁ Ἀμερικάνικος Ἰμπεριαλισμός, παρόλο ποὺ χρησιμοποίησε σχεδὸν τὸ σύνολο ἀπὸ τὰ βάρβαρα, τρομαχτικὰ ὅπλα καταστροφῆς, κι ἐδαπάνησε πάνω ἀπὸ 200 δισεκατομμύρια δολλάρια, ἀναγκάστηκε τελικὰ νὰ ἐγκαταλείψη ἄρων - ἄρων τὶς τελευταῖες ἐπὶ τόπου δυνάμεις του, καὶ τοὺς οἰκτρούς του «συμμάχους», καὶ νὰ ὑποστῆ μπροστὰ στὴν παγκόσμια κοινὴ γνώμη συντριπτική, ἱστορικὴ ἧττα.

Ἔτσι ἡ περίπτωση τοῦ Βιετνάμ, καὶ τῆς Ἰνδοκίνας γενικώτερα, ἀπέδειξε ὅτι μπροστὰ σὲ μᾶζες ἀποφασισμένες νὰ παλαίψουν, σὲ μακρόχρονο, πολύμορφο ἐπαναστατικὸ πόλεμο, ἡ τεχνικὴ ὑπεροχὴ τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ἐξουδετερώνεται καὶ τελικὰ ἡττᾶται.

Ὁ ἰμπεριαλισμὸς δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ κινητοποιήση πλατειὲς μᾶζες ἐθελοντικοῦ στρατοῦ στὶς μητροπόλεις του, γιὰ νὰ πνίξη τὴν ἀνερχόμενη ἀποικιακὴ ἐπανάσταση.

Ἀκόμα καὶ οἱ περιορισμένες δυνάμεις κανονικοῦ, τακτικοῦ Στρατοῦ ποὺ ἀποφασίζει νὰ μεταφέρη στὰ θέατρα τῆς ἀποικιακῆς Ἐπανάστασης, γρήγορα ἀρχίζουν νὰ χάνουν τὸ ἠθικό τους καὶ τελικὰ νὰ «ἀμφισβητοῦν» τὸ δικαιολογημένο τέτοιων «βρωμερῶν» πολέμων.

Τὸ εἴδαμε τόσο στὸ παράδειγμα τοῦ πολέμου τῶν Γάλλων ἐναντίον τῶν Ἀλγερίνων, ὅσο καὶ τῶν Πορτογάλων ἐναντίον τῶν λαῶν τῆς Μοζαμβίκης, τῆς Ἀγκόλας κλπ., ὅσο καὶ ἰδίως σ' ἐκεῖνο τῶν Ἀμερικανῶν ἐναντίον τοῦ Βιετνάμ.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἰμπεριαλισμὸς καταφεύγει κυρίως στὰ μέσα τεχνικῆς του ὑπεροχῆς, στὴν ἀεροπορία, καὶ τὰ διάφορα ὅπλα μαζικῆς ἄμεσης καταστροφῆς, γενοκτονίας.

Στὴν Ἰνδοκίνα οἱ Ἀμερικανοὶ χρησιμοποίησαν ὅλα τὰ ὅπλα τους, ἔξω ἀπὸ τὰ ἀτομικά, ποὺ κι' αὐτὰ σκέφτηκαν κατὰ καιροὺς νὰ χρησιμοποιήσουν ἀλλὰ γιὰ ἕνα σύνολο ἀπὸ αἰτίες ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς φύσης, δίστασαν τὴν τελευταία στιγμή.

Ἂς σημειώσουμε ὅτι τώρα ποὺ βλέπουν νὰ πέφτουν, ἡ μιὰ μετὰ τὴν ἄλλη, οἱ τελευταῖες θέσεις τους στὴν Ἀσία, ἀπειλοῦν ἀνοιχτὰ ὅτι «διδαγμένοι ἀπὸ τὴν ἰνδοκινέζικη πεῖρα» θὰ χρησιμοποιηθοῦν ἀτομικὰ ὅπλα στὴν Νότιο Κορέα ἂν κι' ἐκεῖ οἱ μᾶζες θέσουν σὲ κίνδυνο τὸ ἀμερικάνικο προτεκτοράτο τῆς προδοτικῆς κυβέρνησης τῆς Σεούλ.

Βέβαια γιὰ νὰ ἀντισταθῆ ἕνας λαὸς στὸν τρόπο ποὺ διεξάγει σήμερα ὁ ἰμπεριαλισμὸς τοὺς ἀποικιακούς του, καὶ γενικὰ κατακτητικούς του, ἀντεπαναστατικούς του πολέμους, χρειάζεται νἆναι μπολιασμένος ἀπὸ «βιετναμέζικο» ἀδάμαστο ἡρωϊκὸ πνεῦμα.

Ἀλλὰ ἔξω ἀπὸ ἀναμφισβήτητα ἐθνικὲς ἰδιομορφίες τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ποὺ συνέβαλαν στὴν καταπληκτικὴ ἐποποιΐα τῆς νικηφόρας του ἀντίστασης, ἡ κύρια αἰτία τοῦ «θαύματος» βρίσκεται στὸ ἑξῆς: χάρη στὴν ὕπαρξη μιᾶς ἐξαιρετικῆς ἐπαναστατικῆς ἡγεσίας ποὺ μακρόχρονα σχηματίστηκε γύρω ἀπὸ τὴν προσωπικότητα τοῦ Χὸ-Σὶ-Μίν, ἔγινε κατορθωτὸ νὰ ἀντιταχθῆ στὸν ἰμπεριαλισμὸ μαζικὴ ἐπαναστατικὴ ἀντίσταση, ὅπου ὁλόκληρος ὁ λαὸς πολύμορφα, συνειδητά, κινητοποιήθηκε.

Τέτοια πάλη, ταυτόχρονα ἐθνικὴ καὶ κοινωνική, διεξαγόμενη δημοκρατικά, δηλαδὴ μὲ πραγματικὴ συνειδητὴ συμμετοχὴ πολιτικοποιημένων μαζῶν, εἶναι ἡ μόνη δυνατὴ ἀντίσταση ἀπέναντι σὲ ἰσχυρότερες ἀντιδραστικὲς δυνάμεις, καὶ ἡ μόνη ἱκανὴ νὰ ὁδηγήση τελικὰ στὴν νίκη.

Ὑπ' αὐτὴ τὴν ἔννοια τὸ παράδειγμα τοῦ Βιετνὰμ καὶ τῆς Ἰνδοκίνας γενικά, ἰσχύει γιὰ ὅλες τὶς χῶρες, καὶ ὅλες τὶς ἀνάλογες περιπτώσεις.

Ἂς τὸ σημειώσουμε, κι' ἂς τὸ καταλάβουμε βαθειὰ κι' ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα.

Οἱ Βιετναμέζοι καὶ οἱ Ἰνδοκινέζοι, νίκησαν πολεμῶντας οὐσιαστικὰ μόνοι τους. Βέβαια τόσο ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωση, ὅσο καὶ ἡ Κίνα, τοὺς βοήθησαν μὲ ὅπλα. Ἀλλὰ ταυτόχρονα τόσο ἡ Μόσχα ὅσο καὶ τὸ Πεκῖνο ἐξασκοῦσαν πάνω τους πιέσεις γιὰ νὰ τελειώση ὁ πόλεμος, μ' ἕνα συμβιβασμὸ μὲ τοὺς Ἀμερικανούς, κι' ὄχι συντριπτικὴ ἧττα τῶν τελευταίων καὶ διωξιμό τους ἀπὸ ἕνα καίριο ἀσιατικὸ τομέα.

Οἱ συμφωνεῖες τοῦ Παρισιοῦ τὸ 1972, ποὺ ἔθεσαν τέρμα στὴν ἀνοιχτὴ ἐπέμβαση τῶν Ἀμερικανῶν, ἦταν ἀποτέλεσμα τοῦ συμβιβασμοῦ ἀνάμεσα στὴν Οὐάσιγκτων, τὴ Μόσχα, τὸ Πεκῖνο, σὲ βάρος τῶν Βιετναμέζων καὶ τῶν ἄλλων λαῶν τῆς Ἰνδοκίνας.

Διαιώνιζαν καὶ τὸ χωρισμὸ τοῦ Βιετ-

νάμ, καὶ τὸν πόλεμο στὴν 'Ινδοκινέζικη Χερσόνησο. Μὴν τὸ ξεχνοῦμε.

Οὐσιαστικὰ ἡ νίκη τώρα ἐπιτεύχτηκε ὅταν ἡ ἐπαναστατικὴ ἡγεσία τῶν Βιετναμέζων ποὺ παραμένει — εὐτυχῶς — ἀρκετὰ αὐτόνομη, τόσο ἀπὸ τὴν σοβιετική, ὅσο καὶ τὴν κινέζικη ἡγεσία, ἔκρινε ἡ ἴδια ὅτι ἡ τωρινὴ παγκόσμια συγκυρία ἐπέτρεπε νὰ δοθῆ τὸ τελειωτικὸ χτύπημα στοὺς 'Αμερικάνους καὶ τοὺς ἐπὶ τόπου κομπάρσους τους.

Ἡ διεθνὴς συγκυρία χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν παρατεινόμενη, ἰδιότυπη, συνολικὴ κρίση τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ, τὴν σύγχιση καὶ τὴν ἔλλειψη πραγματικῆς ἡγεσίας στὶς τάξεις τῆς διεθνοῦς μπουρζουαζίας, ἰδιαίτερα τῆς ἀμερικάνικης.

'Απ' αὐτὴ τὴν ἐκτίμηση ξεκινῶντας ἡ σχετικὰ αὐτόνομη, ἔμπειρη καὶ τολμηρὴ κοινὴ ἡγεσία τοῦ συνόλου τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων τῆς 'Ινδοκίνας, ἀποφάσισε τὴν τελικὴ πάλη.

Καὶ δικαιώθηκε πληρέστατα.

'Απομένει τώρα κανεὶς νὰ δῆ τί εἶδος «σοσιαλισμὸς» θὰ οἰκοδομηθῆ στὴν 'Ινδοκινέζικη χερσόνησο.

Βέβαια ὁ μακρόχρονος πόλεμος, οἱ τεράστιες ἀνθρώπινες καὶ ὑλικὲς θυσίες, ὁ ἀνταγωνισμὸς ἀνάμεσα στὴ Μόσχα καὶ τὸ Πεκῖνο, καὶ ἡ πίεσή τους πάνω στὴν 'Ινδοκῖνα (γιὰ προνομιακὴν ζώνη ἐπιρροῆς) ἀποτελοῦν παράγοντες δυσμενεῖς γιὰ τὴν μὴ ἀνάπτυξη κι' ἐκεῖ γραφειοκρατικοῦ «σοσιαλισμοῦ».

'Αλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ πρέπει νὰ σημειώσουμε τὸν σχετικὰ αὐτόνομο χαρακτῆρα τῆς ἰνδοκινέζικης ἡγεσίας, τὴν τεράστια πεῖρα ποὺ ἀπέκτησε γιὰ ὅλες τὶς δυνάμεις στὸν κόσμο, καὶ τὸν πραγματικό τους ρόλο, καθὼς καὶ τὴν πεῖρα τῶν μαζῶν ποὺ κέρδισαν τὸν πόλεμο. Οἱ ἰνδοκινέζικες μᾶζες γιὰ νὰ νικήσουν, χρειάστηκε νὰ ὀργανωθοῦν δημοκρατικὰ καὶ νὰ πάρουν κάθε εἴδους πρωτοβουλία.

Τέτοια εἶναι ἡ φύση τοῦ ἀληθινοῦ ἐπαναστατικοῦ ἐθνικοκοινωνικοῦ πολέμου.

Τέτοιες μᾶζες δύσκολα ἀνέχονται μετὰ τὴν νίκη — καὶ τί νίκη! — ν' ἀποστρατευθοῦν σὲ ἄμορφα κοπάδια ἐργαζομένων καὶ πολιτῶν, γραφειοκρατικὰ «καθοδηγούμενα» ἀπὸ τὰ πάνω.

Ὁ δρόμος ποὺ θὰ χαράξη ἡ ἐλεύθερη, ἡρωϊκὴ 'Ινδοκῖνα, ἀρχινῶντας τὴν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ, μπορεῖ ν' ἀποδειχθῆ τόσο «ἱστορικὸς», ὅσο καὶ ἡ συντριπτικὴ νίκη της πάνω στὸν ἀμερικάνικο ἰμπεριαλισμό.

15-5-75

Η ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

(Κείμενο τῆς διάλεξης τοῦ σ. Μ. Ν. Ράπτη στὸ Ε.Μ.Π., στὶς 27-5-75)

'Αγαπητοὶ φίλοι,

Ἡ ἀνάπτυξη τῆς παγκόσμιας σοσιαλιστικῆς 'Επανάστασης ἔφτασε σ' ἕνα ἀνώτερο στάδιο: Γιὰ πρώτη φορὰ σ' ὁλόκληρη τὴν μεταπολεμικὴ περίοδο ἡ 'Επανάσταση ἀγγίζει τὰ χώματα τῆς καπιταλιστικῆς Εὐρώπης μὲ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα ποὺ διαδραματίζονται ἀπὸ τὶς 25 'Απρίλη 1974 στὴν δυτική της ἀκραία χώρα τὴν Πορτογαλία. Τὰ γεγονότα αὐτὰ εἶναι ἴδια μιᾶς πραγματικῆς ἐπανάστασης, ποὺ διατρέχει ἀκόμα, — ἀλλὰ μὲ ἐπιταχυνόμενο, ραγδαῖο ρυθμὸ — τὶς πρῶτες της φάσεις.

Ἡ Πορτογαλία εἶναι μικρὴ ὑποανάπτυκτη σχετικὰ καπιταλιστικὴ χώρα ὅπως καὶ ἡ 'Ελλάδα, μὲ τὸν ἴδιο πάνω κάτω πληθυσμό, καὶ τὴν ἴδια κοινωνικὴ σύνθεση.

'Αλλὰ ἔχει πίσω της μιὰ μεγάλη αὐτοκρατορικὴ ἐποποιΐα, ποὺ κράτησε δυὸ περίπου αἰῶνες ἀπὸ τὸν 15ο ἕως τὶς ἀρχὲς τοῦ 18ου, ὅταν τὰ ἀτρόμητα πληρώματα τῶν καραβιῶν ἐξερευνητῶν ὅπως ὁ Βάσκο ντὲ Γκάμα, ποὺ ξεκινοῦσαν ἀπὸ τὶς ὄχθες τοῦ Τάγη καὶ τὰ ἀτλαντικὰ παράλια τῆς χώρας ἀνεκάλυπταν τὴν 'Αφρική, τὶς 'Ινδίες, τὴν Λατινικὴ 'Αμερική.

Τὸ 1703 ἡ Πορτογαλία περνᾶ στὸν πλήρη οἰκονομικὸ ἔλεγχο τῆς 'Αγγλίας, ἀλλὰ διατηρεῖ πολλὲς ἀπὸ τὶς ἀποικίες της,

Τὸν 'Οκτώβρη τοῦ 1910 ἀνακηρύσσεται Δημοκρατία.

Τὸν Μάη τοῦ 1926 ἀρχινᾶ ἡ μακρόχρονη φασιστικὴ διχτατορία τοῦ Σαλαζάρ.

Τὸν Σεπτέμβρη τοῦ 1968 διαδέχεται τὸν Σαλαζὰρ ὁ Καετᾶνο.

Στὶς 25 τ' 'Απρίλη 1974 οἱ στρατιωτικοὶ τοῦ «Κινήματος 'Ενόπλων Δυνάμεων», τοῦ περίφημου M.F.A., ἀνατρέπουν τὴν φασιστικὴ δικτατορία καὶ δημιουργοῦν ἀντικειμενικὰ τὶς προϋποθέσεις γιὰ τὴν εἴσοδο τῆς χώρας σ' ἕνα μακρύ, θυελλῶδες ἐπαναστατικὸ προτσέσο.

Οἱ ἐπαναστάσεις δὲν εἶναι τ' ἀποτέλεσμα προσχεδιασμένης ἐνέργειας συνειδητοῦ 'Επανατατικοῦ Κόμματος, καὶ δὲν ξεσπᾶνε ἀναγκαστικὰ σὰν ἀποτέλεσμα τῆς προηγούμενης ὕπαρξής του.

Οἱ ἐπαναστάσεις ξεσπᾶνε ἰδιόμορφα, φαινομενικὰ «ἀναπάντεχα», καὶ ἐξελίσσσονται γιὰ ἕνα διάστημα ἰδιόμορφα, πρὶν καταλήξουν στὸ ἴδιο, βασικά, κοινωνικο - οἰκονομικὸ ἀποτέλεσμα: τὴν ἀλλαγὴ τῶν παληῶν σχέσεων ἰδιοκτησίας καὶ παραγωγῆς μὲ νέες σχέσεις.

Κάθε μεγάλη, πραγματικὴ 'Επανάσταση, στὸ ξέσπασμα καὶ τὴν ἀρχική της πορεία εἶναι μιὰ πρωτότυπη ἱστορικὴ δημιουργία, ἕνα ἀρχέτυπο.

Βασικὴ αἰτία κάθε 'Επανάστασης εἶναι ἡ ἐκρηκτικὴ σὲ κάποια στιγμὴ ἐξέλιξη τῶν θεμελιωδῶν ἀντιφάσεων ποὺ περικλείνει τὸ παληὸ κοινωνικὸ σύστημα.

Συγκυριακὰ γεγονότα ἐπιταχύνουν, διευκολύνουν τὴν ἔκρηξη ποὺ ὡρίμασε στὸ διάστημα τῆς προηγούμενης πορείας.

'Υπ' αὐτὴ τὴν ἔννοια μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι οἱ βαθύτερες αἰτίες τῆς Πορτογαλικῆς 'Επανάστασης βρίσκονταὶ

στὴν καπιταλιστικὴ καὶ ἰμπεριαλιστικὴ δομὴ τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος τῆς χώρας. Ἀλλὰ ἕνας τέτοιος χαρακτηρισμὸς παραμένει ἀκόμα πολὺ γενικός, ἐνῶ ἡ ἀλήθεια εἶναι πάντα πιὸ συγκεκριμένη.

Πρέπει νὰ προσθέσουμε ὅτι ἡ χώρα διακυβερνόμενη ἀπὸ μιὰ μακρόχρονη φασιστικὴ δικτατορία εἶχε ἐπιδοθεῖ σ' ἕναν αἱματηρό, ἐξουθενωτικό, χωρὶς ἐλπίδα ἀποικιακὸ πόλεμο στὴν Ἀφρικὴ ποὺ κρατοῦσε τώρα καὶ 13 χρόνια.

Ὁ πόλεμος αὐτὸς ἀπορροφοῦσε τὶς ζωτικὲς ἀνθρώπινες καὶ ὑλικὲς δυνάμεις τῆς χώρας, τὴν στιγμὴ ποὺ ἡ καπιταλιστική της ἀνάπτυξη ἀπαιτοῦσε νὰ διατεθοῦν αὐτὲς οἱ δυνάμεις διαφορετικά.

Στὴν μεταπολεμικὴ περίοδο ἡ Πορτογαλία, ὅπως καὶ ἡ Ἑλλάδα, ἐκβιομηχανοποιεῖται σημαντικά, καὶ περνᾶ στὴ φάση τῆς μονοπωλιακῆς συγκέντρωσης καὶ τῆς συγκρότησης ὡρισμένων μεγάλων χρηματιστικῶν - βιομηχανικῶν ὁμάδων μὲ αὐξανόμενη συμμετοχὴ ξένων κεφαλαίων.

Ἡ ἔνταξη στὴν «Κοινὴ Εὐρωπαϊκὴ Ἀγορὰ» καταχτᾶ καὶ στὴν Πορτογαλία ἕνα ὁλόκληρο ρεῦμα τῆς πιὸ «συγχρονισμένης» μπουρζουαζίας, ποὺ θεωρεῖ τὴν παράταση τοῦ ἀποικιακοῦ πολέμου καὶ τὴ διατήρηση τῶν ἀποσκληρομένων θεσμῶν τῆς φασιστικῆς δικτατορίας, ἀντι-οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὰ ἐπικίνδυνη.

Τὸν πόλεμο τῆς δικτατορίας τὸν πληρώνουν κυρίως οἱ ἐργαζόμενες μᾶζες τῆς χώρας καὶ ἡ στρατευμένη Νεολαία, ποὺ δὲν παύουν ν' ἀγωνίζονται ἐναντίον του, μὲ ὁλοένα καὶ πιὸ μεγαλύτερη ἔνταση ἀπὸ τὰ μέσα τῶν ἐτῶν 60 καὶ ἀργότερα. Ἀνεπαίσθητα καὶ στὴν Πορτογαλία ἀναπτύσσεται τὸ χαρακτηριστικὸ σ' ὅλη τὴν Εὐρώπη κλῖμα τῆς «ἀμφισβήτησης», ἰδιαίτερα στοὺς κύκλους τῆς σπουδαστικῆς Νεολαίας στὶς γραμμὲς τῆς ὁποίας στρατολογοῦνται οἱ νέοι ἀξιωματικοὶ ποὺ στέλνονται νὰ συνεχίσουν τὸν «βρωμερὸ» πόλεμο στὶς ἀκατάκτητες ζοῦγκλες τῆς Γουϊνέας — Μπισάου, τῆς Ἀγκόλας, τῆς Μοζαμβίκης, γιομᾶτες ὄχι μόνο ἀπὸ σερπετὰ καὶ θηρία, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἡρωϊκοὺς ἐθνικοεπαναστάτες ἀγωνιστὲς ποὺ βρίσκονται ἐκεῖ στὸ στοιχεῖο τους.

Μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἀτμόσφαιρα πολιτικοποιεῖται καὶ ριζοσπαστικοποιεῖται ἕνα τμῆμα νέων Ἀξιωματικῶν, ποὺ ἀποτέλεσαν τὴν ἀπαρχὴ τοῦ σημερινοῦ «Κινήματος Ἐνόπλων Δυνάμεων» (τὸ M.F.A.).

Ξέρουμε — σύμφωνα μὲ τὸ ἱστορικὸ τοῦ Κινήματος ποὺ δόθηκε ἀπὸ τὸν Ὀτέλο Σαραίβα ντὲ Καρβάγιο — ὅτι στὴν ἀρχὴ ἐπρόκειτο γιὰ ὁμάδα ἀπὸ Ταγματάρχες καὶ Λοχαγοὺς ποὺ ἀποφάσισαν νὰ συγκεντρώνονται γιὰ τὴ συζήτηση «ἐπαγγελματικῶν ζητημάτων».

Κάτω ἀπὸ τὸ φασιστικὸ καθεστὼς τῆς χώρας καὶ μέσα στὶς συνθῆκες τοῦ ἀποικιακοῦ πολέμου τέτοιες συζητήσεις, ἀνεπαίσθητα, ἐξελίχθηκαν σὲ π ο λ ι τ ι κ έ ς. Οἱ πραγματικότητες τοῦ ἀποικιακοῦ πολέμου ἔπαιξαν γι' αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα ἕναν ἀποφασιστικὸ ρόλο.

Ἡ ἐξέλιξη ὑπῆρξε ἰδιαίτερα ταχύτατη στὸ διάστημα τοῦ 1973 ὅπου — σύμφωνα πάντα μὲ τὸν παραπάνω ἱστορικὸ — πολλὰ μέλη τῆς ἀρχικῆς «ἐπαγγελματικῆς» ὁμάδας πῆραν συνείδηση ὅτι τὸ καθεστὼς τοὺς χρησιμοποιοῦσε σὰν «Πραιτωριανὴ Φρουρὰ» διαφύλαξής του καὶ ἐξακολούθησης τοῦ χωρὶς «λύση» ἀποικιακοῦ πολέμου.

Τὸν Μάρτη τοῦ 1973 κυκλοφορεῖ ἕνα ντοκουμέντο ὑπογαμμένο ἀπὸ 400 Ἀξιωματικοὺς ποὺ κατάγγελνε τὸ λεγόμενο «Συνέδριο τῶν Πολεμιστῶν», τὸ ὀργανωμένο ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση στὸ Πόρτο γιὰ τὴ συνέχιση τοῦ ἀποικιακοῦ πολέμου.

Τὸν Ἰούλη τοῦ ἴδιου χρόνου ἡ ἀναταραχὴ στὸ Στρατὸ ἐντείνεται ἀπ' ἀφορμὴ τὸ περίφημο νομοσχέδιο ὑπ' ἀρ. 353)73, ποὺ ἀντέθεται μεταξύ τους Ἀξιωματικοὺς βγαλμένους ἀπὸ τὴν Στρατιωτικὴ Ἀκαδημία, καὶ Ἀξιωματικοὺς βγαλμένους ἀπὸ τοὺς «μιλισιάνους» δηλαδὴ τοὺς στρατολογημένους φοιτητές. Δυσαρεστημένοι καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ στρέφονται ἀπὸ κοινοῦ κατὰ τῆς Κυβέρνησης καὶ τὴν ἀναγκάζουν ν' ἀποσύρη τὸ νομοσχέδιο.

Στὶς 9 τοῦ Σεπτέμβρη 1973, 136 ἀξιωματικοὶ συγκεντρώνονται στὴν Ἐβόρα καὶ ἱδρύουν τὸ Κ ί ν η μ α τ ῶ ν Λ ο χ α γ ῶ ν στὸ ὁποῖο προσχωροῦν τὸν Ὀκτώβρη τοῦ ἴδιου ἔτους οἱ ὑ π α ξ ι ω μ α τ ι κ ο ί.

Τὸν Φλεβάρη τοῦ 1974 ἐκδίδεται τὸ βιβλίο τοῦ Σπίνολα ποὺ κυκλοφορεῖ σ' ὅλο τὸν Στρατό.

Σ' ὅλη αὐτὴ τὴν περίοδο τὸ κίνημα παραμένει ἀκόμα πολιτικὰ ἀκαθόριστο, καὶ στὶς γραμμές του κυριαρχεῖ τὸ δεξιό, ρεφορμιστικὸ ρεῦμα ποὺ προσπαθοῦν νὰ ἰδιοποιηθοῦν ἀνώτεροι Ἀξιωματικοὶ γύρω ἀπὸ τὸν Σπινόλα.

Στὶς 11 τοῦ Μάρτη 1974 γίνεται ἡ ἱστορικὴ Συνεδρίαση στὸ Κ α σ κ ά ϊ ς ποὺ συγκέντρωσε 204 ἀντιπροσώπους: 176 ἀντιπροσώπους 400 Ἀξιωματικῶν τοῦ Στρατοῦ Ξηρᾶς; 24 ἀντιπροσώπους 200 Ἀξιωματικῶν τῆς Ἀεροπορίας; 4 ἀντιπροσώπους τοῦ Ναυτικοῦ.

Σ' αὐτὴ τὴ Συνεδρίαση ἱδρύεται τὸ «Κ ί ν η μ α Ἐ ν ό π λ ω ν Δ υ ν ά μ ε ω ν» καὶ ἀποχτᾶ ἕνα πιὸ πολιτικὰ συγκροτημένο πρόγραμμα. Ὁ ρόλος τοῦ Σπινόλα ἐξακολουθεῖ νἄναι σημαντικὸς παρὰ τὴν ἀντίσταση τῆς βάσης τοῦ κινήματος, ποὺ τὸ θεωροῦσε σὰν ἐκφραστικὸ πραγματικῆς «δημοκρατίας στὸ Στρατό, οἱ ἀποφάσεις περνόμενες ὁμαδικὰ γιὰ κοινὸ σκοπό, χωρὶς Ἀρχηγοὺς καὶ Ἀρχηγό». (Ἀπὸ τὸ βιβλίο τὸ «Κίνημα τῶν Λοχαγῶν»). Ὁ Καετᾶνο ἀντιδρᾶ ἀπελπισμένα καθαιρώντας τὸν Σπινόλα, καὶ τὸν Κόστα Γκόμεζ ἀπὸ τὶς κυριαρχικὲς θέσεις ποὺ κατεῖχαν τότε στὸ Στρατό. Ἀλλὰ μερικὲς βδομάδες ἀργότερα τὸ M.F.A. ἔχοντας σὰν κύρια βάση τὸ περίφημο 5ο «Κόκκινο Σύνταγμα» τοῦ ἐλαφροῦ Πυροβολικοῦ, ξεσηκώνει ἀρκετὲς ἄλλες μονάδες τοῦ Στρατοῦ καὶ στὶς 25 Ἀπρίλη 1974 ἀνατρέπει τὸ καθεστώς.

Ἀπὸ τότε τὸ M.F.A. δὲν ἔπαψε σὲ συνεχὴ ἀναμέτρηση μέσα στὶς γραμμὲς τοῦ Στρατοῦ, καὶ μὲ τὶς ἄλλες δυνάμεις τῆς χώρας, ν' ἀριστεροποιῆται καὶ νὰ ἐμφανίζεται ἀντικειμενικὰ σὰν ὁ «κινητῆρας» καὶ ἡ «ἐγγύηση» τῆς ἀρχινισμένης Πορτογαλικῆς Ἐπανάστασης. Ἀπὸ τὴν εἰδικὴ κοινωνική του σύνθεση, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τὴν τοποθέτησή του στὸ κέντρο τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας τὸ M.F.A. ἀντανακλᾶ, ἔστω παραμορφωμένα, τὴν πολύπλοκη, σὲ ἀέναη ἐξέλιξη ταξικὴ πάλη στὴν Πορτογαλία, δεχόμενο τὶς πιέσεις, τὶς ἐπιρροὲς τῶν διαφόρων κοινωνικῶν στρωμάτων καὶ πολιτικῶν ρευμάτων καὶ ἀντανακλῶντας τες διαθλασμένες ἀπὸ τὸ δικό του πρῖσμα.

Τὸ M.F.A. δὲν εἶναι ὁ Στρατὸς στὸ σύνολό του, ἀλλὰ μιὰ τάση μέσα του, καὶ αὐτὴ διατρεχόμενη ἀπὸ ἀντιτιθέμενα ρεύματα.

Ἕνα τέτοιο ὑπῆρξε ὁ Σπινολισμὸς ποὺ συγκέντρωνε τὴν συντηρητικὴ μερίδα τῶν ἀνωτέρων Ἀξιωματικῶν τῶν συνδεδεμένων μὲ τὴν «εὐρωπαϊκὴ» πτέ-

ρυγα τοῦ μεγάλου ἢ ἀκόμα καὶ μονοπωλιακοῦ κεφαλαίου τοῦ προσανατολισμένου σὲ μιὰ νεοαποικιακὴ πολιτικὴ στὴν 'Αφρικὴ καὶ μιὰ ἔνταξη τῆς Πορτογαλίας στὴν «Κοινὴ 'Αγορά».

'Αλλὰ ὁ ἴδιος ὁ Σπινολισμὸς δὲν ἦταν ποτὲ ὁμοιογενής. Στὶς γραμμές του δροῦσαν καὶ στοιχεῖα καθαρὰ προαμερικανικὰ μὲ βλέψεις π.χ. γιὰ τὴν πλούσια δυναμικὰ 'Αγκόλα, ἐνῶ ἄλλα στοιχεῖα εἰλικρινὰ ἀκολουθοῦσαν τὸν Σπινόλα ποὺ τὸν ὑπέθεταν φορέα μιᾶς ἐθνικῆς προοδευτικῆς πολιτικῆς.

Γι' αὐτὸ καὶ στὶς τάξεις τοῦ σημερινοῦ ριζοσπαστικοποιημένου M.F.A. βρίσκουμε ἀκόμα στοιχεῖα ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ Σπινολικὴ τάση.

Πάντα γλήγορα τὸ M.F.A. σὲ καθημερινὴ ἀλληλεπίδραση μὲ τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα τῶν μαζῶν, τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε κατὰ κάποια ἔννοια ὁ καταλύτης, ἀνατρέποντας τὸ φασιστικὸ καθεστὼς τὸν 'Απρίλη τοῦ 1974, ἀποδείχθηκε γρήγορα τὸ κύριο ὄργανο τῆς νέας πολιτικῆς ἐξουσίας, καὶ ἀπέκτησε δομὲς ποὺ τοῦ ἐξασφάλιζαν, καὶ τοῦ ἐξασφαλίζουν αὐτὸ τὸν βοναπαρτιστικὸ ρόλο στὸ σύνολο τοῦ πολιτικοῦ πλέγματος τῆς χώρας.

Στὶς διαδοχικές του ἀναμετρήσεις μὲ τὸν Σπινολισμό, ποὺ γρήγορα ἐξελίχτηκε στὴν κύρια ἀντεπαναστατικὴ δύναμη στὴ χώρα, τὸν περασμένο 'Ιούλη, τὸν περασμένο Σεπτέμβρη, καὶ τελευταῖα τὸν περασμένο Μάρτη, τὸ M.F.A. ὁλοένα καὶ συγκεντρώνει κάθε φορὰ περισσότερη πραγματικὴ ἀποφασιστικὴ ἐξουσία, πάνω ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση, καὶ πάνω ἀπὸ τὰ Κόμματα.

Σήμερα τὸ M.F.A. ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τὸ 'Επαναστατικὸ Συμβούλιο, ποὺ ἐκλέγεται ἀπὸ τὴ Γενικὴ Συνέλευση 'Αξιωματικῶν, ὑπαξιωματικῶν καὶ Στρατιωτῶν, στὴν ὁποία καὶ λογοδοτεῖ.

Τὸ 'Επαναστατικὸ Συμβούλιο εἶναι οὐσιαστικὰ τὸ ἀνώτερο ὄργανο ἐξουσίας στὴν Πορτογαλία. Στὸ Συμβούλιο εἶναι προσαρτησμένες διάφορες 'Επιτροπές, ὅπως ἡ Πολιτικὴ 'Επιτροπή, ποὺ ἐπεξεργάζεται τὰ βασικὰ πολιτικὰ ντοκουμέντα τοῦ Κινήματος. Στὶς 'Επιτροπὲς αὐτὲς συμμετέχουν νέοι Στρατιωτικοὶ καὶ πολῖτες, ποὺ οἱ περισσότεροι προέρχονται ἀπὸ τὰ παραδοσιακὰ Κόμματα τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἢ τὶς διάφορες ὁμάδες τῆς Ἄκρας 'Αριστερᾶς.

Σὲ κάθε μονάδα στρατοῦ, σὲ κάθε ἀεροπορικὴ βάση, σὲ κάθε πολεμικὸ καράβι δροῦνε σήμερα 'Ε π ι τ ρ ο π ὲ ς ἐκλεγόμενες ἀπὸ ἀξιωματικούς, ὑπαξιωματικοὺς καὶ στρατιῶτες ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὰ ζητήματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς στοὺς χώρους αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ποὺ πολιτικοποιοῦνται κάθε μέρα καὶ περισσότερο.

Τὸν περασμένο 'Ιούλη ποὔμουνα στὴν Πορτογαλία, κι' εἶχα τὴν εὐκαιρία νὰ κάνω μιὰ διάλεξη σὲ πολυάριθμη ὁμάδα νέων 'Αξιωματικῶν τοῦ Ναυτικοῦ, οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ μὲ πληροφόρησαν πὼς στὰ πολεμικὰ καράβια τους τότε ὑπῆρχαν τέτοιες 'Επιτροπὲς ἀποτελούμενες ἀπὸ 5 'Αξιωματικούς, 5 ὑπαξιωματικοὺς καὶ 10 ναῦτες.

'Η δημοκρατικοποίηση καὶ πολιτικοποίηση τοῦ Στρατοῦ κάνει ἀλματικὲς προόδους, προωθούμενη ἀπὸ τὰ πιὸ συνειδητά, ριζοσπαστικὰ μέλη τοῦ M.F.A. ποὺ ξέρουν καλὰ ποιοὺς κινδύνους διατρέχει ἡ ἀρχινισμένη ἐπανάσταση, καὶ ποὺ δὲν εἶναι διατεθειμένα νὰ ἐπαναληφθῆ τὸ «χιλιανὸ» πείραμα στὴ χώρα τους. Ἄοπλη 'Επανάσταση — ἐπαναλαμβάνουν — σημαίνει 'Επανάσταση καταδικασμένη σὲ ἀναπόφευκτη ἧττα.

Ἔξω ἀπὸ τὸ COPCON ποὺ διευθύνει ὁ 'Ο τ έ λ ο ν τ ὲ Κ α ρ β ά γ ι ο καὶ ποὺ συγκεντρώνει τὶς πιὸ ἐνεργητικὲς καὶ πολιτικοποιημένες μονάδες τοῦ Στρατοῦ, καινούργιες μονάδες βρίσκονται τώρα ὑπὸ σχηματισμὸ γιὰ τὴν «περιφρούρηση τῆς 'Επανάστασης».

Τὸ M.F.A. ἔχει βαθειὰ συνείδηση τῆς ἀνάγκης ὀργανικῆς σύνδεσης — ἂν εἶναι δυνατὸ — μὲ τὶς ἐπαναστατικὲς μᾶζες στὴ βάση, ὥστε ταυτόχρονα ν' ἀποφευχθεῖ στρατικοποίηση τῆς 'Επανάστασης, ἀλλὰ καὶ ρεφορμιστικὴ της παρέκκλιση ἢ γραφειοκρατικοποίησή της, σὲ περίπτωση ἀποκλειστικῆς της καθοδήγησης ἀπὸ τὰ πολιτικὰ κόμματα, προσκολλημένα τὸ καθένα στὰ εἰδικά του συμφέροντα καὶ σχήματα.

Τελευταῖα τὸ M.F.A. ἀποφάσισε τὴν δημιουργία σὲ ἐθνικὴ κλίμακα «μικτῶν ἐπιτροπῶν ἀπὸ στρατιωτικοὺς καὶ πολῖτες» μὲ σκοπὸ τὴν «πολιτικὴ δυναμοποίηση» τῶν μαζῶν.

Οἱ ἐπιτροπὲς αὐτὲς — προβλέπεται — «θὰ πρέπει νἄχουν πραγματικὴ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ λύσουν τὰ ἐπείγοντα προβλήματα τοῦ πληθυσμοῦ στὶς ἐπαρχίες». 'Αντιμετωπίζεται ἐπίσης ἡ ἐντατικώτερη πολιτικοποίηση τοῦ Στρατοῦ, καὶ ἡ ἐκκαθάρισή του σ' ὅλα τὰ κλιμάκια τῆς ἱεραρχίας, ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τὰ ἀντίθετα, ἢ ἀνίκανα νὰ προσαρμοστοῦν στὸ ἐπαναστατικὸ προτσέσο.

Διάφοροι στρατιωτικοί, ὅπως ὁ ταγματάρχης Ντίνις ντὲ 'Αλμέϊντα, ποὺ διευθύνει τὸ περίφημο «Κόκκινο Σύνταγμα» τοῦ ἐλαφροῦ πυροβολικοῦ, ὁ στρατηγὸς 'Οτέλο ντὲ Καρβάγιο καὶ ἄλλοι, ἐκφράζονται τώρα ἀνοιχτὰ ὑπὲρ τῶν «αὐτοδιαχειριζόμενων» ὀργανισμῶν στὴ βάση, στὶς συνοικεῖες, στὶς ἐπιχειρήσεις, στὰ χωριά, δηλαδὴ ὀργανισμῶν δυαδικῆς ἐξουσίας, ποὺ αὐθόρμητα σχηματίζουν οἱ ἐπαναστατικὲς μᾶζες τῆς χώρας, στὴν προσπάθειά τους νὰ ἐπεκτείνουν καὶ νὰ ἑδραιώσουν τὴν δικιά τους ἄμεση ἐξουσία, ἀπέναντι σ' ὅ,τι ἀπομένει ἀπὸ τὸν παληὸ κρατικὸ μηχανισμό, καὶ τὴν ἀστικὴ οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ κυριαρχία.

Βέβαια ἡ συγκλίνουσα αὐτὴ τάση ἀνάμεσα στὴν πιὸ ριζοσπαστικὴ πτέρυγα τοῦ M.F.A. καὶ τῶν μαζῶν, θέτει ἕνα κύριο πρόβλημα τῆς ἐξέλιξης τῆς Πορτογαλικῆς 'Επανάστασης: τῶν σχέσεων μὲ τὰ πολιτικὰ κόμματα καὶ ὀργανώσεις.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, κατὰ τὴν γνώμη μου, ὅτι κάθε παραγνώριση τοῦ ἀπαραίτητου ρόλου γιὰ μιὰ ὁλόκληρη ἱστορικὴ περίοδο τῶν μαζικῶν κομμάτων τῆς ἐργατικῆς τάξης, κάθε αὐθαίρετη προσπάθεια, ποὺ θὰ τείνει νὰ τὰ παραμερίσει, θἄχε καταστροφικὲς συνέπειες γιὰ τὴν νικηφόρα ἔκβαση τῆς ἀρχινισμένης 'Επανάστασης.

Στὴν Πορτογαλία αὐτὴ τὴ στιγμὴ ὑπάρχει ἕνα δυνατὸ Σοσιαλιστικὸ καὶ Κομμουνιστικὸ Κόμμα, ποὺ τὰ δυό τους μαζὶ ἀντιπροσωπεύουν πάνω ἀπὸ τὰ 50% τῶν ψήφων ποὺ ἐκφράστηκαν στὶς τελευταῖες, ἀπόλυτα ἐλεύθερες, ἐκλογές, τὶς πρῶτες ὕστερα ἀπὸ 50 ὁλόκληρα χρόνια.

Συνολικὰ ἡ σοσιαλιστικὴ ἀριστερὰ πῆρε πάνω ἀπὸ 60%. 'Η ἐπιρροὴ τόσο τοῦ Σοσιαλιστικοῦ, ὅσο καὶ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος πάνω στὶς ἐργαζόμενες μᾶζες τῆς χώρας εἶναι πραγματικὴ καὶ βαθειά. Ὅπως τὰ Συνδικᾶτα ἐκφράζουν τὴν κοινωνικὴ συνείδηση τῶν ἐργατῶν καὶ ἐργαζομένων, σὰν ἰδιαίτερη τάξη, ἔτσι καὶ τὰ Πολιτικὰ Κόμματα ἐκφράζουν τὶς διάφορες ἀποχρώσεις πολιτικῆς συνείδησης τῶν ἰδίων στρωμάτων.

'Η ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, τῆς προλεταριακῆς δημοκρατίας, καθὼς καὶ τοῦ σοσιαλισμοῦ, τῆς σοσιαλιστικῆς δημοκρατίας, εἶναι

ὀργανικὰ καθωρισμένες ἀπὸ τὴν ὕπαρξη ἐλεύθερων δημοκρατικῶν Συνδικάτων καὶ Πολιτικῶν Κομμάτων. Ὁ «μονολιθισμὸς» καὶ ὁ «μονοκομματισμὸς» σημαίνουν ὀλέθρια γραφειοκρατικὴ παραμόρφωση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καὶ τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Γι' αὐτὸ καὶ τὸ ὀρθὸ σχῆμα, ὑγιοῦς, ἰσορροπημένης, ἀντιγραφειοκρατικῆς ἀνάπτυξης τῆς Ἐπανάστασης καὶ τοῦ Σοσιαλισμοῦ, εἶναι κεῖνο ποὺ διαλεχτικὰ διαρθρώνει Κόμματα, Συνδικᾶτα καὶ ὀργανισμοὺς ἄμεσης «αὐτοδιαχείρησης» καὶ ἐξουσίας τῶν μαζῶν.

Οἱ Ἐπιτροπές, τὰ «Συμβούλια», τὰ «Σοβιέτ» δὲν πρέπει ν' ἀντιτίθενται στὰ Κόμματα καὶ τὰ Συνδικᾶτα, ἀλλὰ νὰ συνεργάζονται μαζὶ στὴν καθολικὴ ἀντίληψη τοῦ Ἑνιαίου Ἐργατικοῦ Μετώπου, καθένα παίζοντας στὸ ὀργανικὸ ὅλο, τὸν εἰδικό του μερικὸ ρόλο.

Τέτοια ἀντίληψη δὲν ὑπάρχει αὐτὴ τὴ στιγμὴ στὴν Πορτογαλία ἀπὸ καμμιὰ πολιτικὴ ὀργάνωση, οὔτε κι' ἀπὸ τὸ M.F.A. στὸ σύνολό του.

Κι' ὡστόσο πρόκειται γιὰ τὸ βασικώτερο πρόβλημα τῆς Ἐπανάστασης, ποὺ δικαιολογεῖ ἀπόλυτα τὴν ἀναγκαιότητα ὕπαρξης ἔξω ἀπὸ τὶς σημερινὲς καταστάσεις, μιᾶς ἐπίσης πραγματικῆς Ἐπαναστατικῆς - Μαρξιστικῆς ἀνεξάρτητης μαζικῆς τάσης, ἱκανῆς νὰ συμβάλει μὲ τὶς ὁλοκληρωμένες ἰδέες της, καὶ μὲ τὴν παραδειγματικὴ της πρακτικὴ δράση, στὴν ὀρθὴ κατανόηση τοῦ ὅλου προτσέσου καὶ τὴν σύγκλιση ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων τῆς χώρας γιὰ τὴν πραγμάτωσή του.

Βέβαια ἡ ὕπαρξη τῶν μαζικῶν κομμάτων τῆς ἐργατικῆς τάξης ἔχει καὶ τὶς ἀρνητικές της πλευρὲς ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν εἰδικὴ φύση τοῦ καθενός. Τὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα τοῦ Σοᾶρες, εἶναι σχετικὰ ἕνα νέο Κόμμα στὴν Πορτογαλία, ἀρκετὰ «σοσιαλδημοκρατικὸ» στὸ ἐπίπεδο τῆς σημερινῆς του ἡγεσίας.

Δέχεται ἀρνητικὲς ἐπιρροὲς ἀπὸ τοὺς σοσιαλδημοκράτες συμμάχους του στὴν Γερμανία, τὴν Σουηδία, τὴν Αὐστρία καὶ ἀλλοῦ, καὶ ἀποβλέπει σ' ἕνα τῦπο «Δυτικῆς Δημοκρατίας» στὰ πλαίσια τῆς ὁποίας, τάχα, ρεφορμιστικὰ καὶ πασιφιστικὰ θὰ ὁδηγηθοῦμε κάποτε στὸν «Σοσιαλισμό». Ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ἡ μεγάλη λαϊκή του βάση, ἐμπνέεται στὴν πλειοψηφία της ἀπὸ πραγματικὰ σοσιαλιστικὰ καὶ ἐπαναστατικὰ ἰδεώδη. Γι' αὐτὸ τὸ Κόμμα περνᾶ ἀπὸ μιὰ διαρκῆ ἐσωτερικὴ κρίση, ποὺ ἐπιδεινώνεται ὅσο βαθαίνει τὸ ἐπαναστατικὸ προτσέσο στὴ χώρα, καὶ ὅσο οἱ προθεσμίες ἰδεολογικοῦ ξεκαθαρίσματος καὶ συνεποῦς δράσης, γίνονται ὁλοένα καὶ πιὸ βραχεῖες.

Τὸ Κ. Κόμμα εἶναι τὸ κύριο παραδοσιακὸ Κόμμα τῆς Ἐργατικῆς τάξης, ἂν καὶ ἡ ἐπιρροή του εἶναι περιωρισμένη σχετικὰ μὲ τὸ σύνολο τῶν ἐργαζομένων.

Ἡ βάση του εἶναι πιὸ προλεταριακὴ ἀπὸ κείνη τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος καὶ τὰ ἀνώτερα στελέχη του πιὸ ἔμπειρα καὶ δοκιμασμένα.

Ἀλλὰ στερεῖται γιὰ τὴν ὥρα ἀπὸ ἱκανὰ, μεσαῖα καὶ κατώτερα στελέχη.

Τὸ Κ.Κ.Π. θεωρεῖται ἀπὸ τὰ πιὸ «προσοβιετικὰ» στὸν Κόσμο, ἀλλὰ προσεχτικώτερη μελέτη δείχνει τὰ ἑξῆς: ἡ βάση τοῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ νέους ἐργάτες καὶ ἐργαζομένους, ριζοσπαστικοὺς καὶ μαχητικούς, ποὺ ἀγνοοῦν ὁλοκληρωτικὰ τὸ «σταλινικὸ παρελθόν».

Γι' αὐτὸ καὶ ἀσκοῦν μιὰ συνεχῆ πίεση πάνω στὴν Κεντρικὴ ἡγεσία, ποὺ δὲν κατορθώνει νὰ καναλιζάρει αὐτὴ τὴν πίεση ἀπολύτως, ὅπως θάθελε, τόσο μᾶλλον ὅσον λείπουν τὰ κατάλληλα ἐνδιάμεσα στελέχη.

Ἡ βάση σπρώχνει πρὸς τ' ἀριστερά, καὶ τὴν στενότερη δυνατὴ συνεργασία μὲ τὸ M.F.A., ἐνῶ ὁρισμένοι τῆς Ἡγεσίας προσπαθοῦν νὰ διατηρήσουν μιὰ ἰσορροπία ἀνάμεσα στὴν παραδοσιακὴ τάση ποὺ ἀντιμετωπίζει πάντα «σταδιακὰ» τὴν «πορεία πρὸς τὸ Σοσιαλισμὸ» καὶ δὲν βλέπει πάρα πέρα ἀπὸ μιὰ «Νέα, προχωρημένη, κλπ Δημοκρατία» καὶ μιὰ τάση πιὸ ριζοσπαστικὴ ποὺ θεωρεῖ ὅτι ἡ νίκη τῆς Ἐπανάστασης καὶ τοῦ Σοσιαλισμοῦ εἶναι σήμερα δυνατὴ στὴν Πορτογαλία.

Ὡστόσο, ἡ τάση αὐτὴ εἶναι δυνατὸ νὰ χαρακτηρίζεται ἐπίσης ἀπὸ μιὰ σεχταριστικὴ ἀντίληψη τῶν σχέσεων μὲ τὶς ἄλλες πολιτικὲς ὀργανώσεις, καὶ ἰδιαίτερα μὲ τὸ Σ. Κόμμα, καὶ νἆναι κάπως ὑπεύθυνη γιὰ ὡρισμένα γεγονότα ποὺ ὄξυναν τὶς σχέσεις ἀνάμεσα στὰ δυὸ αὐτὰ Κόμματα, καθὼς καὶ τὸν τρόπο ποὺ ἀντιμετωπίζονται ὡρισμένες ὁμάδες «μαοϊκές» καὶ ἄλλες τῆς «Ἄκρας Ἀριστερᾶς» ὅπως π.χ. τὸ M.R.P.P.

Ὅσο γιὰ τὶς ὁμάδες αὐτές, ποὺ ἐξακολουθοῦν νὰ κατέχουν μιὰ περιθωριακὴ θέση στὸ γενικὸ μαζικὸ κίνημα (πῆραν ὅλες μαζὶ κάτι γύρω στὸ 4% στὶς ἐκλογὲς) ἔχω νὰ πῶ τὰ ἑξῆς: Πολλὲς ἀπ' αὐτὲς ὅπως ἡ LUAR, ἡ U.D.P., τὸ M.R.P.P. καὶ ἄλλες κάνουν μιὰ ἀξιόλογη δουλειὰ στὴ «βάση», στὶς συνοικεῖες, στὰ ἐργοστάσια, στὰ χωριά, στὶς Σχολές, ἀκόμα καὶ στὸν στρατό. Αὐτὴ ἡ δουλειὰ βοηθεῖ καὶ ἀναπτύσσει παραπέρα τὴν αὐθόρμητη ἐπαναστατικὴ δραστηριότητα τῶν μαζῶν, δηλαδὴ τὸν κύριο «κινητῆρα» καὶ «ἐγγυητὴ» γιὰ μᾶς τῆς Ἐπανάστασης.

Ἀλλὰ ταυτόχρονα διακρίνονται ἀκόμα ἀπὸ νεανικὴ πολιτικὴ ἀνωριμότητα ποὺ παραγνωρίζοντας ἢ ὑπερβάλλοντας τὴν συγκεκριμένη ἀλήθεια, τὴν μετατρέπει συχνὰ σὲ ἀσυγχώρητο σφάλμα. Ἔτσι π.χ. οἱ ὁμάδες αὐτὲς διακρίνονται γενικὰ ἀπὸ τὴν ἔλλειψη κάθε μεταβατικῆς πολιτικῆς, κάθε μεταβατικῆς πολιτικῆς λύσης, καὶ παραγνωρίζουν τὴν ἀπόλυτη ἀνάγκη τόσο τοῦ Ἑνιαίου Ἐπαναστατικοῦ Μετώπου ἀνάμεσά τους, ὅσο καὶ τοῦ εὐρύτερου Ἑνιαίου Ἐργατικοῦ Μετώπου ἀνάμεσα σ' ὅλες τὶς ὀργανώσεις πολιτικὲς καὶ συνδικαλιστικὲς ποὺ μιλοῦν στὸ ὄνομα τῶν Ἐργαζομένων καὶ τοῦ Σοσιαλισμοῦ.

Ἰδιαίτερα ἐπικίνδυνη καὶ ἀσυγχώρητη εἶναι ἡ στάση τους ἀπέναντι στὸ M.F.A. ποὺ θέλουν νὰ τὸ συγχέουν μὲ ὁλόκληρο τὸ Στρατό, ἢ τοῦ ὁποίου ὑποτιμοῦν τὸ τεράστιο εἰδικὸ ἐπαναστατικὸ βάρος στὴν τωρινὴ συγκυρία, καθὼς καὶ ἀπέναντι π.χ. στὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα ποὺ τὸ ἀποκαλοῦν «σοσιαλφασιστικὸ» ἐφαρμόζοντας ἀπέναντί του τὴν φρασεολογία καὶ τὴν ταχτικὴ ποὺ ὁ Στάλιν εἶχε θεωρητικοποιήσει στὴ διάρκεια τῆς περίφημης «Τρίτης Περιόδου», τὸ 1928—1933, ἀπέναντι στὴ Σοσιαλδημοκρατία. Πάντα ἡ ταχτικὴ ποὺ ἐπιβάλλεται ἀπέναντι σ' αὐτὲς τὶς ἐκδηλώσεις τοῦ «παιδικοῦ ὑπεραριστερισμοῦ» (γιὰ νὰ χρησιμοποιήσω τὴν ὁρολογία τοῦ Λένιν), δὲν εἶναι βέβαια ἡ συκοφαντία, ἢ ἀκόμα χειρότερα ἡ γραφειοκρατικὴ ἢ ἀστυνομικὴ καταδίωξη καὶ καταπίεση, ἀλλὰ ἡ ἰδεολογικὴ ὑπομονετικὴ πειθώ.

Ἄκουσα μὲ τ' αὐτιά μου στρατιωτικὸ στέλεχος ν' ἀπαντᾶ σὲ πολιτικὰ στελέχη ποὺ ζητοῦσαν μέτρα κατὰ τῶν «ἀντεπαναστατικῶν» γι' αὐτὰ ἐνεργειῶν τῶν ὁμάδων αὐτῶν ὅτι «μὲ ἰδεολογικὰ καὶ μόνο μέσα, Σύντροφοι, θὰ πείσουμε τοὺς ὀπαδούς των»!

Ἐκπληκτικοί, ἀκόμα μιὰ φορά, Στρατιωτικοὶ τῆς Πορτογαλίας!

Δὲν ἔχω δυστυχῶς τὸν ἀπαιτούμενο χρόνο γιὰ νὰ ἐπεκταθῶ στὴν ἀναλυτικὴ περιγραφὴ τῶν κατακτήσεων τῶν μαζῶν καὶ τῆς Ἐπανάστασης σ' ὅλους τοὺς τομεῖς.

Θὰ ἀρκεστῶ στὰ ἀκόλουθα:

Στὶς ἐθνικοποιημένες ἐπιχειρήσεις, ποὺ κάθε μέρα καὶ ἐπαυξάνονται, χωρὶς ν' ἀντιμετωπίζεται ἡ ἐθνικοποίηση τῶν μικρῶν βιομηχανιῶν, βιοτεχνικῶν καὶ ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, ἡ συμμετοχὴ τῶν ἐργαζομένων ὅλο καὶ εὐρύνεται πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς «αὐτοδιαχείρισης. Δηλαδὴ ἡ τάση εἶναι ὄχι πρὸς ἁπλὴ ἐθνικοποίηση καὶ διαχείρηση ἀπὸ τὴν κρατικὴ γραφειοκρατία καὶ τεχνοκρατία, ἀλλὰ πρὸς κοινωνικοποίηση δηλαδὴ ἰδιοκτησία κολλεχτιβιστικὴ καὶ δημοκρατική της διαχείριση ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν ἐργαζομένων σὲ κάθε ἐπιχείρηση.

Ἡ τάση πρὸς «αὐτοδιαχείριση» ὑπάρχει ἐπίσης στὶς Σχολές, στὰ Νοσοκομεῖα, καὶ ἄλλες κοινωνικὲς ὑπηρεσίες. Διάφορες Ἀνώτερες Σχολές, ὅπως τῶν Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λισαβώνας «αὐτοδιαχειρίζονται» ἀπὸ μικτὸ συμβούλιο Σπουδαστῶν, Καθηγητῶν, Βοηθῶν.

Στὶς Τράπεζες ἐπίσης ἡ «αὐτοδιαχείριση» προοδεύει, οἱ Τραπεζιτικοὶ ὑπάλληλοι ἔχοντας οἱ ἴδιοι ἐγκαταστήσει τὸν ἔλεγχο στὴν κίνηση τῶν κεφαλαίων, μὲ σκοπὸ ν' ἀποτραπεῖ ἡ φυγή τους στὸ ἐξωτερικό, καὶ συντελέσει νὰ ἐπιταχυνθεῖ ἡ ἐθνικοποίησή τους.

Σὲ διάφορα μέρη τῆς χώρας, οἱ μάζες, συχνὰ βοηθούμενες ἀπὸ συνειδητοὺς ἀγωνιστὲς διαφόρων πολιτικῶν ὀργανώσεων, ὅπως ἡ LUAR καὶ ἄλλες, προβαίνουν σὲ καταλήψεις κτιρίων ἀχρησιμοποιήτων καὶ σὲ μετατροπή τους σὲ κλινικές, νοσοκομεῖα, ἄσυλα, Σχολεῖα κλπ.

Ὁπλισμένοι στρατιωτικοί, σὲ μερικὲς περιπτώσεις, περιφρουροῦν τὶς κατακτήσεις αὐτές.

Ὅσοι θὰ πᾶτε στὴν Λισαβῶνα νὰ ἐπισκεφθεῖτε π.χ. τὴν πρότυπη λαϊκὴ κλινικὴ τῆς Κόβα ντὰ Ριεντάντε σ' ἕνα ἐργατικὸ προάστειο τῆς Πρωτευούσης, πρώην κοινωνικὰ ἀχρησιμοποίητο Παλάτι.

Ἐντυπωσιακὴ τάξη, ἠρεμία, καὶ καθαριότητα ἐπικρατεῖ τώρα στὸ πρωτοποριακὸ ἰατρικὸ αὐτὸ κέντρο νέου τύπου, ὅπου ἐργάζονται δραστήρια ἐθελοντικοὶ γιατροὶ καὶ ποὺ ἔχει ἀποσπάσει ἤδη τὴν γενικὴ συμπάθεια καὶ ὑποστήριξη τῶν κατοίκων. Ὅπως σ' ὅλες τὶς μεγαλουπόλεις, ἔτσι καὶ στὴ Λισαβῶνα ὑπάρχουν πολλὰ ἀκατοίκητα διαμερίσματα, καὶ ταυτόχρονα οἰκογένειες οὐσιαστικὰ ἄστεγες ποὺ ζοῦνε σὲ «τενεκομαχαλάδες». Ἡ Κυβέρνηση ἀποφάσισε νὰ τοὺς παραχωρηθοῦν τὰ ἄδεια διαμερίσματα.

Μπαίνει τώρα τὸ ἐρώτημα: Ποῦ πάει ἡ ἀρχινισμένη Πορτογαλικὴ Ἐπανάσταση;

Ἐκφράζω στὸ θέμα αὐτὸ τὶς προσωπικές μου γνῶμες, ποὺ δὲν ἔχουν τίποτα τὸ «προφητικό», ἀλλὰ ποὺ εἶναι ἁπλῶς δυνατὲς ὑποθέσεις.

Σὲ περίπτωση ποὺ δὲν πραγματοποιηθεῖ ἔγκαιρα τὸ Ἑνιαῖο Ἐργατικὸ Μέτωπο, ἰδιαίτερα ἀνάμεσα στὸ Σοσιαλιστικὸ καὶ Κομμουνιστικὸ Κόμμα, ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ἐξελιχθεῖ τὸ καθεστὼς πρὸς βοναπαρτιστικὴ στρατιωτικὴ δικτατορία «νασσερικοῦ» ἢ «περουβιανοῦ» τύπου. Ἕνα τέτοιο καθεστὼς θὰ ἐξακολουθεῖ νὰ παίρνει ἀντικαπιταλιστικὰ καὶ ἀντιϊμπεριαλιστικὰ μέτρα καὶ νὰ εὐρύνει τὸν τομέα τῆς κρατικῆς οἰκονομίας, ἀλλὰ κινδυνεύει νὰ γραφειοκρατικοποιηθεῖ καὶ ν' ἀποκοπεῖ τελικὰ ἀπὸ τὶς μάζες.

Μετὰ τοὺς Νασὲρ ἔρχονται σὲ τέτοια περίπτωση ἀναπόφευκτα οἱ Σαντάτ, οἱ ἴδιοι οἱ Νασὲρ καταλήγοντας νἆναι λίγο Σαντάτ, νὰ μεταμορφώνονται σὲ Σαντάτ.

Ἀλλὰ στὴν Πορτογαλία τὸ κίνημα τῶν μαζῶν εἶναι τόσο πλούσιο καὶ δυναμικό, πρὺ δὲν ἀποκλείεται νὰ ἐπηρεάσει μιὰ ὁλόκληρη τάση τόσο στὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα, ὅσο καὶ στὸ Κομμουνιστικό, ἀποκαθιστῶντας μιὰ στενὴ συνεργασία τῶν Ἐργατικῶν Ὀργανώσεων καὶ τοῦ M.F.A., στηριζόμενη στὸ δίχτυο τῶν Ἑνιαιομετωπικῶν Ἐπιτροπῶν στὴν βάση, ἀνοιχτῶν σ' ὅλους τοὺς ἐργατικοὺς ἀγωνιστὲς ὅλων τῶν πολιτικῶν ἀποχρώσεων.

Σὲ μιὰ τέτοια περίπτωση ἡ Πορτογαλικὴ Ἐπανάσταση μπορεῖ νὰ καταλήξει σὲ γρήγορη σχετικὰ ὁλοκληρωτικὴ νίκη καὶ ν' ἀρχίσει ἡ ἀνοικοδόμηση ἑνὸς πραγματικοῦ, ἀντιγραφειοκρατικοῦ, Σοσιαλισμοῦ διακρινόμενου ἀπὸ ἕνα ἐπίπεδο σοσιαλιστικῆς δημοκρατίας ἀνώτερο, ἄγνωστο ὡς τὰ τώρα.

Ἡ Πορτογαλικὴ Ἐπανάσταση δὲν κινδυνεύει ἄμεσα ἀπὸ ἐξωτερικὴ ἐπέμβαση σὲ συμμαχία μὲ συγκροτημένες ἐσωτερικὲς ἀντιδραστικὲς δυνάμεις.

Γιὰ τὴν ὥρα ἡ ὕπαρξη μιᾶς ριζοσπαστικῆς, ἐπαναστατικῆς πτέρυγας στὸ Στρατὸ ποὺ συνεργάζεται στενὰ μὲ τὶς λαϊκὲς ἐπαναστατικὲς δυνάμεις γιὰ τὴν περιφρούρηση τῆς Ἐπανάστασης εἶναι ἡ σημαντικώτερη διαφορὰ μὲ τὸν πειραματισμὸ ποὺ ἔγινε καὶ ἀπέτυχε δραματικὰ στὴν Χιλὴ καὶ ἡ καλλίτερη ἐγγύηση γιὰ τὸ μέλλον.

Νομίζω ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ ἀντίδραση θὰ περιμένει νὰ δεῖ πῶς ἐξελίσσεται ἡ οἰκονομικὴ κατάσταση καὶ τὸ κοινωνικὸ κλῖμα, πρὶν ἀποτολμήσει μιὰ νέα ἀντεπαναστατικὴ προσπάθεια, πάντα, διαμέσου ἑνὸς τμήματος τοῦ Στρατοῦ, στὴν Πορτογαλία, ἢ στὴν Ἀγκόλα π.χ. ὅπου ἡ κατάσταση εἶναι ἀκόμα θολὴ καὶ ὅπου δροῦν σοβαρὲς ἀντεπαναστατικὲς δυνάμεις, ὅπως οἱ ἀγκολέζοι πράκτορες τοῦ Μομπουτοῦ καὶ τῶν Ἀμερικανῶν.

Γιὰ τὴν οἰκονομικὴ κατάσταση στὴν Πορτογαλία καὶ τὸν τρόπο ποὺ σκέφτεται νὰ τὴν ἀντιμετωπίσει ἡ Ἐπανάσταση παραπέμπω στὸ σχετικὸ ἄρθρο μου ποὺ δημοσίευσε τὸ «Βῆμα» τῆς 17.5.75.

Τελικὰ ἐγὼ θεωρῶ ὅτι τὸ μέλλον τῆς Πορτογαλικῆς Ἐπανάστασης θὰ κριθεῖ κυρίως ἀπὸ τὸ μέλλον ὁλόκληρης τῆς εὐρωπαϊκῆς συγκυρίας, καὶ κατὰ πρῶτο λόγο τῆς ἱσπανικῆς.

Ἡ Πορτογαλικὴ Ἐπανάσταση — τὸ ξανατονίζω — ἀποτελεῖ μὲ κάποια ἔννοια τὴν ἀπαρχὴ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπανάστασης, τώρα ποὺ ὁ παγκόσμιος καπιταλισμὸς διατρέχει βαθειά, μακρόχρονη, καθολικὴ κρίση.

Οἱ ἐπιπτώσεις τῆς Πορτογαλικῆς Ἐπανάστασης εἶναι ἤδη μεγάλες στὸ Ἱσπανικό, Ἰταλικό, καὶ Γαλλικὸ ἐργατικὸ κίνημα.

Δὲν ἔχω τὸν ἀπαραίτητο χρόνο γιὰ ν' ἀναλύσω τὴν κατάσταση σ' αὐτὲς τὶς χῶρες.

Ξέρετε πάντα ποιά εἶναι περίπου ἡ κατάσταση στὴν Ἱσπανία, ὅπου ὀγκώνεται θύελλα.

Ἂν αὐτὴ ἡ θύελλα ξεσπάσει ἔγκαιρα —καὶ δὲν ἀποκλείεται— ὁλόκληρη ἡ Ἰβηρικὴ Χερσόνησος γίνεται ἐπαναστατικὴ ἑστία ἀποφασιστικῆς σημασίας γιὰ ὁλόκληρη τὴν καπιταλιστικὴ Εὐρώπη. Οἱ ἐπιπτώσεις της θὰ γίνουν ἀναπόφευκτα αἰσθητὲς κι ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα. Ὁ ἰμπεριαλισμὸς ἔχει ὀξεία, βαθειὰ συνείδηση αὐτοῦ τοῦ κινδύνου καὶ θὰ κάνει ὅ,τι μπορεῖ γιὰ ν' ἀποφύγει

τὴν ἔκρηξη. Ἀλλὰ οἱ δυνατότητές του δὲν εἶναι ἀπεριόριστες.

Ἡ παντοδυναμία του εἶναι μῦθος μπροστὰ στὴν ἀποφασιστικότητα τῶν ἐπαναστατικῶν μαζῶν τοῦ κόσμου. Τὄδειξε περίτρανα ἡ συντριπτική του ἧττα στὴν Ἰνδοκινέζικη Χερσόνησο. Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐνεργητικὴ βοήθεια ποὺ θὰ δώσουν ἔγκαιρα οἱ ἐργαζόμενες μάζες στὴν Ἱσπανία, τὴν Ἰταλία, τὴν Γαλλία, καὶ ὁλόκληρη τὴν καπιταλιστικὴ Εὐρώπη, γιὰ νὰ ἑδραιωθεῖ καὶ ὁλοκληρωθεῖ ἡ νίκη τῆς Πορτογαλικῆς Ἐπανάστασης.

Παντοῦ στὴν Εὐρώπη καὶ στὴν Ἑλλάδα πρέπει νὰ γίνει γνωστὴ ἡ συγκεκριμένη ἀνάπτυξη τῆς Πορτογαλικῆς Ἐπανάστασης καὶ νὰ ὀργανωθεῖ ἡ ἄμυνά της.

Οἱ Ἐπαναστάσεις ὁλοκληρώνονται, παραμορφώνονται, ἢ καὶ χάνονται τελικά, ἀνάλογα μὲ τὴν ὑποστήριξη ποὺ βρίσκουν ἀπὸ τὸ διεθνὲς ἐργατικό, δημοκρατικὸ καὶ ἐπαναστατικὸ κίνημα, ἀνάλογα μὲ τὸ βαθμὸ τῆς διεθνιστικῆς τους συμπαράστασης.

Αὐτὸ εἶχα νὰ πῶ σὰν μιὰ εἰσήγηση στὴ συζήτησή μας γιὰ τὴν ἀρχινισμένη Πορτογαλικὴ Ἐπανάσταση.

Σᾶς εὐχαριστῶ.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ P.S.U.

(Ἀπὸ τὸν γραμματέα του σ. MICHEL MOUSEL, εἰδικὰ «Γιὰ τὸ Σοσιαλισμό»

Τὸ PSU δημιουργήθηκε τὸ 1960, ἀπὸ μιὰ διπλὴ ἄρνηση: τὴν ἄρνηση τοῦ σταλινισμοῦ καὶ τῶν «μετὰ θάνατο» ἐνσαρκώσεων (μεταμορφώσεων) του· τὴν ἄρνηση μιᾶς Σοσιαλδημοκρατίας μπλεγμένης σὲ ἀποικιακοὺς πολέμους, καὶ συνεργαζόμενης μὲ τὴν ἀστικὴ τάξη. Πολυάριθμα ρεύματα εἴχανε αὐτὴ τὴ θέση, καὶ ἰδιαίτερα, προοδευτικοὶ χριστιανοί, μαρξιστὲς ποὔχανε ἀποκηρύξει σὲ διάφορες ἐποχὲς τὸ σταλινικὸ μοντέλο, σοσιαλιστὲς ποὔχανε ἀποσπασθεῖ ἀπὸ τὴν παλιὰ SFIO, τὴν ἐποχὴ τοῦ Ντεγκωλικοῦ πραξικοπήματος τὸ 1958.

Ὁ ἀγώνας ἐνάντια στὸν πόλεμο τῆς Ἀλγερίας ἀποτελεῖ τὸ συνδετικὸ κρῖκο αὐτῆς τῆς συμμαχίας. Τὸ PSU βρισκόταν πάντα στὴν πρώτη γραμμὴ αὐτοῦ τοῦ ἀγῶνα.

Μετὰ τὴν ἀνεξαρτησία τῆς Ἀλγερίας, ἀντιμετωπίζει καινούργια προβλήματα, ποὺ ἀφοροῦν περισσότερο τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Γαλλίας, καὶ τὴν ἴδια τὴ σοσιαλιστικὴ στρατηγική.

Τὰ γεγονότα τοῦ 1968 (στὰ ὁποῖα εἶχε σημαντικὴ συνεισφορά), καὶ τὰ ἐπακόλουθά τους, ἐπιτρέπουν νὰ προσδιορίσουμε μὲ ἀκρίβεια τὴ φύση αὐτοῦ τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἑνωτικοῦ κόμματος γιὰ τὴν αὐτοδιαχείριση. Ὁ τριπλὸς αὐτὸς ὁρισμὸς δὲν ἔγινε ἀπὸ τὴ μιὰ μέρα στὴν ἄλλη, καὶ οὔτε χωρὶς δυσκολίες ποὺ ἀντανακλοῦσαν ἄλλωστε τοὺς δισταγμοὺς καὶ τὰ σφάλματα τῆς Γαλλικῆς ἄκρας ἀριστερᾶς, αὐτὴ τὴν περίοδο. Σήμερα, τὸ P.S.U. ξεπέρασε τὶς δυσκολίες του· ὁ προσανατολισμός του τὸ καθιστᾶ ἱκανὸ νὰ προτείνει ἀπαντήσεις σὲ πολιτικῆς φύσης θέματα, συναφεῖς μὲ τὴ Γαλλικὴ κατάσταση, καὶ κατὰ συνέπειαν νὰ συσπειρώνει πλατειὰ στρώματα ἐργαζομένων.

Στὸ κέντρο τοῦ σοσιαλιστικοῦ του προσανατολισμοῦ βρίσκεται ἡ σοσιαλιστικὴ αὐτοδιαχείριση.

Ἂν καὶ τὸ P.S.U. δὲν εἶναι ὁ μοναδικὸς σχηματισμὸς στὴ Γαλλία ποὺ μιλάει γιὰ «αὐτοδιαχείριση» — π.χ. ἡ CF.D.T. ἐπίσης, ἕνα ἀπὸ τὰ 2 σημαντικώτερα συνδικάτα — ἐν τούτοις, μόνο αὐτὸ τῆς δίνει ἕναν ὁρισμὸ ἀπαλλαγμένο ἀπὸ κάθε ρεφορμιστικὴ ἀμφιβολία: στὴν πραγματικότητα πρόκειται γιὰ μιὰ ἐξουσία ποὺ ἐξασφαλίζεται ἀπὸ τὰ αὐτόνομα ὄργανα τῶν ἐργαζομένων σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Αὐτὸ βέβαια δὲν ἔχει τίποτε τὸ κοινὸ μὲ ὡρισμένες ἀντιλήψεις βαθμιαίου περάσματος στὸ σοσιαλισμό, ἀλλὰ ἀντίθετα προϋποθέτει τὴν ἀνατροπὴ τοῦ Ἀστικοῦ κράτους.

Ἡ ἀντίληψη ἑνὸς τέτοιου αὐθεντικοῦ σοσιαλισμοῦ ἀντιστοιχεῖ στὴν πρόσφατη ἀνάπτυξη τῶν ταξικῶν ἀγώνων στὴ Γαλλία: συλλογικὴ δημοκρατία στὴ βάση, καταστροφὴ τῶν καπιταλιστικῶν κοινωνικῶν σχέσεων, δράση ἔξω ἀπὸ τὰ πλαίσια τῆς «νομιμότητας». Οἱ ἀντικαπιταλιστικοὶ αὐτοὶ ἀγῶνες, ποὺ τοὺς ὀνομάζουμε «ἐργατικὸ ἔλεγχο», ὅταν γίνωνται σὲ μιὰ ἐπιχείρηση, «λαϊκὸ ἔλεγχο» ὅταν πρόκειται γιὰ ἄλλους χώρους (σχολεῖο, γειτονιὰ κ.τ.λ.), ἔχουν τὴν ἴδια κατεύθυνση μὲ τὴ σοσιαλιστικὴ αὐτοδιαχείριση γιατί: βοηθοῦν στὴν πρόοδο τῆς ἐπαναστατικῆς συνείδησης τῶν ἐργαζομένων, δείχνουν τὴν ἱκανότητά τους νὰ δημιουργήσουνε μιὰ νέα κοινωνία καί, ἂς μὴ ξεχνᾶμε, γιατὶ εἶναι νικηφόροι.

Δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ γεγονός, ὅτι πολυάριθμοι ἀγωνιστὲς τοῦ P.S.U. βρισκόντουσαν στὴν πρώτη γραμμὴ τῆς μεγάλης ἀπεργίας στὴν ὡρολογοποιΐα LIP.

Ἡ ἀπεργία αὐτὴ ἤτανε συγχρόνως ἡ καλλίτερη εἰκόνα τῆς στρατηγικῆς τοῦ «ἐργατικοῦ ἐλέγχου», καὶ μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ λαμπρὲς ἐργατικὲς νίκες τῶν τελευταίων χρόνων.

Σήμερα, μὲ τὴν κοινωνική, πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ κρίση ποὺ γνωρίζει ἡ Γαλλία, ἡ στρατηγικὴ αὐτὴ εἶναι περισσότερο ἀπὸ ποτὲ ἀναγκαία.

Ἡ ἐξουσία ποὺ προέκυψε ἀπὸ τὶς προεδρικὲς ἐκλογὲς τοῦ Μάη 1974 ἔχει σὰν κύρια ἀποστολὴ νὰ χρησιμοποιήσει τὴν οἰκονομικὴ κρίση σὰ μέσο γιὰ νὰ ξαναπάρει ἀπὸ τοὺς ἐργαζόμενους ὅλα αὐτὰ ποὺ μὲ κόπο εἴχανε ἀποκτήσει ἐδῶ καὶ 7 χρόνια, γιὰ νὰ ἐπιταχύνει τὴν ἀνοικοδόμηση τῆς Γαλλικῆς βιομηχανίας, τοποθετώντας την περισσότερο ἀπὸ ποτὲ μέσα στοὺς περιορισμοὺς τοῦ διεθνοῦς καταμερισμοῦ τῆς ἐργασίας.

Γιὰ νὰ ἐπιτύχει τοὺς σκοποὺς της πρέπει συγχρόνως νὰ περιορίσει τὴν ἀγοραστικὴ δύναμη τῶν λαϊκῶν μαζῶν καὶ νὰ ἐπιτρέψει τὴν ἄνοδο τῆς ἀνεργίας σὲ ἄγνωστα ὕψη γιὰ τὴ Γαλλία ἐδῶ καὶ 40 χρόνια. Ἔτσι χρησιμοποιεῖ τὴν κρίση γιὰ νὰ ἐγκαινιάσει νέες μορφὲς καπιταλιστικῆς ἐκμετάλλευσης, βάζοντας τοὺς ἐργαζόμενους νὰ πληρώσουν τὰ ἔξοδα αὐτῆς τῆς πολιτικῆς.

Πῶς γίνεται, καὶ αὐτοὶ μέχρι τώρα, δὲν ἔχουν ἀπαντήσει πιὸ ἐπιθετικά;

Ἡ ἀπάντηση εἶναι ὅτι οἱ κυριώτερες

πολιτικὲς ὀργανώσεις — τὸ ΚΚΓ, τὸ σοσιαλιστικὸ κόμμα — καὶ συνδικαλιστικὲς—ἡ C.G.T., ἡ C.F.D.T. —δὲν ἤτανε σὲ θέση νὰ προσφέρουν ἀγωνιστικὲς προοπτικές. Ἀντιμέτωπες μὲ μιὰ κατάσταση ποὺ ἀπαιτοῦσε μιὰ πραγματικὴ ἀντικαπιταλιστικὴ κινητοποίηση, βρεθήκανε μὲ ἕνα διπλὸ μειονέκτημα.

Πρῶτο μειονέκτημα, ἡ φύση «τοῦ κοινοῦ προγράμματος», ποὺ ἀπὸ τὸν Ἰούνη 1972 θεμελιώνει τὴν ἑνότητα ἀνάμεσα στὸ κομμουνιστικὸ καὶ σοσιαλιστικὸ κόμμα. Δὲν πρόκειται γιὰ ἕνα πρόγραμμα ἀνοικοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ, ὅπως ἄλλωστε τὸ ἀναγνωρίζει καὶ τὸ ἴδιο τὸ κείμενο· ἀλλὰ θὰ μποροῦσε νἄτανε σαφῶς ἀντικαπιταλιστικό, πρᾶγμα πού, βέβαια, δὲ συμβαίνει. Ἂν καὶ περιέχει μέτρα ποὺ ἀντιστοιχοῦν στὶς ἐργατικὲς καὶ λαϊκὲς διεκδικήσεις, ὁ τύπος τῆς οἰκονομικῆς καὶ πολιτικῆς κοινωνίας ποὺ προτείνει, εἶναι μιὰ μορφὴ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ: Ἂν καὶ προτείνει τὴν ἐπέκταση τοῦ κρατικοῦ ἔλεγχου στὴν οἰκονομία, δὲν ἀλλάζει τίποτε, οὔτε στὶς κοινωνικὲς σχέσεις, οὔτε στὴν καπιταλιστικὴ ἀνάπτυξη, οὔτε στὸ συνταγματικὸ σύστημα.

Ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴ φύση, αὐτὸς ὁ προσανατολισμὸς εἶναι φορτωμένος μὲ συνέπειες.

Ἀλλὰ περιλαμβάνει ἐπίσης αὐτὸ ποὺ θὰ λέγαμε, γιὰ νἄμαστε μετριόφρονες, μιὰ «διφορούμενη στρατηγική»: τί εἴδους συμβιβασμοὺς ἢ συγκρούσεις μὲ τὴν ἀστικὴ τάξη πρέπει ν' ἀναλάβει κανείς, γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ ἑνὸς τέτοιου προγράμματος;

Αὐτὴ ἡ ἀμφιβολία, θὰ μποροῦσε ἴσως νὰ κρυφθεῖ σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ ἡ καπιταλιστικὴ ἀνάπτυξη θὰ μποροῦσε νὰ κάνει πιστευτὸ ὅτι τὸ βασικώτερο ἦταν «ἕνα καλύτερο μοίρασμα τοῦ γλυκοῦ».

Ἀλλὰ ξεσπᾶ, τὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ καπιταλισμὸς πέφτει σὲ μιὰ τόσο βαθειὰ κρίση σὰν τὴ σημερινή, γιατὶ ἡ ἐκλογὴ δὲ μπορεῖ νὰ περάσει ἀπαρατήρητη: ἢ πρέπει νὰ συνεισφέρει κανεὶς γιὰ νὰ σώσει τὸ σύστημα μὲ προτάσεις συναφεῖς μὲ τοὺς περιορισμούς του (καὶ κυρίως μὲ τὴν πρόταση «αὐστηρότητος» γιὰ τὰ λαϊκὰ στρώματα) ἢ πρέπει νὰ ἐπιτεθεῖ στὰ θεμέλια τοῦ συστήματος, τὴ στιγμὴ ποὺ ἡ κρίση τὸ ἀποδυναμώνει καὶ προτοῦ προλάβει νὰ ἀποκομίσει ἀπὸ αὐτὴ τὴν κρίση ὅλα τὰ πλεονεκτήματα, καί, κυρίως, τὴν ἐνίσχυση τῆς ἐκμετάλλευσης ποὺ ἐπιδιώκει. Ἀγγίζουμε ἐδῶ τὸ βάθος τῆς πολεμικῆς ποὺ ἄρχισε ἀνάμεσα στὸ ΚΚΓ καὶ στὸ ΣΚΓ, στὴν ὁποία τὸ ΚΚΓ κατηγορεῖ τὸ ΣΚΓ —καὶ ὄχι χωρὶς λόγο— ὅτι ἐπιχειρεῖ συνήθως τὸ πρῶτο, χωρὶς ὅμως τὸ ἴδιο σ' ὁποιαδήποτε στιγμὴ νὰ πεῖ τί ἄλλη μορφὴ πάλης προτείνει.

Δεύτερο μειονέκτημα ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο γίνανε οἱ πολιτικὲς μάχες ἀπὸ τὸ 1972 καὶ κυρίως ἡ προεδρικὴ ἐκλογὴ τοῦ 1974. Ὅλα γίνανε, σὰν ὁ μοναδικὸς πολιτικὸς στόχος τῆς ἑνότητας ποὺ πραγματοποιήθηκε κυρίως κατὰ τὸ δεύτερο γῦρο στὸ ὄνομα τοῦ Φρανσουὰ Μιτεράν, νὰ μὴν εἶχε ἄλλο σκοπὸ ἀπὸ τὸ νὰ συσπειρώσει τὸ μέγιστο ἀριθμὸ ψήφων στὶς κάλπες. Δὲν τέθηκε ποτὲ τὸ πρόβλημα — ἐκτὸς ἀπὸ τὴν τότε μειοψηφία τοῦ P.S.U. — τῶν μορφῶν λαϊκῆς καὶ ἑνωτικῆς ὀργάνωσης στὴ βάση.

Σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη μας, μιὰ τέτοια ἐργασία πολιτικῆς δόμησης τῆς ἑνότητας θἄχε κατ' ἀρχὴ ἐπιτρέψει τὴν προετοιμασία γιὰ τὴν ἀπαραίτητη λαϊκὴ κινητοποίηση γιὰ νὰ ξεπερασθεῖ ἡ ἐκλογικὴ νίκη μὲ μιὰ πραγματικὴ ταξικὴ πάλη.

Ἀλλά, ἐπὶ πλέον, θἄχε ἐπιτρέψει τὴν ὑπερπήδηση τῆς ἐκλογικῆς ἥττας, τὴ μετατροπή της, πέρα ἀπὸ τὶς παγίδες τῆς καθολικῆς ψήφου, σὲ μιὰ σημαντικὴ πρόοδο τῆς λαϊκῆς ἐπίθεσης. Τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἔγινε καὶ ἀπὸ τὴν ἑπομένη τῶν ἐκλογῶν γευθήκαμε τὰ πικρὰ φροῦτα: τὶς δυνάμεις τῆς ἀριστερᾶς νὰ ὀνειρεύωνται γιὰ ἕνα διάστημα, τὶς προσεχεῖς ἐκλογές, γιὰ νὰ ξαναπεράσουν στὴν ἐπίθεση, καὶ ὕστερα, ἀνίκανες νὰ δράσουν, σ' ἄλλους χώρους, ἄρχισαν νὰ ἀλληλοτρώγονται.

Πρέπει νὰ βγάλουμε τὰ πολιτικὰ μαθήματα παρόμοιων ἀποτυχιῶν: ὄχι γιὰ ν' ἀμφισβητήσουμε, ὅπως κάνουν μερικοί, τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἑνότητας, ἀλλὰ γιὰ ν' ἀποδείξουμε πόσο αὐτὴ ἡ ἑνότητα ἀκρωτηριάσθηκε, στοὺς στόχους της καὶ στὴ συγκεκριμενοποίησή της. Εἶναι αὐτὸ ποὺ ὤθησε τὸ P.S.U. νὰ ξεκινήσει μιὰ οὐσιαστικὴ μάχη γιὰ νὰ ἐκλαϊκεύσει τὸ σύνθημα τῆς λαϊκῆς ἑνότητας, συγκεντρώνοντας γύρω ἀπὸ τὴν ἐργατικὴ τάξη, τὰ ἐκμεταλλευόμενα ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸ στρώματα, καὶ πραγματοποιώντας την, ὄχι μὲ τὴ μορφὴ ἐπεισοδιακῶν ἐκδηλώσεων, ἀλλὰ μὲ μιὰ πραγματικότητα, βιώσιμη καθημερινὰ μέσα στὰ ἑνωτικὰ ὄργανα κινητοποίησης.

Γύρω ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἑνωτικὴ καὶ αὐτοδιαχειριστικὴ γραμμή, τὸ P.S.U. περιμένει νὰ ἀναπτυχθεῖ γιὰ νὰ ἀλλάξει τὸ συσχετισμὸ δυνάμεων ἀνάμεσα σὲ ἐπαναστάτες καὶ ρεφορμιστές, γιατί, σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη μας, μόνη αὐτὴ ἔχει τὴ δυνατότητα ἀνοικοδόμησης μιᾶς ἐπαναστατικῆς δύναμης, ἱκανῆς νὰ ἔχει τόση βαρύτητα, στὸ πολιτικὸ ἐπίπεδο, ὅση βαρύτητα ἔχουν στὸ οἰκονομικὸ καὶ κοινωνικὸ ἐπίπεδο, οἱ ἀντικαπιταλιστικοὶ ἀγῶνες στὴ Γαλλία ἀπὸ τὸ 1968.

Αὐτὸ εἶναι τὸ νόημα τῆς συλλογικῆς προσάρτησης μιᾶς μαρξιστικῆς ἐπαναστατικῆς ὀργάνωσης ποὺ ἔκανε τὴν ἐκλογὴ τῆς αὐτοδιαχείρισης, ὅπως ἡ A.M.R.(*).

Αὐτὸ εἶναι τὸ νόημα, σ' ἕνα ἄλλο τομέα, τοῦ διαβήματος πολυάριθμων προλεταριοποιημένων ἀγροτῶν στὸ P.S.U. Αὐτὸ διαθέτει τὰ μέσα πραγματοποίησης στὸ ἐσωτερικό του τῆς σύγκλισης τῶν ἀναγκαίων γιὰ τὴ σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση κοινωνικῶν δυνάμεων.

Πρέπει ἀκόμη νὰ θυμηθοῦμε, ὅτι αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ λιγώτερο, παρὰ ποτέ, σὲ ἐθνικὴ νησίδα: Λιγώτερο ἀπὸ κάθε ἄλλον δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἀγνοήσει τὸ P.S.U., ποὺ σημαδεύθηκε βαθειὰ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀντιϊμπεριαλιστικοὺς ἀγῶνες.

Ὅπως δὲ μπορεῖ ν' ἀγνοήσει, ὅτι ἡ γεωγραφική του θέση πρέπει νὰ τὸ ὁδηγήσει νὰ παίξει σημαντικὸ ρόλο στὸν συντονισμὸ τῶν ἀντικαπιταλιστικῶν ἀγώνων, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ σ' εὐρωπαϊκὸ ἐπίπεδο, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη στὴν περιοχὴ τῆς Μεσογείου.

Τὰ γεγονότα στὴν Πορτογαλία καὶ τὴν Ἑλλάδα, ὅπως καὶ οἱ ἀπειλὲς ποὺ βαραίνουν τὴν ἰταλικὴ κατάσταση, ἔχουν κεφαλαιώδη σπουδαιότητα γιὰ τὶς προϋποθέσεις δημιουργίας ἑνὸς ἐπαναστατικοῦ προτσὲς στὴν περιοχὴ αὐτή. Γι' αὐτὸ θεωροῦμε σημαντικὴ τὴν ἐνίσχυση τῶν δεσμῶν μὲ τὶς ὀργανώσεις καὶ τὰ ρεύματα τῆς ἐπαναστατικῆς καὶ σοσιαλιστικῆς ἀριστερᾶς αὐτῶν τῶν χωρῶν, ὄχι μόνο γιὰ τὴν ἔκφραση συγκεκριμένης ἀλληλεγγύης, ἀλλὰ γιὰ νὰ θέσουμε ἀπὸ κοινοῦ τὶς δυνάμεις μας ἐνάντια στὸν κοινὸ ἐχθρό, καὶ γιὰ τὸν κοινὸ στόχο ποὺ μᾶς κινητοποιεῖ ὅλους.

Παρίσι, Μάης 1975.

(*) Ἡ «Ἐπαναστατικὴ Μαρξιστικὴ Ἕνωση», ποὺ προσχώρησε στὸ P.SU. (Βλέπε τὸ προηγούμενο φύλλο μας).

'Ελεύθερη συζήτηση και κριτική

ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΝΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ Ε.Σ.Σ.Δ. ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΑ ΤΩΝ "ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ„

Συνεχίζουμε τὴν συζήτηση πάνω στὸ βασικὸ θέμα τῆς γραφειοκρατίας καὶ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῶν Κρατῶν ποὺ συμβατικὰ τὰ ἀποκαλοῦμε «Ἐργατικὰ» ἢ ἀκόμα «Σοσιαλιστικά»(*).

Δημοσιεύουμε σήμερα κείμενο ποὺ συζητεῖται τώρα στὶς γραμμὲς τῆς «Διεθνοῦς Μαρξιστικῆς Ἐπαναστατικῆς Τάσης», ποὺ ἐκδίδει στὸ Παρίσι τὸ θεωρητικὸ περιοδικὸ «Κάτω ἀπὸ τὴ σημαία τοῦ Σοσιαλισμοῦ».

Θὰ συνεχίσουμε μ' ἄλλα ἀκόμα κείμενα.

Η ΣΥΝΤΑΞΗ.

— Ἡ διάρκεια καὶ τὸ δυνάμωμα τοῦ γραφειοκρατικοῦ φαινομένου σ' ὅλα τὰ κράτη ποὺ ἔχουμε συμβατικὰ ὀνομάσει «ἐργατικά», θέτουν τοὺς μαρξιστὲς - ἐπαναστάτες μπροστὰ στὴν ἀναγκαιότητα τῆς ξαναεκτίμησης αὐτοῦ τοῦ φαινομένου.

—Εἶναι κυρίως ἡ περίπτωση τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας ποὺ μᾶς ἐπιβάλλει μιὰ τέτοια ἐνέργεια. Πρόκειται γιὰ ἕνα φαινόμενο ποὺ διαρκεῖ πάνω ἀπὸ μισὸ αἰώνα καὶ τοῦ ὁποίου οἱ τάσεις ἐξέλιξης ξαναθέτουν μὲ συνέπειες πολὺ σοβαρότερες τὸ πρόβλημα ποὺ εἴχαμε ἤδη ἀνακινήσει τὰ χρόνια τοῦ 40.

—Ἐκείνη τὴν ἐποχή, ὅπου ἱδρυόταν ἡ «Τετάρτη Διεθνής», ποὺ προετοιμάζονταν καὶ σὲ συνέχεια ξέσπουσε ὁ 2ος παγκόσμιος πόλεμος, οἱ μαρξιστὲς ἐπαναστάτες ποὺ ἀντιπροσωπεύονταν ἀναμφισβήτητα ἀπὸ τὸ κίνημα ποὺ ἐμψύχωνε ὁ Λ. Τρότσκυ, βάσιζαν τὶς ἐπαναστατικές τους προοπτικὲς στὴν ἀναπόφευκτη πτώση τῆς γραφειοκρατίας καὶ στὴν ἐγκαθίδρυση τῆς σοβιετικῆς δημοκρατίας στὴ σημερινὴ Ρωσσία, στὴ διάρκεια ἢ ἀμέσως μετὰ τὸν 2ον παγκόσμιο πόλεμο. Στὴν ἀντίθετη περίπτωση θεωροῦσαν ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπαναεξετασθεῖ τὸ ὅλο ζήτημα.

—Περισσότερο ἀπὸ 30 χρόνια πέρασαν ἀπὸ τότε, χωρὶς ἡ βασιλεία τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας νὰ δείξει πιστευτὰ σημεῖα μιᾶς προσεχῆς πτώσης.

—Ἀντίθετα, παρὰ τὴν ἐξασθένιση τῶν μορφῶν τῆς σταλινικῆς τρομοκρατίας, τὸ γραφειοκρατικὸ καθεστώς, ὅσον ἀφορᾶ τὰ βασικὰ οἰκονομικὰ καὶ πολιτικὰ χαρακτηριστικά του ἰσχυροποιεῖται τόσο πολὺ ποὺ θέτει κατὰ ἔντονο τρόπο τὸ πρόβλημα τῆς φύσης καὶ τῶν προοπτικῶν του.

—Δὲν πρέπει νὰ ὑποτιμᾶ κανεὶς τὴν ἐπίδραση ποὺ αὐτὸ τὸ καθεστὼς ἀσκεῖ σ' ὅλα τὰ λεγόμενα «ἐργατικὰ» κράτη συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Κίνας.

—Πράγματι, σὲ ἀπουσία ἑνὸς ἄλλου σοσιαλιστικοῦ «μοντέλου» σ' ἕνα οἰκονομικὰ καὶ πολιτιστικὰ ἀνεπτυγμένο τομέα τῆς ὑδρογείου, εἶναι ἡ δύναμη τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας ποὺ προσδιορίζει τὴν παράταση τῆς ζωῆς καὶ τὴν ἐπιδείνωση τοῦ γραφειοκρατικοῦ φαινομένου στὸ σύνολο τῶν λεγόμενων «ἐργατικῶν» κρατῶν. Καὶ αὐτὴ ἡ πολυπρόσωπη δύναμη, μπορεῖ σὲ ἐνδεχόμενη περίπτωση, νὰ πάρει τὴ μορφὴ μιᾶς κατ' εὐθεῖαν στρατιωτικῆς ἐπέμβασης, ὅπως στὴ Τσεχοσλοβακία τὸ 1968'

—Οἱ μαρξιστὲς ἐπαναστάτες βάσισαν τὸν χαρακτηρισμό τους τῆς ΕΣΣΔ σὰν «ἐργατικὸ κράτος» μὲ κριτήρια τὴ προέλευσή της καὶ συγχρόνως τὶς παραγωγικὲς σχέσεις, ὅπου τὴν κάνουν νὰ εἶναι ἕνα κοινωνικὸ καθεστὼς διαφορετικὸ τοῦ καπιταλισμοῦ.

—Ἡ ΕΣΣΔ εἶναι τὸ ἱστορικὸ προϊὸν μιᾶς προλεταριακῆς ἐπανάστασης ποὺ ἔκανε δυνατὴ τὴν ἐγκαθίδρυση μιᾶς κρατικοποιημένης καὶ σχεδιασμένης οἰκονομίας.

—Ἀλλὰ οἱ μαρξιστὲς ἐπαναστάτες ἐτόνισαν, ὅτι ἡ ΕΣΣΔ «ἐργατικὸ κράτος» γιὰ τοὺς παραπάνω λόγους, γρήγορα παραμορφώθηκε καὶ σὲ συνέχεια ἐκφυλίστηκε γραφειοκρατικά, δηλαδὴ διὰ μέσου τοῦ σχηματισμοῦ μιᾶς χωρὶς προηγούμενο γραφειοκρατικῆς κάστας, ποὺ ἀπαλλοτρίωσε πολιτικὰ τὸ προλεταριάτο καὶ τοὺς ἐργαζόμενους.

Τὸ κριτήριο τῆς ἱστορικῆς προέλευσης τῆς ΕΣΣΔ διατηρεῖ πάντα τὴν ἀξία του, γιατὶ γιὰ τοὺς μαρξιστὲς ἐπαναστάτες εἶναι ἀδύνατο νὰ φθάσουμε στὴ πλήρη κρατικοποίηση τῆς οἰκονομίας (ποὺ ἀποτελεῖ τὴ βάση γιὰ τὴν ὀρθολογική της σχεδιοποίηση), χωρὶς νὰ περάσουμε ἀπὸ τὴν ἀνατροπὴ τοῦ καπιταλισμοῦ, ἔργο τῆς νικηφόρας προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

—Αὐτὴ ἡ θέση ἐξακολουθεῖ νὰ ἀντιτίθεται στὰ ἐπιχειρήματα αὐτῶν ποὺ μπερδεύουν τὴν τάση πρὸς τὸν κρατικὸ καπιταλισμὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ προχωρημένου καπιταλισμοῦ τῶν μονοπωλείων καὶ τῆς ἐπιβολῆς τους στὸ κράτος, μὲ τὴν ὁλοκληρωτική της ἐπικράτηση.

—Αὐτὴ ἡ ἐπικράτηση εἶναι ἕνα ποιοτικὸ ἅλμα καὶ ἡ κατάληξη ἑνὸς ἐξελικτικοῦ ποσοτικοῦ προτσές, εἶναι ἕνα ἅλμα ποὺ γίνεται δυνατὸ μόνο μὲ τὴ νικηφόρα ἔκβαση τοῦ ἐπαναστατικοῦ προτσές, δηλαδὴ τὴν Ἐπανάσταση.

—Ὅσον ἀφορᾶ τὸ ἐπιχείρημα τῆς κρατικοποιημένης καὶ σχεδιοποιημένης οἰκονομίας, ἐπιβάλλεται ἡ παρατήρηση, ὅτι χρησιμοποιήθηκε γιὰ νὰ δικαιώσει τὴν ὑπεροχὴ τοῦ καθεστῶτος ποὺ προῆλθε ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση, σὲ σχέση μὲ τὸν καπιταλισμό, ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς ἀνάπτυξης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καὶ τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας.

—Γιὰ τὰ κράτη τὰ ὑπὸ - ἀνάπτυχτα, εἶναι πάντα

(*) Βλέπε τὸ προηγούμενο ὑπ' ἀριθ. 2 τεῦχος τοῦ «Γιὰ τὸ Σοσιαλισμό».

ἀναμφισβήτητο ὅτι ἡ πλήρη κρατικοποίηση τῶν μέσων παραγωγῆς καὶ ἡ σχεδιοποίηση τῆς οἰκονομίας ἐπιτρέπουν γιὰ μιὰ ὁλόκληρη περίοδο, τὴν ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καὶ τὴν γρήγορη βιομηχανοποίησή τους.

Ἀλλὰ ὁ παράλληλος σχηματισμὸς μιᾶς παντοδύναμης γραφειοκρατίας ποὺ διαχειρίζεται τὴ κρατικὴ σχεδιασμένη οἰκονομία, ὕστερα ἀπὸ μιὰ πρώτη φάση ἐπεκτατικῆς ἀνάπτυξης, γίνεται φρένο, γιὰ μιὰ μετέπειτα ἰσορροπημένη καὶ δυναμικὴ ἐντατικὴ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη, σύμφωνα μὲ τὶς ἐπιταγὲς τῶν καινούργιων παραγωγικῶν δυνάμεων, ποὺ πηγάζουν ἀπὸ τὴν ἐνσωμάτωση τῆς ἀφηρημένης καὶ ἐφαρμοσμένης ἐπιστήμης στὴ παραγωγικὴ διαδικασία.

—Ὁ φετιχισμὸς λοιπόν, στὸ θέμα τῆς «κρατικῆς καὶ σχεδιοποιημένης οἰκονομίας» ποὺ ἐπικρατοῦσε κατὰ τὴ «μπολσεβίκικη» περίοδο τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ τοῦ Λένιν καὶ τοῦ Τρότσκυ, ὀφείλει στὸ φῶς τῆς ἀποκτιμένης ἐμπειρίας νὰ δώσει τὴ θέση του σὲ ἔννοιες πιὸ βαθύτερα ἐπεξεργασμένες.

—Αὐτὲς οἱ ἔννοιες πρέπει νὰ λαμβάνουν ὑπόψιν τους, ὄχι μονάχα τὶς σχέσεις τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἰδιοκτησίας, ἀλλὰ ἐπίσης τὶς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων μεταξύ τους σὲ συνάρτηση μὲ τὴν παραγωγὴ καὶ τὴν ἰδιοκτησία.

—Ἀπ' αὐτὸ πηγάζει ἡ κεφαλαιώδης σημασία τῆς κ ο ι ν ω ν ι κ ο π ο ί η σ η ς καὶ ὄχι ἁπλῶς τῆς κ ρ α τ ι κ ο π ο ί η σ η ς τῆς οἰκονομίας, ἔννοια ἡ ὁποία συνδυάζει συλλογικὴ ἰδιοκτησία καὶ δημοκρατικὴ διαχείριση αὐτῆς τῆς ἰδιοκτησίας ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ἐργαζομένους. Ἡ ἔννοια τῆς κοινωνικοποίησης ἐντάσσεται στὴν εὐρύτερη ἔννοια τοῦ αὐτοδιαχειριζόμενου σοσιαλισμοῦ μ' ὅλες τὶς συνέπειες ποὺ αὐτὴ ἡ ἔννοια ἐπιφέρει στὴν ἀντίληψη ποὺ ἔχουμε γιὰ τὸ κράτος, τὸ «ἐπαναστατικὸ κόμμα», τὰ κόμματα γενικά, γιὰ τὰ συνδικάτα, γιὰ τὴ σχεδιοποίηση κ.λ.π.

—Ἡ ἔννοια τῆς «κρατικοποιημένης καὶ σχεδιασμένης» οἰκονομίας, συνδυασμένη μόνο μὲ τὸ κριτήριο τῆς ἀνάπτυξης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καὶ τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας, ἀπεδείχθη ἀνεπαρκὴς καὶ περιορισμένη γιὰ νὰ καθορίσει τὸ πραγματικὸ περιεχόμενο τῶν σχέσεων ποὺ προσδιορίζουν τὸν πραγματικὰ «ἐργατικὸ» χαρακτῆρα τοῦ κράτους ποὺ δημιουργήθηκε ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση καὶ ἐξελίσεται πρὸς τὸ σοσιαλισμό.

Αὐτὲς οἱ σχέσεις δὲν περιορίζονται στὶς μορφὲς ἰδιοκτησίας, ἀλλὰ ὀφείλουν νὰ περιλαμβάνουν τὶς συγκεκριμένες σχέσεις τῶν ἀνθρώπων, τῶν παραγωγῶν καὶ ἐργαζομένων μὲ αὐτὲς τὶς μορφές.

—Μ' ἄλλα λόγια, πρέπει νὰ ξέρουμε ποιὸς πραγματικὰ διαχειρίζεται αὐτὴ τὴν «κοινὴ» ἰδιοκτησία, γιὰ νὰ προσδιορίσουμε τὸ χαρακτῆρα τοῦ κράτους καὶ τὴν μελλοντικὴ ἐξέλιξή του.

—Αὐτὸ τὸ κράτος στὴν ἐξέλιξή του μπορεῖ νὰ γίνει ἐξ ἴσου τὸ κράτος τῆς γραφειοκρατίας, καινούργιος κοινωνικὸς σχηματισμὸς ποὺ διαχειρίζεται τὴν κοινωνικὴ ἰδιοκτησία, πρὸς ὄφελος δικό του, ἢ τὸ κράτος τῶν συνεταιρισμένων ἐργαζομένων ποὺ τὸ διοικοῦν οὐσιαστικὰ μόνοι τους.

—Στὴν πρώτη περίπτωση, ἡ σοσιαλιστικὴ ἐξέλιξη τοῦ γραφειοκρατικοῦ κράτους δὲν εἶναι αὐτόματα ἐξασφαλισμένη.

Εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξελιχθεῖ σὲ μιὰ καινούργια κοινωνικὴ δομὴ ποὺ σταθεροποιεῖται σὰν τέτοια γιὰ μιὰ ὁλόκληρη ἱστορικὴ περίοδο ἀνάμεσα στὸ καπιταλισμὸ καὶ τὸ σοσιαλισμό.

—Στὴ δεύτερη περίπτωση, ὁ δρόμος πρὸς τὸ σοσιαλισμὸ παραμένει ἀνοιχτὸς καὶ δὲν ἐξαρτᾶται παρὰ μόνο ἀπὸ τὴν διεύρυνση τῆς ἐπαναστατικῆς βάσης στὸ διεθνὴ χῶρο, τὴν ὁποίαν ἐπιδιώκει μ' ὅλες του τὶς δυνάμεις τὸ ἐθνικὸ κράτος.

Ἡ ἐξέλιξη τοῦ γραφειοκρατικοῦ κράτους εἶναι δυνατὸν ν' ἀκολουθήσει δυὸ δρόμους:

Τὴ περίοδο ποὺ ἡ γραφειοκρατία εἶναι ἀκόμα ἀδύνατη σὲ σχέση μὲ τὶς ἐσωτερικὲς καὶ ἐξωτερικὲς ἐπαναστατικὲς δυνάμεις, μπορεῖ κατὰ τὴ διάρκεια μιᾶς σοβαρῆς ἐπαναστατικῆς ἐθνικῆς κρίσης, νὰ διαραγεῖ, νὰ ἐξαρθρωθεῖ, διευκολύνοντας ἔτσι τὴ νικηφόρα κατάληξη ἑνὸς ἐπαναστατικοῦ προτσὲς ποὺ θὰ ὁδηγήσει στὴν κοινωνικοποίηση τῆς κρατικοποιημένης οἰκονομίας καὶ στὴ σοσιαλιστικὴ δημοκρατία.

—Ἀλλά, ἂν ἡ γραφειοκρατία κυριαρχεῖ γιὰ πολὺ μεγάλο χρονικὸ διάστημα σὲ μιὰ βάση ἐθνικὴ σχετικὰ σημαντικὴ καὶ συγχρόνως καθυστερεῖ ἡ νίκη τῆς ἐπανάστασης στὶς ἀνεπτυγμένες καπιταλιστικὲς χῶρες, τὸ γραφειοκρατικὸ καθεστὼς ἐδραιώνεται σ' ἐνδιάμεσο κοινωνικὸ σχηματισμὸ ἀνάμεσα στὸ καπιταλισμὸ καὶ τὸ σοσιαλισμό, αἰτία καὶ ἀποτέλεσμα μιᾶς ἱστορικῆς ἀναποφασιστικότητας ποὺ διαρκεῖ πολύ.

—Ἡ ἐμπειρία ἔχει δείξει ὅτι στὰ «ἐργατικὰ» κράτη ποὺ εἶναι γραφειοκρατικὰ παραμορφωμένα, τοῦ Σοβιετικοῦ Εὐρωπαϊκοῦ μπλόκ, ἡ ἀδυναμία τῆς γραφειοκρατίας κάνει πιθανὴ τὴ πραγματοποίηση τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης, ποὺ μπορεῖ νὰ ὁδηγήσει στὴ γέννεση μιᾶς σοσιαλιστικῆς δημοκρατίας βασισμένης στὴ σοσιαλιστικὴ αὐτοδιαχείριση.

—Αὐτὸ εἶναι τὸ συμπέρασμα ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τῶν γεγονότων στὴ Γερμανία, Οὑγγαρία, Τσεχοσλοβακία, Πολωνία μετὰ τὸ 1950.

—Ἀντίθετα ἡ ἐξέλιξη τῆς ΕΣΣΔ καὶ τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας ἐπιβάλλουν ἕνα διαφορετικὸ προβληματισμό.

—Ἡ σοβιετικὴ γραφειοκρατία ποὺ μορφοποιήθηκε μέσα στὴ δεκαετία 1920 — 1930, θεσμοποίησε τὶς δομές της τὴν ἑπόμενη δεκαετία συνθλίβοντας μὲ τὴ πιὸ αἱματηρὴ τρομοκρατία κάθε ἀντιπολίτευση στὸ καθεστώς της ποὺ στηρίζονταν πάνω στὴν καθολικὰ κρατικοποιημένη οἰκονομία, στὴν διαχείρισή της ἀπὸ ἕνα προνομιοῦχο στρῶμα καὶ τὸ μονοπώλειο τοῦ «μοναδικοῦ» καὶ «μονολιθικοῦ» κόμματος διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἀσκεῖ τὴν πολιτική της ἐξουσία πάνω στὸ σύνολο τῆς κοινωνίας.

—Ἡ ὑπερβολικὴ τρομοκρατία αὐτῆς τῆς περιόδου, ὄντας συγχρόνως ἡ αἰτία καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς βοναπαρτιστικῆς ἀνόδου τῆς προσωπικῆς ἐξουσίας τοῦ Στάλιν στὸ ἐσωτερικὸ τῆς γραφειοκρατίας, ἐπέτρεψε τὴ δημιουργία ἀντικειμενικῶν ὅρων γιὰ τὴ στερεοποίηση καὶ θεσμοποίησή της, σὰν προνομιοῦχο διευθυντικὸ κοι-

γωνικό στρῶμα πού διαχειρίζεται τήν κρατικοποιημένη ἰδιοκτησία.

—Κατά τίς δεκαετίες πού ἀκολούθησαν τόν δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, ἡ γραφειοκρατία, ἐξασθενημένη ἀπό τίς συνέπειες τῆς διαχείρισής της πάνω στό σύνολο τῆς σοβιετικῆς κοινωνίας καί μπροστά στή διατήρηση τῆς προσωπικῆς ἐξουσίας τοῦ Στάλιν πού ἔγινε ἀντιοικονομική καί πολιτικά ἐπικίνδυνη, ὑποχρεώθηκε νά «λογικοποιήσει» τήν κυριαρχία της μέ τίς μεταρρυθμίσεις τῆς Κρουτσωφικῆς περιόδου.

—Αὐτές οἱ μεταρρυθμίσεις δέν ἔγιναν χωρίς κίνδυνο γιά τή γραφειοκρατία, πού γιά μιά ὁλόκληρη περίοδο ἡ σχέση δυνάμεων ἀνάμεσα σ' αὐτή, τίς σοβιετικές καί διεθνεῖς μάζες (ἰδιαίτερα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ σοβιετικοῦ μπλόκ), μποροῦσαν νά εὐνοήσουν ἕνα προτσές πραγματικῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης καί ὄχι μόνο τῆς «αὐτομεταρρύθμισης».

—Ἐν τούτοις, οἱ αὐξανόμενες οἰκονομικές καί πολιτικές δυσκολίες τοῦ καπιταλισμοῦ, καθώς καί ἡ ἐπίμονη ἀδυναμία τῆς ἐπανάστασης νά πραγματοποιηθεῖ στίς ἀνεπτυγμένες καπιταλιστικές χῶρες, σέ συνδυασμό μέ τήν οἰκονομική καί πολιτιστική πρόοδο στήν Ε.Σ.Σ.Δ., ἐπιδροῦν, μετά τή δεκαετία τοῦ 1970, πρός ὄφελος τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας.

—Ἡ συνολική στρατιωτική καί οἰκονομική δύναμη τῆς ΕΣΣΔ, διαρκῶς αὐξάνεται ἀπέναντι σ' ἕνα καπιταλιστικό σύστημα μπλεγμένο στήν πιό σοβαρή καί πρωτόγνωρη ὡς τά τώρα κρίση τῆς ἱστορίας του, πού θέτει σέ κίνδυνο τήν ἐπιβίωσή του σάν διεθνῶς κυρίαρχο κοινωνικό σύστημα.

—Παρά τήν ἀνικανότητα τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας ν' ἀξιοποιήσει ὅλα τά πλεονεκτήματα τῶν καινούργιων παραγωγικῶν δυνάμεων, ἐξ αἰτίας τῶν ἄκαμπτων γραφειοκρατικῶν δομῶν της, ἐντούτοις ἐπωφελεῖται ἀπό τίς ἀπέραντες πλουτοπαραγωγικές πηγές τῆς ΕΣΣΔ πού δέν ἔχουν κἄν καταγραφεῖ, πολύ περισσότερο ἀξιοποιηθῆ ἀκόμα, καθώς καί τή δυνατότητά «αὐτοματοποιήσει» τήν διαχείριση τῆς κρατικοποιημένης οἰκονομίας, πρός ὄφελος τῆς κυριαρχίας της, χάρις κυρίως τοῦ μονοπωλείου της πάνω στά μέσα παραγωγῆς καί τῆς κυβερνητικῆς.

—Ἡ κυρίαρχη ἱστορική τάση τῶν καινούργιων παραγωγικῶν δυνάμεων πού δημιουργοῦνται ἀπό τήν ἐνσωμάτωση τῆς ἀφηρημένης καί ἐφαρμοσμένης ἐπιστήμης στή παραγωγική διαδικασία, εἶναι ἡ ἄνοδος τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐργαζομένων καί ἡ δημοκρατικοποίηση τῆς κοινωνικῆς ἐργασίας.

—Ἀλλά αὐτή ἡ τάση ἀναπτύσσεται, ἀπό ὡρισμένες ἀπόψεις, πιό ἐλεύθερα καί ἀποτελεσματικά, στίς ἀνεπτυγμένες καπιταλιστικές χῶρες παρά στήν ΕΣΣΔ, ὅπου ἡ γραφειοκρατία διαχειριζόμενη τήν κρατικοποιημένη οἰκονομία, μπορεῖ πιό εὔκολα νά ἰδιοποιεῖται ἐπίσης τήν αὐτοματοποίηση τῆς διαχείρισης τῆς οἰκονομίας ἀπό τήν ἀνάπτυξη τῆς κυβερνητικῆς καί τῶν καθοριστικῶν της ἐπιπτώσεων στήν αὔριανή σχεδιασμένη οἰκονομία.

—Ἡ παραπάνω ἐξέλιξη εἶναι πιθανή ἀλλά ὄχι ἀναπότρεπτη. Θά ἐξαρτηθεῖ ἀπό τή σχέση δυνάμεων ἀνάμεσα στίς καινούργιες ἀνθρώπινες δυνάμεις πού ἀναπτύσσονται στό ἐσωτερικό τῆς ΕΣΣΔ, μέ τήν οἰκονομική καί πολιτιστική της ἀνάπτυξη καί τίς παγκόσμιες ἐπαναστατικές δυνάμεις ἀπό τόνα μέρος καί τήν κομματική καί στρατιωτική γραφειοκρατία ἀπ' τἄλλο μέρος.

—Στήν πραγματικότητα οἱ δυνάμεις οἱ πιό συντηρητικές καί αὐταρχικές τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας εἶναι αὐτές πού ἀσκοῦν τή πολιτική καί στρατιωτική ἐξουσία.

—Ἀνάμεσα σ' αὐτούς τούς δύο τομεῖς τῆς γραφειοκρατίας, ὑπάρχει ἕνας ὡρισμένος συνεχής ἀνταγωνισμός. Ἡ στρατιωτική γραφειοκρατία ἐξουσιάζει καί διαχειρίζεται μέ τρόπο κάπως αὐτόνομο, λόγω τῆς φύσης της, ἕναν τρομαχτικό μηχανισμό πού ἡ δύναμή του αὐξάνεται συνεχῶς.

—Ἡ ἐπιστημονική καί οἰκονομική γραφειοκρατία ἄν καί αὐξάνει συνέχεια τό κοινωνικό της βάρος μέσα στό σύνολο τῆς σοβιετικῆς κοινωνίας, δέν ἐπηρεάζει ἀκόμα ἀποφασιστικά τήν ἐξέλιξή της. Ἀνάμεσα στούς κόλπους της καθώς καί μεταξύ τῶν διανοούμενων καί τῆς σπουδάζουσης νεολαίας εἶναι πού ἀναπτύσσεται μιά κάποια ἀντιπολίτευση πού ζητάει στοιχειώδεις δημοκρατικές ἐλευθερίες καί πού μέσα στίς τάξεις της στρατολογοῦνται οἱ λίγοι ἀγωνιστές πού μάχονται πραγματικά γι' αὐτές.

—Μιά τώρα σημαντική παρατήρηση πού δέν πρέπει νά μᾶς ξεφύγη:

Μέσα στή μακρά καί πρωτότυπη κρίση πού μπαίνει ὁ καπιταλισμός καί πού ἀκολουθεῖται ἀπό πληθωρισμό, ἀνεργία καί ἐπιταχυνόμενη πτώχευση ἑνός ἀριθμοῦ χωρῶν τοῦ «τρίτου κόσμου», εἶναι δυνατόν νά φανεῖ ἡ γραφειοκρατική τάξη στήν ΕΣΣΔ καί ἀλλοῦ, μιά κι' ἐξασφαλίζει ἕνα ἐλάχιστο ὑλικό ἐπίπεδο ζωῆς καί σταθερή ἀπασχόληση, σάν μιά λύση, γιά ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ἀνθρώπους πάνω στή γῆ πού ἀντιμετωπίζουν τήν ἀνασφάλεια, τή φτώχεια καί τήν πείνα.

—Γιά ὁλόκληρο αὐτό τό τμῆμα τῆς ἀνθρωπότητας πού ὁ καπιταλισμός δέν προσφέρει καμμιά διέξοδο, ὁ «σοσιαλισμός» τοῦ γραφειοκρατικοῦ κράτους, μπορεῖ νά παρουσιασθεῖ σάν ἕνας ἀναγκαῖος ἱστορικός σταθμός. Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε, ὅτι σ' ἕνα κόσμο πού ἐξαρθρώνεται, γιά τίς μάζες αὐτῶν τῶν χωρῶν πού ἀπειλοῦνται, ἐκτός τῶν ἄλλων, ἀπό τή δημογραφική ἔκρηξη, τήν οἰκολογική καταστροφή καί τήν πείνα, ἡ προοπτική ἑνός «νεοασιατικοῦ» τρόπου παραγωγῆς ὑπό τήν κυριαρχία τοῦ γραφειοκρατικοῦ κράτους πού θά διαχειρίζεται μιά οἰκονομία «κολεκτιβοποιημένη καί σχεδιοποιημένη», παρουσιάζεται πολύ διαφορετικότερα ἀπ' ὅτι στίς μᾶζες τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν.

—Σέ μιά τέτοια περίπτωση, τό καθεστώς τῆς ΕΣΣΔ καθώς καί τῶν ἄλλων «ἐργατικῶν» κρατῶν, θά περνοῦσε στήν Ἱστορία σάν ἕνα κοινωνικό καθεστώς πού μπορεῖ νά ἐξασφαλίσει τήν ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων ἑνός ἀριθμοῦ, ὑποανάπτυκτων χωρῶν, σώζοντάς τες ἀπό τήν ἀπαθλίωση στήν ὁποία θά τίς καταδίκαζε ἡ καπιταλιστική κυριαρχία.

—Αὐτά τά κράτη, εἶναι συγχρόνως τό προϊόν τῶν ἐπαναστατικῶν προτσές πού γεννιοῦνται μέσα ἀπό τίς

ἀντιφάσεις τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ ἰμπεριαλισμοῦ καὶ τῆς περιορισμένης ἀνάπτυξης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων ποὺ ἐξασφαλίζουν γιὰ μιὰ ὁλόκληρη περίοδο, κάνοντας ἔτσι τόπο στὴ γέννεση καὶ σταθεροποίηση μιᾶς γραφειοκρατίας.

—Ἡ ἐμφάνισή τους καὶ ἡ σταθεροποίησή τους ἀντανακλοῦν τὴν ἀνισόρροπη ἱστορικὴ ἀνάπτυξη, τόσο ὅσον ἀφορᾶ τὶς παραγωγικὲς δυνάμεις ὅσο καὶ τὴν Ἐπανάσταση.

—Ἡ ἐξέλιξη τοῦ καπιταλισμοῦ ὄχι μόνο δὲν ὁδηγεῖ στὴν ὁμοιογενοποίηση τοῦ κόσμου, ἀλλὰ ὀξύνει στὸ ἔπακρον τὸν ἀνισόμερο χαρακτήρα τῆς ἐξέλιξης τοῦ παγκόσμιου προτσές. Ἔτσι γεννᾶ τὶς συνθῆκες ὥστε ὡρισμένες χῶρες ἢ περιοχὲς ὁλόκληρες, νὰ ξεφεύγουν τὴ τύχη ποὺ ὁ καπιταλισμὸς τοὺς ἐπιφυλάσσει καὶ ἀναπτύσσονται ὄχι ὅμως ἀρκετὰ ὥστε νὰ ἀποφύγουν ταυτόχρονα τὴν ἀνάπτυξη καὶ κρυστάλλωση τῆς γραφειοκρατίας ποὺ διαχειρίζεται τὸ κράτος.

—Αὐτὰ τὰ κράτη «ἐργατικῆς» ἢ καλλίτερα «ἀντι - καπιταλιστικῆς» προέλευσης ἐκφυλίζονται γρήγορα σὲ γραφειοκρατικά, ἀλλὰ ὡστόσο ἐξακολουθοῦν ν' ἀναπτύσσουν τὶς παραγωγικές τους δυνάμεις γιὰ μιὰ ὁλόκληρη ἱστορικὴ περίοδο, ἀποφεύγοντας ἔτσι τὴν ἀπαθλίωση τοῦ πληθυσμοῦ τους. Μ' αὐτὸ τὸ τρόπο ἐκπληρώνουν ἕνα ρόλο ἱστορικὰ προοδευτικό, παρ' ὅλο ποὺ ὁ προοδευτικός τους χαρακτήρας εἶναι πολὺ περιορισμένος. Γιατὶ μετὰ ἀπὸ ἕνα βαθμὸ ἀνάπτυξης, ὁ σχηματισμὸς καὶ ἡ ἐπικράτηση τῆς γραφειοκρατίας παίζουν ρόλο σχετικοῦ φρένου γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν καινούργιων παραγωγικῶν δυνάμεων καὶ ρόλο ἀπόλυτου σχεδὸν φρένου γιὰ τὴν συνολικὰ ἰσορροπημένη ἀνάπτυξη τῆς κοινωνίας. Καὶ ὅλα αὐτὰ χωρὶς νὰ μιλήσουμε γιὰ τὸν καθαρὰ συντηρητικὸ καὶ ἀντι - επαναστατικὸ ρόλο ποὺ παίζουν διεθνῶς, ὅπου ἡ γραφειοκρατία συμπεριφέρεται οὐσιαστικὰ ὅπως ὁποιαδήποτε ἄλλη διευθύνουσα τάξη μιᾶς μεγάλης ἐθνικιστικῆς δύναμης.

—Ὀφείλουμε λοιπὸν νὰ ξεχωρίσουμε δύο περιπτώσεις: τὰ κράτη ποὺ ξεκίνησαν σὰν ἀντικαπιταλιστικὰ καὶ ἐξελίσσονται παραμορφωμένα σὲ γραφειοκρατικὰ καὶ τὰ κράτη ποὺ ξεκίνησαν σὰν ἀντι - καπιταλιστικὰ ἀλλὰ ποὺ ἔχουν ἤδη ἐκφυλιστεῖ καὶ ἀποκρυσταλωθεῖ σὲ γραφειοκρατικά.

—Στὴν πρώτη κατηγορία ἀνήκουν ὅλα τὰ κράτη ποὺ ὡς τώρα ὀνομάζουμε συμβατικὰ «ἐργατικὰ» συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Κίνας, ἐκτὸς τῆς ΕΣΣΔ ποὺ ἀνήκει στὴ δεύτερη κατηγορία.

—Στὴ περίπτωση τῆς πρώτης κατηγορίας τὸ κράτος διαχειρίζεται τὴν κοινωνία, ἐνῶ ἡ γραφειοκρατία διαχειρίζεται τὸ κράτος. Ἔτσι αὐτὰ τὰ κράτη εἶναι σωστότερο νὰ τὰ ὀνομάζουμε «γραφειοκρατικά». Καθὼς ἡ γραφειοκρατία τους ἀκόμη εἶναι ἀδύναμη καὶ διανύουν τὴ φάση τῆς προοδευτικῆς τους ἐξέλιξης ποὺ συνίσταται στὴν ἐντατικὴ ἐκβιομηχάνησή τους, ἡ ἐξέλιξή τους πρὸς ἕναν αὐτοδιαχειριζόμενο σοσιαλισμό, διὰ μέσου μιᾶς πολιτικῆς ἐπανάστασης, παραμένει πιθανή.

—Ἀντιθέτως ἡ περίπτωση τῆς ΕΣΣΔ εἶναι ποιοτικὰ διαφορετική. Ἡ γραφειοκρατία ποὺ διαχειρίζεται τὴν οἰκονομία καὶ τὴν κοινωνία ὁλόκληρη διὰ μέσου τοῦ κράτους, ἔχει κρυσταλοποιηθεῖ σ' ἕνα κοινωνικὸ σχηματισμὸ ποὖναι διαφορετικὸς τόσο τῆς μπουρζουαζίας ὅσο καὶ τοῦ προλεταριάτου, ἂν καὶ παραμένει πιὸ κοντὰ στὴ μπουρζουαζία ὅσον ἀφορᾶ τὰ ὑλικά του προνόμοια, τὴ νοοτροπία, τὰ ἤθη, τὶς ἐπιθυμίες κτλ.

—Ἡ παραμονὴ τῆς γραφειοκρατίας στὴν ἐξουσία κράτησε τόσο πολὺ καὶ ἡ δύναμή της αὐξήθηκε τόσο ποὺ μπορεῖ πρακτικά, νὰ θεωρηθεῖ μιὰ κυρίαρχη τάξη νέου τύπου, ποὺ λειτουργεῖ διαχειριζόμενη τὰ κρατικοποιημένα καὶ ὄχι κοινωνικοποιημένα μέσα παραγωγῆς.

—Τὰ παραπάνω ἐξηγοῦν κατὰ κάποιο τρόπο τὴν ἰδιομορφία τῆς γραφειοκρατίας καὶ προσδιορίζουν τὴν ἰδιαίτερη δομή της, τὰ στρώματα ποὺ τὴν ἀπαρτίζουν, τὴ σχετικὰ χαλαρὴ ἐσωτερικὴ συνοχή της, τὴν ἐξάρτησή της ἀπὸ μιὰ περιορισμένη ἡγεσία ποὺ κρατᾶ τὴν πραγματικὴ πολιτικὴ ἐξουσία στὸ ὄνομα τοῦ κράτους, ταυτισμένου μὲ τὴν ἐθνικὴ κοινότητα.

—Ἡ κρατικοποίηση τῶν μέσων παραγωγῆς καὶ ὁ «κρατισμός» σὰν μορφὴ διαχείρισης τοῦ συνόλου τῆς κοινωνίας, γεννοῦν τὴ γραφειοκρατία καὶ τὴν παντοδυναμία της. Ἀνεπαίσθητα, αὐτὸ τὸ σύστημα γίνεται ὁ ἄσπονδος ἐχθρὸς κάθε ἐλεύθερου συνεταιρισμοῦ τῶν παραγωγῶν καὶ τῶν πολιτῶν, δηλαδὴ κάθε κοινωνικῆς μορφῆς ὀργάνωσης ποὺ ἀφαιρεῖ προοδευτικὰ τὰ προνόμια ἀπὸ τὸ κράτος καὶ τὸ ὁδηγεῖ στὴν ἐξαφάνισή του.

—Κάτω ἀπὸ τὴν κρατικοποίηση καὶ τὴ γραφειοκρατία, ὀξύνεται μιὰ ἐξέλιξη θεμελιωδῶς ἀντίθετη πρὸς τὴ πραγματοποίηση τοῦ αὐτοδιαχειριζόμενου σοσιαλισμοῦ, ποὺ εἶναι συνώνυμος τοῦ διαρκοῦς ἀδυνατίσματος τοῦ κράτους. Αὐτὸ συνεπάγεται μιὰ πεισματικὴ μάχη ἀνάμεσα στὶς δυὸ προοπτικὲς καθὼς καὶ τὶς βαθειὲς μεταβολὲς ποὺ χρειάζεται νὰ ἐπιφέρουμε στὴ γραφειοκρατικοποιημένη κοινωνία σὲ περίπτωση νίκης.

—Στὴ πραγματικότητα ἡ διαφορὰ ἀνάμεσα στὴ πολιτικὴ ἐπανάσταση καὶ σὲ μιὰ καινούργια κοινωνικὴ ἐπανάσταση στὴν ΕΣΣΔ, ἔγινε ἀσήμαντη. Ἐὰν μιὰ πραγματικὰ κοινωνικὴ ἐπανάσταση χρειάστηκε γιὰ νὰ φτάσουμε στὴ κρατικοποίηση τῶν μέσων παραγωγῆς, ἀνατρέποντας τὸ καπιταλισμό, θὰ χρειαστεῖ στὴ πραγματικότητα μιὰ παρόμοια κοινωνικὴ ἐπανάσταση γιὰ νὰ φτάσουμε στὴν κοινωνικοποίηση τῆς οἰκονομίας καὶ στὸ κτίσιμο τῆς κοινωνίας πάνω στὴ βάση τοῦ αὐτοδιαχειριζόμενου σοσιαλισμοῦ, ἀνατρέποντας τὸ κράτος τῆς γραφειοκρατίας.

Στὶς σημερινὲς ἱστορικὲς συνθῆκες, ἡ προοπτικὴ μιᾶς καινούργιας ἐπανάστασης ἀπαραίτητη στὴν ΕΣΣΔ, δὲν μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ μόνο ἀπὸ τὶς δυνάμεις στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας ποὺ γεννιοῦνται ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἀνάπτυξη.

—Ἀποκλείοντας τὴν πιθανότητα «λύσης» σὰν συνέπεια ἑνὸς παγκόσμιου ἀτομικοῦ πολέμου, γιατὶ ἕνας τέτοιος πόλεμος θἆναι συνώνυμος μὲ τὴ συνολικὴ καταστροφὴ τῆς ἀνθρωπότητας (καὶ αὐτὴ ἡ ἀπειλὴ ὑπάρχει πραγματικά), τὸ πρόβλημα τῆς ΕΣΣΔ ὀφείλεται ν' ἀντιμετωπίζεται ὡς ἑξῆς: ἢ ἡ ἐπανάσταση θὰ κερδίσει ὅσο εἶναι ἀκόμα καιρὸς στὶς ἀνεπτυγμένες χῶρες τῆς Εὐρώπης, τὴν Ἰαπωνία, τὶς ΗΠΑ, κάνοντας ἔτσι δυνατὴ τὴν προοπτικὴ τοῦ αὐτοδιαχειριζόμενου σοσια-

λισμοῦ, ἢ ἡ ἐξάρθρωση τοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου θὰ ἐπιταχυνθεῖ, ἀπειλῶντας μεγάλες περιοχὲς τῆς γῆς μὲ ἀπαθλίωση χωρὶς προηγούμενο.

—Στὴ πρώτη περίπτωση θὰ δημιουργηθεῖ ἕνας καινούργιος ἱστορικὸς παράγοντας, ἱκανὸς νὰ γίνει καταλύτης ποὺ θὰ κινητοποιήσει ἐπαρκεῖς ἐπαναστατικὲς δυνάμεις στὸ ἐσωτερικὸ τῆς ΕΣΣΔ μὲ ἀποτέλεσμα, τὴν ἀνατροπὴ τῆς γραφειοκρατίας.

Αὐτὸ θἆναι τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς σοσιαλιστικῆς ἐπαναστατικῆς νίκης στὴν Εὐρώπη.

—Στὴν ἄλλη περίπτωση θὰ γίνουμε μάρτυρες μιᾶς παραπέρα διεύρυνσης τοῦ χώρου τῶν γραφειοκρατικῶν κρατῶν γύρω ἀπὸ τὴν ΕΣΣΔ, συμπεριλαμβανομένης αὔριο καὶ τῆς Κίνας.

—Μένει ἕνα τελευταῖο πρόβλημα ποὺ ἀφορᾶ τὴν ὑπεράσπιση τῆς ΕΣΣΔ. Τὸ σύνθημα τῆς χωρὶς ὅρους ὑπεράσπισης τῆς ΕΣΣΔ ἐνάντια στὸν ἰμπεριαλισμὸ καὶ τὴν ἐσωτερικὴ ἀντίδραση ἀνήκει σ' ἕνα ἱστορικὸ παρελθὸν ποὺ ἔκλεισε γιὰ πάντα. Ἡ ΕΣΣΔ δὲν κινδυνεύει πλέον νὰ νικηθεῖ σ' ἕνα πόλεμο, κινδυνεύει νὰ καταστραφεῖ ταυτόχρονα μὲ τὸν ἰμπεριαλισμὸ καὶ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα σὲ περίπτωση ἀτομικοῦ πολέμου.

—Ἐπίσης οἱ δυνάμεις τῆς καπιταλιστικῆς ἀποκατάστασης στὸ ἐσωτερικὸ ἔχουν ἐκμηδενιστεῖ πρὸς ὄφελος τῆς γραφειοκρατικῆς ἰσχυροποίησης ποὺ ἀντλεῖ τὰ προνόμιά της καὶ τὴ δύναμή της ἀπὸ τὸ ἰδιόμορφο τρόπο παραγωγῆς ποὺ θεσμοποίησε.

—Ἐντούτοις, στὴν ὑποθετικὴ περίπτωση μιᾶς ἀπόπειρας τοῦ καπιταλισμοῦ νὰ καταλάβει τὴν ΕΣΣΔ θὰ ὑπερασπίσουμε καὶ σήμερα ἀκόμη τὴν ΕΣΣΔ ὄχι σὰν κράτος «ἐργατικό», ἀλλὰ γιατὶ ὁ ἀποσυντιθέμενος καπιταλισμὸς θὰ ἐξάρθρωνε τὶς οἰκονομικὲς δομὲς τῆς χώρας προκαλῶντας ἀφ' ἑνὸς τὴν ἀπαθλίωση τῶν σοβιετικῶν μαζῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ἰσχυροποίησή του (τοῦ καπιταλισμοῦ).

—Στὴ πραγματικότητα, αὐτὸ ποὺ ἐνδιαφέρει σήμερα εἶναι νὰ ὑπερασπίσουμε τὴν παγκόσμια ἐπανάσταση ποὺ ἀπειλεῖται, ὄχι μόνο ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸ ἀλλὰ ἐπίσης ἀπὸ τὴν σοβιετικὴ γραφειοκρατία ποὺ τὰ ἐνδιαφέροντά της ταυτίζονται μ' ἐκεῖνα τῆς ὁποιασδήποτε κυρίαρχης τάξης μιᾶς μεγάλης ἐθνικῆς δύναμης.

—Μποροῦμε καὶ πρέπει νὰ ἐκμεταλλευτοῦμε παραδείγματος χάριν, τὸν ἀνταγωνισμὸ ΗΠΑ — ΕΣΣΔ ποὺ εἶναι πραγματικὸς καὶ διαρκής, χωρὶς ὅμως καμμιὰ αὐταπάτη ὅτι ἡ γραφειοκρατία θὰ μποροῦσε νὰ βοηθήση ἀφειλοκερδῶς καὶ οὐσιαστικὰ τὸ εὐρύτερο ἐπαναστατικὸ κίνημα καὶ τοὺς σκοποὺς του.

—Συμπεράσματα:

—Σὰν ἀποτέλεσμα τῆς καθυστέρησης τῆς νίκης τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης στὶς ἀνεπτυγμένες χῶρες, τῆς ὄξυνσης τῆς ἀνισόμερης ἀνάπτυξης στὸν παγκόσμιο χῶρο καὶ τῆς σύψης ἑνὸς μεγάλου μέρους τοῦ καπιταλισμοῦ, ἀναπτύχθηκαν μιὰ σειρὰ ἐθνικὰ κράτη ποὺ ἂν καὶ κάνουν τὴν ἐμφάνισή τους σὰν ἀντι - καπιταλιστικά, καὶ ἔχουν κρατικοποιήσει τὰ μέσα παραγωγῆς, ἀπομακρύνθηκαν σὲ διάφορους βαθμοὺς ἀπὸ μιὰ σοσιαλιστικὴ ἐξέλιξη, συνώνυμη ὄχι τῆς ἐνίσχυσης τοῦ κράτους ἀλλὰ τῆς δημοκρατικῆς διαχείρισης τῆς κοινωνίας ἀπὸ τὰ μέλη της.

—Σ' ὅλα αὐτὰ τὰ καθεστῶτα (1) εἶναι τὸ κράτος ποὺ ἐνισχυμένο συνεχῶς, διαχειρίζεται τὴν κοινωνία, διὰ μέσου ἑνὸς καινούργιου κοινωνικοῦ στρώματος, τῆς γραφειοκρατίας. Αὐτὰ τὰ καθεστῶτα συνεχίζουν γενικὰ ν' ἀναπτύσσουν τὶς παραγωγικὲς δυνάμεις καὶ προφυλάσουν ἔτσι τὶς πλατιὲς μάζες, ἀπὸ τὸν κίνδυνο τῆς φτώχειας καὶ τῆς ἀπαθλίωσης. Πρέπει λοιπὸν νὰ τὰ χαρακτηρίσουμε ἱστορικὰ προοδευτικὰ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη, ἀλλὰ ὀπισθοδρομικὰ σὲ σχέση μὲ τὴν τάση ἀνάπτυξης τῶν σημερινῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καὶ τὶς ἀντικειμενικὲς δυνατότητες.

—Στὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ τὰ καθεστῶτα, ἡ γραφειοκρατικὴ διεύθυνση εἶναι ἀκόμα σχετικὰ ἀδύνατη καὶ ἡ προοπτικὴ τῆς ἀνατροπῆς της ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ἐπανάσταση, ποὺ θὰ ἑδραιώσει τὴ σοσιαλιστικὴ δημοκρατία καὶ τὴν ἐξέλιξη πρὸς τὸ σοσιαλισμό, παραμένει δυνατή.

—Ὅμως ἡ περίπτωση τῆς ΕΣΣΔ εἶναι ποιοτικὰ διαφορετικὴ ἐξ αἰτίας τῆς διάρκειας καὶ τῆς δύναμης ποὺ ἀπέκτησε ἐκεῖ ἡ γραφειοκρατία, ποὺ κατόρθωσε νὰ θεσμοποιήσει τὸ κοινωνικὸ καὶ πολιτικὸ καθεστώς της. Ἡ προοπτικὴ τοῦ σοσιαλισμοῦ στὴν ΕΣΣΔ περνάει στὴν πραγματικότητα ἀπὸ μιὰ καινούργια κοινωνικὴ ἐπανάσταση ἐνάντια στὸ κράτος ποὺ διαχειρίζεται τὴν οἰκονομία καὶ τὴν κοινωνία καὶ ἐνάντια στὴ γραφειοκρατία ποὺ διοικεῖ αὐτὸ τὸ κράτος.

—Γενικὰ κανένα ἀπὸ τὰ λεγόμενα «ἐργατικὰ» ἢ «σοσιαλιστικὰ» κράτη δὲν ἔχει τὰ χαρακτηριστικὰ ἐκεῖνα ποὺ θὰ μᾶς ἐπέτρεπαν νὰ τὰ ὀνομάσουμε ἔτσι, δηλαδὴ τὴ δημοκρατικὴ διαχείριση τῆς κοινωνίας ἀπὸ τοὺς παραγωγοὺς καὶ πολίτες, σ' ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα. Παντοῦ ὁ κρατικισμὸς κερδίζει σὲ σχέση μ' αὐτὴ τὴν τάση.

—Γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους ὀφείλουμε νὰ ὀνομάσουμε αὐτὰ τὰ καθεστῶτα, ἁπλῶς «γ ρ α φ ε ι ο κ ρ α τ ι κ ὰ κ ρ ά τ η». Τὸ «γραφειοκρατικὸ κράτος», ὄντας ἕνα καινούργιο κοινωνικὸ καθεστὼς ποὺ ξεκίνησε σὰν ἀντικαπιταλιστικὸ (σὰν ἀποτέλεσμα μιᾶς ἀντικαπιταλιστικῆς ἐπανάστασης ἢ τῆς Ρωσικῆς ἐπέμβασης), μέσα στὸ ὁποῖο τὸ κράτος διαχειρίζεται τὴν οἰκονομία καὶ ὁλόκληρη τὴν κοινωνία καὶ ὅπου μὲ τὴ σειρά του τὸ κράτος διοικεῖται ἀπὸ τὴ γραφειοκρατία ποὺ ἀναπτύχθηκε, δυνάμωσε, στερεώθηκε ἀκριβῶς ἀπ' αὐτὸ τὸ ρόλο τοῦ κράτους.

Ὀκτώβρης 1974

---

(1) Μὲ ἐξαίρεση τὴ Γιουγκοσλαβία, ὅπου παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ αὐτοδιαχειριστικὴ τάση δὲν κατορθώνει νὰ ἐπιβληθεῖ στὴν τάση γιὰ κρατικοποίηση.

Κριτική βιβλιογραφία

Τὸ γυναικεῖο κίνημα

Οἱ ἐκδόσεις «Κύτταρο» μᾶς ἔστειλαν τὸ τελευταῖο τους βιβλίο «Τὸ γυναικεῖο κίνημα». Τὶς εὐχαριστοῦμε θερμὰ καὶ δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ ἐξάρουμε τὴν τόσο ἀξιόλογη προσπάθειά τους γιὰ νὰ γνωρίσουν στὶς Ἑλληνίδες (ἀλλὰ καὶ στοὺς Ἕλληνες) τὸ Γυναικεῖο Κίνημα, ἔτσι ὅπως ἔχει ἐκφραστεῖ μέχρι στιγμῆς στὶς ἀνεπτυγμένες καπιταλιστικὲς χῶρες τῆς Δύσης. Ἰδιαίτερα φέτος τὸ 1975, ποὺ εἶναι τὸ «ἔτος τῆς γυναίκας». Καιρὸς ἦταν πιὰ καὶ στὴν Ἑλλάδα κάθε σκεπτόμενος ἄνθρωπος, ἀνεξάρτητα ἀπὸ φύλο, ἀλλὰ βέβαια πολὺ περισσότερο οἱ ἄμεσα ἐνδιαφερόμενες — οἱ γυναῖκες — καθὼς καὶ ἐντελῶς ἰδιαίτερα ὅλη ἡ ἀριστερὴ κίνηση, ἀνεξάρτητα ἀπὸ ἀποχρώσεις τέτοιες ἢ τέτοιες, νὰ γνωρίσουν τὸ τόσο παραγνωρισμένο ἐδῶ, τὸ τόσο παραμελημένο καὶ καταφρονεμένο γυναικεῖο κίνημα, ποὺ στὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς, ἀφορᾶ οὔτε λίγο οὔτε πολύ, τὴν μισὴ ἀνθρωπότητα.

Γιὰ νὰ μὴν τονίσουμε καὶ τὴν ἄλλη ἐπίσης ὄψη τοῦ ζητήματος τὴν ἐξ ἴσου τουλάχιστον σημαντική: ὅτι οἱ γυναῖκες ὄχι μόνον ἐγκυμονοῦν καὶ φέρνουν στὸν κόσμο τοὺς μέλλοντες ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ εἶν' αὐτὲς ποὺ τοὺς διαμορφώνουν στὰ πρῶτα καὶ τόσο ἀποφασιστικὰ — κατὰ τὴ νεώτερη ἐπιστήμη — χρόνια τῆς ζωῆς τους. Γιατὶ γυναῖκες τέλεια ἐξουθενωμένες, ἄβουλα καὶ σπασμένα πλάσματα, ὅπως τὶς διαμορφώνει ἀκόμα ἡ σύγχρονη κοινωνία, κυρίως στὶς ὑπανάπτυκτες χῶρες, μόνο «δούλους θὰ θηλάσουν μὲ τὰ στήθη τὰ λευκά των», γιὰ νὰ ἀναφέρομε τὸν στίχο τὸ γραμμένο πρὶν 150 χρόνια, ὄχι ἀπὸ κανένα ἔξαλλο φεμινιστή, ἀλλά... ἀπὸ τὸν λόρδο Βύρωνα.

Ἀλλὰ ἂς γυρίσωμε στὸ βιβλίο «Τὸ γυναικεῖο κίνημα».

Ἀποτελεῖται ἀπὸ 5 ἄρθρα «πολὺ ἀντιπροσωπευτικὰ τῆς φιλολογίας τοῦ γυναικείου κινήματος αὐτὴ τὴ στιγμή».

Αὐτὸ μᾶς φαίνεται γενικὰ σωστὸ καὶ ἡ ἐπιλογὴ τῶν 5 ἄρθρων πολὺ στοχαστικὰ καὶ ἐπιμελημένα καμωμένη. Πραγματικὰ τὰ πέντε αὐτὰ δοκίμια εἶναι ἀπ' τὰ καλλίτερα ἀνάμεσα στὰ πολυάριθμα — ἄγνωστα ὡς τὰ τώρα στὴν Ἑλλάδα — ποὺ ἔχουν γραφεῖ στὸν παγκόσμιο χῶρο. Εἶναι ὅλα ἔργα Ἀμερικανίδων καὶ Ἀγγλίδων φεμῖνιστριῶν καὶ τὸ γεγονὸς πολὺ ἀπέχει ἀπὸ τὸ νὰ εἶναι τυχαῖο. Δὲν ὑπάρχει καμμιὰ ἀμφιβολία — εἴτε ἀρέσει αὐτὸ ἢ ὄχι — πὼς οἱ πιὸ προχωρημένες σήμερα στὸ ζήτημα τῆς γυναικείας ἀπελευθέρωσης εἶναι οἱ ἀγγλοσαξονικὲς χῶρες δηλαδὴ οἱ χῶρες ἐκεῖνες ποὺ πρωτοστάτησαν πρὶν ἑκατὸ χρόνια καὶ περισσότερο στὸ φεμινιστικὸ ἐκεῖνο κίνημα, ποὺ τὸ διεκδικεῖ σήμερα μὲ συγκίνηση καὶ ὑπερηφάνεια ὁλόκληρο τὸ γυναικεῖο παγκόσμιο κίνημα: Τὸ τόσο παραγνωρισμένο καὶ μαχητικὸ καὶ χτυπημένο ἀπὸ παντοῦ — ἴσως χτυπημένο ἀπὸ παντοῦ γιατὶ ἦταν μαχητικὸ καὶ πρωτοποριακὸ — κίνημα τῶν σουφραζετῶν.

Εἶναι ἐπίσης χαρακτηριστικὸ καὶ πολὺ θετικὸ ὅτι οἱ πέντε συγγραφεῖς προέρχονται ἀπὸ ὀργανώσεις ποὺ ἔχουν πολιτικοὺς προσανατολισμοὺς ποικίλους, σὰν τὴν ἀγγλίδα Τζουλιὲτ Μίτσελ τῆς NEW LEFT REVIEW, ποὺ τὸ ἄρθρο της, δημοσιευόμενο σήμερα ἐδῶ καὶ γραμμένο στὰ τέλη τοῦ 1966, θεωρεῖται τὸ καλλίτερο ποὺ ἔχει γραφτεῖ κριτικὰ ἀλλὰ καὶ μὲ πολλὴ κατανόηση τῶν θέσεων πάνω στὸ γυναικεῖο ζήτημα τῶν κλασσικῶν τοῦ Μαρξισμοῦ: Μάρξ, Ἔγκελς, Μπέμπελ, Λένιν κ.τ.λ., ὡς τὴν Τροτσκίστρια Ἔβελυν Ρῆντ τοῦ SOCIALIST WORKERS PARTY περνῶντας ἀπὸ τὶς ἀγωνίστριες τοῦ BREAD AND ROSES καὶ τὴν Μάργκαρετ Μπένστον τῆς MONTHLY REVIEW.

Καὶ τώρα δυὸ μικρὲς παρατηρήσεις: λέει ἡ παρουσίαση τοῦ βιβλίου: «στὴν Ἑλλάδα τὸ γυναικεῖο κίνημα ἔχει ταυτιστεῖ μὲ ἀκρότητες σὰν τὸ περίφημο κάψιμο τῶν σουτιὲν καὶ μὲ τὴν ἔξαλλη ἐπίθεση ἐνάντια στοὺς ἄνδρες». Λέμε ἐμεῖς: δυστυχῶς στὴν Ἑλλάδα τὸ κίνημα ἀπελευθέρωσης τῶν γυναικῶν λάμπει μὲ τὴν ὁλοκληρωτικὴ σχεδὸν ἀπουσία του. Ἐκεῖνο ποὺ θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ τοῦ προσάψει, δὲν εἶναι ἀκρότητες καὶ ἐξαλλοσύνες οὔτε ἐδῶ οὔτε ἀλλοῦ. Κάθε ἄλλο. Κάτι ποὺ σχεδὸν δὲν ὑπάρχει, δὲν μπορεῖ οὔτε ἔξαλλο νὰ εἶναι οὔτε ἀκραῖο.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τὸ νὰ κατηγορῆ κανεὶς τὶς Ἑλληνίδες γιὰ ἀκρότητες σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα εἶναι κακόβουλο καὶ γελοῖο. Γελοῖο, γιατὶ μαρτυρεῖ τὴν τέλεια ἄγνοια τοῦ τί γίνεται ἀλλοῦ: τὶς μαχητικότατες διαδιλώσεις τῶν WITCH—HEXES (Μαγησῶν) κ.τ.λ. Καὶ κακόβουλο, γιατὶ προσπαθεῖ νὰ δημιουργήσῃ φαντάσματα καὶ μὲ πλήρη γνώση ὅτι πρόκειται γιὰ φαντάσματα, νὰ παλεύει ἐναντίον τους. Ἡ τακτικὴ εἶναι παληά· τὴν μεταχειρίστηκαν κατὰ κόρο καὶ ἀρκετὰ ἀποτελεσματικὰ στὸν καιρὸ τῶν σουφραζετῶν. Ἄλλωστε αὐτὸς ὁ τρόπος καταπολέμησης τῆς γυναικείας ὑπόθεσης ἄρχισε ἤδη ἀπὸ τὸν Ἀριστοφάνη!!!

Ὅσο γιὰ τὶς «ἔξαλλες» ἐπιθέσεις ἐνάντια στοὺς ἄνδρες, ἂς διευκρινήσουμε καὶ αὐτὸ τὸ σημεῖο μιὰ φορὰ γιὰ πάντα.

Ἂν οἱ γυναῖκες εἶναι καταπιεζόμενες καὶ αὐτὸ σὲ βαθμὸ ποὺ δὲν ὑπάρχουν λόγια γιὰ νὰ ἐκφράσουν τὴν πολύμορφη καὶ βαθειὰ καταπίεσή τους — καὶ ἐκεῖνοι ποὺ τὶς καταπιέζουν εἶναι οἱ ἄνδρες, δὲ γεννιέται κἂν ζήτημα πὼς κάθε κίνημα ἀπελευθέρωσής τους στρέφεται ἐνάντια στοὺς ἄνδρες, στοὺς ἄνδρες σὰν

σύνολο καὶ στὴν ἀνδροκρατία σὰν καθεστώς, σὰν προαιώνιο σύστημα. Δὲν μπαίνει ζήτημα ἂν ποῦ καὶ ποῦ ὑπάρχουν καὶ ἄνδρες — ποὺ πολλὲς φορὲς ἄλλωστε στὰ λόγια μόνο καὶ ἐντελῶς ἐπιπόλαια λένε πὼς εἶναι κατὰ αὐτῆς τῆς καταπίεσης. Ὅπως ἀκριβῶς δὲν μπαίνει ζήτημα ἂν μερικοὶ καπιταλιστὲς ἀναγνωρίζουν καὶ καταχρίνουν τὴν ἀδικία τῆς ἐκμετάλλευσης καὶ καταπίεσης τῶν ἐργατῶν ἢ μερικοὶ Εὐρωπαῖοι καὶ βορειο - Ἀμερικάνοι τῶν μισοαποικιακῶν καὶ ἀποικιακῶν λαῶν.

Τὸ δεύτερο σημεῖο, ποὺ δὲν μᾶς βρίσκει σύμφωνους, εἶναι ἡ μετάφραση τοῦ τίτλου τοῦ ἄρθρου τῆς Τζουλιὲτ Μίτσελ: «THE LONGEST REVOLOUTION». Ἂν καὶ πρέπει νὰ ποῦμε ὅτι, γενικά, οἱ μεταφράσεις εἶναι πολὺ καλὲς καὶ προσεγμένες, πρᾶγμα ποὺ διευκολύνει καὶ κάνει πολὺ εὐχάριστο τὸ διάβασμα τοῦ βιβλίου.

Ἀλλὰ στὸ συγκεκριμένο σημεῖο ἴσως - ἴσως δὲν πρόκειται ἁπλῶς γιὰ ζήτημα μόνον μετάφρασης, ἀλλὰ γιὰ διαφορετικὴ ἑρμηνεία. Ὕστερα ἀπὸ προσεκτικὸ ξαναδιάβασμα τοῦ ἄρθρου μᾶς ἐπιβεβαιώνεται ἡ ἐντύπωση ὅτι τὸ «LONGEST» ἡ πιὸ μακριὰ ἐπανάσταση δὲν ἀναφέρεται σ τ ὸ π α ρ ε λ θ ό ν, ὅπως τὸ θεωρεῖ ὁ μεταφραστής, ἀλλὰ σ τ ὸ μ έ λ λ ο ν. Γιατὶ εἶναι ἐντελῶς φανερό, ὅτι καμμιὰ ἐπανάσταση εἴτε σύντομη εἴτε μακρόχρονη δὲν ἔγινε ὡς τὰ τώρα, καθαρὰ γιὰ νὰ λύση τὸ γυναικεῖο ζήτημα. Ἀπὸ τὴν ἄλλη ὅμως μεριά, κάθε φορὰ ποὺ στὴν ἱστορία ἀναπτύσσονταν καὶ φούντωναν ἀνατρεπτικὰ ἀπελευθερωτικὰ κινήματα κάθε εἴδους, οἱ γυναῖκες ἔτρεχαν νὰ συμβάλλουν μὲ ἐνθουσιασμὸ καὶ ἀφάνταστη αὐταπάρνηση — ἀνάμεσα σὲ ἄλλα ὁ ἀριθμὸς τῶν γυναικείων θυμάτων τὸ μαρτυρεῖ — ἐλπίζοντας νὰ καλλιτερέψουν ἔτσι καὶ τὴ δική τους θέση. Μὰ κάθε φορὰ ἡ ἀλλαγὴ γιὰ τὶς γυναῖκες ἦταν μικρὴ καὶ ἡ ἰδιόμορφη ἐκμετάλλευση καὶ καταπίεσή τους ἐξακολουθοῦσε.

Βέβαια, πολλοὶ μποροῦν νὰ μᾶς ἀντιτάξουν τὸ ἐπιχείρημα ὅτι, παντοῦ σχεδόν, οἱ γυναῖκες, ἀπέκτησαν τὸ δικαίωμα νὰ ψηφίζουν, δικαίωμα γιὰ τὸ ὁποῖο τόσο σκληρὰ καὶ ἐπίμονα πάλαιψαν οἱ σουφραζέτες.

Ἀλλὰ τὸ δικαίωμα αὐτὸ δὲν ἄλλαξε οὐσιαστικὰ τὴ θέση τῶν γυναικῶν οὔτε κατάργησε τὴν ἐκμετάλλευση καὶ καταπίεσή τους· ὅπως κάτι ἀνάλογο ἔγινε καὶ μὲ τὴν ἐργατικὴ τάξη, ποὺ κι' αὐτὴ πάλαιψε γιὰ τὴν ψῆφο καὶ τὴν ἀπέκτησε· παντοῦ ὅμως ἡ καταπίεση καὶ ἐκμετάλλευση τῶν ἐργατῶν ἐξακολουθεῖ.

Μᾶς λένε ἐπίσης πὼς ἡ γυναῖκα ἀπέκτησε καὶ τὸ δικαίωμα νὰ βγῆ, ἐπιτέλους, ἀπὸ τὸ «γκέτο» τοῦ σπιτιοῦ, ὅπου ἔμενε κλεισμένη τόσους αἰῶνες καὶ νὰ ἐργαστῆ ἔξω ἀπ' αὐτό.

Χαιρετᾶμε κι' αὐτὴ τὴν πρόοδο. Μὰ εἶναι βέβαιο ὅτι κι' αὐτὸ ἀποτελεῖ ἕνα μικρὸ βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρός, ἀλλὰ ὅτι, ταυτόχρονα, καθιερώνει τὴ διπλῆ ἐκμετάλλευση τῆς γυναῖκας σὰν ἐργαζόμενης, διπλᾶ ἔξω καὶ μέσα στὸ σπίτι. Γιατὶ οἱ ἄντρες, καὶ ἰδιαίτερα στὶς ὑπανάπτυκτες χῶρες, καὶ ἀκόμα στὶς πιὸ ἀναπτυγμένες ἐξακολουθοῦν νὰ μὴν συμβάλλουν οὐσιαστικὰ στὶς ποικίλλες ὅσο καὶ ἀνιαρὲς καὶ ἀποβλωκωτικὲς δουλειὲς τοῦ σπιτιοῦ.

Ἐπίσης κάτι ἀνάλογο συμβαίνει καὶ μὲ τὰ «ἐργατικὰ κράτη» ἐκεῖ ὅπου ἔπεσε τὸ καπιταλιστικὸ καθεστώς. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι καμμιὰ σύγκριση δὲν μπορεῖ νὰ γίνη μὲ τὶς ἀναλφάβητες χωριάτισσες τῆς ἐποχῆς τοῦ τσαρισμοῦ καὶ τὶς τωρινὲς — τόσο πολυάριθμες, περισσότερες κι' ἀπὸ τοὺς ἄντρες, γιάτρισσες τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης. Οὔτε μεταξὺ ἀπ' τὶς Κινέζες γυναῖκες — κάτι πιὸ κάτω ἀπ' τὰ ὑποζύγια — πρὶν τὸ 1949 καὶ σήμερα. Κάτι παρόμοιο συμβαίνει καὶ σὲ ὅλα τὰ ἄλλα «ἐργατικὰ κράτη». Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἀρνηθῆ ἢ νὰ ὑποτιμήση τὴν μεγάλη, τὴν τεράστια διαφορά.

Ἀλλά, παρ' ὅλα αὐτά, καθὼς παρατηρεῖ κι ἡ Τζουλιὲτ Μίτσελ, ἡ ἀλλαγὴ δὲν ἔδωσε πραγματική, οὐσιαστική, ἰσοτιμία στὶς γυναῖκες. Ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι ἐκμεταλλευόμενες καὶ στοὺς τρεῖς τομεῖς τῆς ζωῆς τους:

α) Στὴν παραγωγή, σὰν ἐργαζόμενες: οἱ ὑποδεέστερες, πιὸ κουραστικές, πιὸ ἀποβλακωτικὲς ἐργασίες, εἶναι γι' αὐτές. Κατ' ἐξαίρεση, ὑπάρχουν τόσες γιάτρισσες. Ἀλλὰ στὰ ἄλλα διευθυντικὰ πόστα ἡ συμμετοχή τους ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι πολὺ περιωρισμένη καὶ στὴν πολιτικὴ σχεδὸν ἀνύπαρκτη.

β) Στὴν ἀναπαραγωγή. Ἴσως οἱ δυνατότητες θεληματικῆς μητρότητας καὶ προστασίας της, εἶναι κάπως πιὸ προχωρημένες.

γ) Ὅσο γιὰ τὴ σεξουαλική τους ἐλεύθερη ζωὴ καλλίτερα νὰ μὴ μιλήσουμε. Μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια ἡ Τζουλιὲτ Μίτσελ θεωρεῖ ὅτι ἡ ἐπανάσταση ποὺ, πραγματικά, ὁλοκληρωτικὰ θὰ ἐλευθερώση τὶς γυναῖκες θἆναι καὶ ἡ μακρύτερη στὸ χρόνο.

«Ἡ ἀπελευθέρωση τῶν γυναικῶν μέσα στὸ σοσιαλισμό... θἆναι ἕνα ἀνθρώπινο κατώρθωμα, μέσα στὸ μακρὺ πέρασμα ἀπὸ τὴ Φύση στὸν Πολιτισμό», ὅπως ἐξ ἄλλου ὁρίζεται καὶ ἡ ἱστορία τῆς κοινωνίας.

Θὰ ἐπανερχόμαστε συχνὰ στὴν ἀναγκαιοτάτη, πληρέστερη ἀνάλυση καὶ διαφώτιση τοῦ ζωτικότατου, γιὰ ὅλους, «Γυναικείου Ζητήματος».

26 - 5 - 75 Ε.Δ.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀριστερὰ

Συνιστοῦμε τὸ διάβασμα, τὴ μελέτη, τοῦ κειμένου αὐτοῦ, γραμμένου ἀπὸ ἔμπειρο καὶ στοχαστικὸ ἀγωνιστὴ τοῦ ἐργατικοῦ μας κινήματος.

Βασικὰ θέματα τοῦ προβληματισμοῦ ὅσων κριτικὰ ἀντιμετωπίζουν τὴν ἐξέλιξη τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος στὴ χώρα μας, καὶ τὴν ἀνάγκη μιᾶς ἀνανεωμένης ἐπαναστατικῆς ἡγεσίας, ἐξετάζονται σ' αὐτὸ τὸ κείμενο, χαρακτηριστικὰ ἀνοιχτὸ —ἐκτὸς ἄλλων— στὶς ἰδέες τοῦ «αὐτοδιαχειριζόμενου» σοσιαλισμοῦ.

«Τὸ κίνημα», σημειώνει ὁ συγγραφέας, «βρίσκεται σ' ἕνα σταυροδρόμι. Καιρὸς γιὰ κριτικὴ καὶ αὐτοκριτικὴ ἔξω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς γραφειοκρατίας, τῆς ἱεραρχίας καὶ τοῦ ἐξουσιαστικοῦ ἐγώ, γιὰ

τὴν χάραξη μιᾶς νέας πορείας, ἀνάλογης καὶ ἀντίστοιχης μὲ τὶς ἀνάγκες τῆς κοινωνικῆς πραγμάτωσης καὶ τὶς ἐμπειρίες, ἀρνητικὲς καὶ θετικές, τοῦ διομένου πιὰ κομμουνισμοῦ».

Θὰ ξανάρθουμε σ᾽ αὐτὸ τὸ κείμενο.

30 - 5 - 75.

Τὸ ἀγροτικὸ ζήτημα στὴν Ἑλλάδα

Πρόκειται γιὰ σοβαρή, ντοκουμενταρισμένη μελέτη τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος στὴ χώρα μας, ποὺ ἔχει, γενικά, ὀρθὰ συλλάβει τὸν βασικό του χαρακτῆρα: ὅτι, δηλαδή, δὲν πρόκειται γιὰ τομέα ἐπιβαρυμένο, παραμορφωμένο, ἀπὸ ἀρχαϊκὲς δομὲς «φεουδαρχικὲς» κ.τ.λ., ἀλλὰ γιὰ ἰδιόμορφη ἐκδήλωση τῆς καπιταλιστικῆς ἀνάπτυξης καὶ ἐκμετάλλευσης (ἀπὸ τὸ Κράτος ἰδιαίτερα, τὸ τραπεζιτικό του σύστημα καὶ τὰ ἰμπεριαλιστικὰ μονοπώλια), στὴν ὕπαιθρο.

Στὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ μιὰ ἔννοια, ἡ ἀγροτικὴ οἰκονομία, βασιζόμενη στὴν «οἰκογενειακὴ ἐπιχείρηση», ποὺ ὀνομαστικὰ καὶ μόνο κατέχει τὰ μέσα παραγωγῆς, εἶναι οὐσιαστικὰ «ἐθνικοποιημένη», δηλαδὴ «κρατικοποιημένη», πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι ἡ κολεκτιβοποίησή της, διὰ τοῦ συνεταιριστικοῦ δρόμου, εἶναι ἀντικειμενικὰ εὔκολη, καὶ ἀπαραίτητη.

Τὸ βιβλίο, δυστυχῶς, βαρένεται ἀπὸ ὕλη ποὺ δὲν εἶναι τόσο σχετικὴ μὲ τὸ κύριο θέμα του, καὶ ἰδίως ἀπὸ μιὰ δομὴ κάποτε χαωτική. Ὁ συγγραφέας εἶναι, ἐξ ἄλλου, φανερὰ ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὶς θεωρίες τῶν οἰκονομολόγων τῆς Σχολῆς «Τρίτου Κόσμου», ὅπως ὁ Σ. Ἀμήν, καὶ ἄλλοι ποὺ κάνουν, συχνά, ἀπαράδεκτες ἁπλοποιήσεις τῆς σύγχρονης καπιταλιστικῆς πραγματικότητας ὑπερβάλοντας π.χ. τὸν ρόλο τῆς «Περιφέρειας» σὲ σχέση μὲ τὸ «Κέντρο» καὶ παραγνωρίζοντας τὴν ἀποφασιστικὴ σημασία τῆς νίκης τῆς Προλεταριακῆς Ἐπανάστασης στὶς Μητροπόλεις, τόσα γιὰ τὴν παγκόσμια πρόοδο τοῦ Σοσιαλισμοῦ, ὅσο, ἰδίως, γιὰ τὴν ἀνάπτυξη πραγματικοῦ μὴ γραφειοκρατικὰ παραμορφωμένου Σοσιαλισμοῦ.

Ὁ συγγραφέας ἀναφέρεται στὶς ἀναλύσεις τοῦ Π. Πουλιόπουλου καὶ σωστὰ ὑπογραμμίζει τὴ θετική του, ἀποφασιστική, συμβολὴ στὴν κατανόηση τοῦ ἑλληνικοῦ καπιταλισμοῦ καὶ τῶν ἰδιομορφιῶν του. Ἀλλὰ τί σημαίνει ὅτι ὁ Πουλιόπουλος δὲν «ἐπιδιώκει τόσο ν᾽ ἀξιοποιήσει τὸν διαφοροποιὸ χαρακτῆρα τῆς πραγματικότητας, ἀλλὰ νὰ τελειώνει μὲ τὸν καπιταλισμὸ» στὴν Ἑλλάδα, βάζοντας τὸν «σοσιαλισμὸ ὡς ἕνα ἄμεσο ἐπαναστατικὸ στόχο γιὰ τὴν Ἑλλάδα», ποὺ τάχα δὲν «προσδιορίζεται θετικῶς διὰ μέσου μιᾶς ἀνάλυσης τῶν ἐπαναστατικῶν δυνατοτήτων τῆς χώρας», ὅτι παραγνωρίζει «τὸν λαϊκὸ παράγοντα» κ.τ.λ.;

Θὰ ξανάρθουμε σ᾽ ὅλα αὐτὰ τὰ θέματα, ἀπ᾽ ἀφορμὴ τὸ πλούσιο σὲ ἀναλύσεις σκέψεις, παρατηρήσεις, κ.τλ. ἔργο τοῦ Κ. Βεργόπουλου.

30 - 5 - 75.

Ἡ Κυπριακὴ τραγωδία

ΠΛΟΥΤΗ ΣΕΡΒΑ: «Ἡ Κυπριακὴ τραγωδία. Πῶς τὰ καταφέραμε καὶ φτάσαμε στὸ μηδὲν» Ἐκδόσεις «Διάλογος» (σελ. 204)

Ὁπωσδήποτε, ὅπως ἄλλωστε ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας ἐπισημαίνει στὸν πρόλογο, τὸ βιβλίο δὲν εἶναι μιὰ ὁλοκληρωμένη ἀνάλυση τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος. Παρ᾽ ὅλα αὐτὰ ἐπισημαίνει καὶ ἀναλύει τὸ ρόλο καθενὸς ἀπ᾽ τοὺς κύριους συντελεστὲς τοῦ Κυπριακοῦ, στὶς πιὸ κρίσιμες περιόδους τῆς ἱστορίας του.

Τὸ κύριο προσὸν τοῦ βιβλίου εἶναι ὅτι ἀναλύει τὴν ἐσωτερικὴ πολιτικὴ κατάσταση στὴν Κύπρο ἐξηγῶντας πῶς διαμορφώθηκε ἱστορικά. Ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας ποὺ σὰν ἡγετικὸ στέλεχος τοῦ Κ.Κ. Κύπρου καὶ ἀργότερα τοῦ Α.Κ.Ε.Λ. μέχρι τὴ διαγραφή του, ἔχει παρακολουθήσει ἀπὸ τὰ μέσα τὶς πολιτικὲς καὶ ἱστορικὲς ἐξελίξεις στὴν Κύπρο καὶ γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ εἶναι μοναδικὰ ἔγκυρη πηγὴ σχετικὰ μ᾽ αὐτές. Πραγματικὰ πολύτιμη εἶναι ἡ σύντομη ἱστορία τῆς Κυπριακῆς ἀριστερᾶς καὶ ἡ κριτικὴ ποὺ γίνεται σὲ σημαντικά της σφάλματα, ποὺ τὶς συνέπειές τους τὶς πλήρωσε ἀκριβὰ ὁλόκληρος ὁ Κυπριακὸς λαός. Ἡ κριτικὴ τοῦ συγγραφέα γι᾽ αὐτὰ περιστρέφεται κυρίως γύρω ἀπὸ τὸ γεγονὸς τοῦ ὅτι, ἐνῶ πάντοτε ἡ ἀριστερὰ ἦταν ὁ βασικώτερος πολιτικὸς παράγοντας, ποτὲ δὲν ἔπαιξε ρόλο πρωταγωνιστὴ στὶς ἐξελίξεις, ἐξαιτίας τῶν δικῶν της λαθῶν. Ἐδῶ βέβαια δὲ φθάνει μέχρι τὶς τελικὲς αἰτίες τοῦ σφάλματος αὐτοῦ, ποὺ βρίσκονται στὴν ἐξάρτηση τοῦ ΑΚΕΛ ἀπὸ τὴ Μόσχα καὶ τὴν πολιτικὴ τῆς Σοβιετικῆς ἡγεσίας κατὰ τὶς διάφορες περιόδους ἀπέναντι στὸ Κυπριακό.

Θεωροῦμε ὅτι τὸ βιβλίο αὐτὸ εἶναι ἴσως τὸ πιὸ ἀξιόλογο ἔργο ποὺ ὑπάρχει στὴν ἑλληνικὴ βιβλιογραφία σχετικὰ μὲ τὸ Κυπριακό. Κι᾽ αὐτὸ γιατὶ ὅπως ἀναφέραμε παραπάνω ἐπισημαίνει καὶ ἀναλύει ἀκριβῶς τὰ πιὸ σημαντικὰ σημεῖα τοῦ ὅλου θέματος δίνοντας στὸν ἀναγνώστη καὶ ἕνα βασικὸ σκελετὸ γιὰ πάρα πέρα ἱστορικὴ ἔρευνα.

Παράρτημα

ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗ

Τρία ἄρθρα τοῦ σ. Μ. Ν. Ράπτη

Τὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ ἄρθρα δημοσιεύθηκε στὸ Βῆμα τῆς 13 καὶ 14 Μαρτίου 1975

Μιὰ καινούργια δυναμικὴ ἰδέα, μὲ ἀκόμα ἀνυπολόγιστες καθολικὲς συνέπειες, πάει, ἀπὸ χρόνια τώρα, ν' ἀνανεώσει τελείως τὸ περιεχόμενο, τὸ νόημα, τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Πρόκειται γιὰ τὴν ἰδέα τῆς «αὐτοδιαχείρισης»(*). Στὴν πιὸ στενή της ἔννοια ἡ «αὐτοδιαχείριση» σημαίνει δημοκρατικὴ ὀργάνωση στὴ «βάση», σὲ κάθε εἰδικὸ τομέα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς ἄμεσα ἀπὸ τοὺς παραγωγούς, τοὺς ἐργαζομένους, τοὺς πολίτες. Ἀλλά, στὴν πιὸ πλατειά της ἔννοια, τὴ μόνη ἄλλωστε σωστή, σημαίνει οὐσιαστικὴ δημοκρατικὴ ὀργάνωση τῆς κοινωνικῆς ζωῆς στὸ σύνολό της, δηλαδὴ σ' ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα.

Γιὰ νὰ ἐννοηθεῖ καλύτερα τὸ πλούσιο περιεχόμενο τῆς νέας αὐτῆς ἰδέας, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκτεθοῦν οἱ ἀντικειμενικοὶ καὶ ὑποκειμενικοὶ λόγοι ποὺ ὡδήγησαν ἀνεπαίσθητα στὴν ἐμφάνιση καὶ τὴν ὅλο ἐντονώτερη ἐπιβολή της σὲ διεθνῆ κλίμακα.

ΟΙ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Ὑπὸ μίαν ἔννοιαν ἡ «αὐτοδιαχείριση» εἶναι παληὰ κοινὴ ἰδέα τόσο τοῦ ἀναρχικοῦ ὅσο καὶ τοῦ μαρξιστικοῦ ρεύματος στὸ ἐργατικὸ κίνημα.

Ἄμεση δημοκρατία στὴ βάση ἀπὸ τοὺς παραγωγούς, τοὺς ἐργαζομένους, τοὺς πολίτες, ὑπῆρξε τὸ κοινὸ «ὄνειρο» οὐτοπιστῶν καὶ «ἐπιστημονικῶν» ἰδεολόγων καὶ θεωρητικῶν τοῦ ἐργατικοῦ σοσιαλιστικοῦ κινήματος.

Μὲ τὴ διαφορὰ ὅτι οἱ ἀναρχικοὶ ἔβλεπαν (καὶ μερικοὶ ἀκόμα βλέπουν) τὴ μελλοντικὴ κοινωνία σὰν ἀριθμητικὸ σύνολο ἀπὸ «αὐτοδιαχειριζόμενες», «αὐτοδιοικούμενες» κοινότητες («κομμοῦνες») χωρὶς μεταβατικὴ συγκεντρωτικὴ ἐξουσία (Κράτος), ἐνῷ ὁ Μὰρξ μίλησε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ γιὰ ὀργανικὴ σύνδεση σὲ ἐθνικὴ κλίμακα τῶν αὐτοδιαχειριζομένων ἑνώσεων τῶν ἐλευθέρων παραγωγῶν στὴ βάση, καὶ γενικώτερα γιὰ τὴν ἀνάγκη μεταβατικῆς συγκεντρωτικῆς ἐξουσίας, Κράτους, ποὺ ἀνεπαίσθητα φθίνει καὶ τελικὰ καταλύεται.

Μιὰ κριτικὴ ἐξέταση τῶν συνολικῶν κειμένων τοῦ Μὰρξ ἀποδεικνύει καθαρὰ ὅτι ὁ ἱδρυτὴς τῆς νέας μεθοδολογίας γιὰ τὴν πιὸ βαθειὰ ὡς τὰ τώρα κατανόηση τῆς κοινωνικῆς πραγματικότητας, ὑπῆρξε σταθερὰ ὀπαδὸς τῆς «αὐτοδιαχειριζόμενης» ὀργάνωσης τῆς πάλης τῶν ἐργαζομένων γιὰ τὴν ἐπίτευξη κοινωνίας βασιζόμενης ἐπίσης στὴν «αὐτοδιαχείριση» τῶν παραγωγῶν καὶ πολιτῶν της γενικά.

Ἀλλὰ εἶναι μάταιο νὰ θελήσει κανεὶς ν' ἀνατρέξει σήμερα στὸ Μὰρξ γιὰ νὰ βρεῖ μιὰ κάποια συγκεντρωμένη ἔκθεση τῆς νέας αὐτῆς θεωρίας καὶ νὰ ἑδραιώσει πάνω σ' αὐτὴν τὴ θεωρητικὴ δικαίωση τῆς «αὐτοδιαχείρισης» ὅπως τίθεται στὴν ἐποχή μας.

Ὁ Μάρξ, πιστὸς στὴ μεθοδολογία του, ἀποφεύγει σχεδιασμοὺς καὶ ὁλοκληρώσεις ἀναφερόμενες στὸ μέλλον, πρὶν ὡριμάσει μιὰ δοσμένη ἱστορικὴ κοινωνικὴ πεῖρα, καθιστώντας δυνατὴ τὴ «λύση» συγκεκριμένου νέου προβλήματος.

Ὅπως εἶναι ἐπίσης μάταιο ν' ἀναφέρεται κανεὶς στὴν πεῖρα τῆς Ρούσικης ἐπανάστασης καὶ στὸ «Λενινισμὸ στὴν ἐποχὴ τοῦ Λένιν» γιὰ νὰ κατανοήσει τὸ σημερινὸ φαινόμενο τῆς «αὐτοδιαχείρισης».

Ὑπὸ κάποια ἔννοιαν ἡ τελευταία αὐτὴ ἔχει βέβαια σχέση μὲ τὸ θεσμὸ τῶν «Συμβουλίων», τῶν «Σοβιὲτ» καὶ τὸ ἀρχικὸ περιεχόμενο ποὺ πῆγε νὰ δώσει ὁ Λένιν στὴ Σοσιαλιστικὴ Δημοκρατία τέτοια ὅπως τὴν σκιαγράφησε καὶ τὴν ὑπεστήριξε στὸ μικρὸ διάστημα μεταξὺ τοῦ Φλεβάρη 1917 καὶ τῆς Ἀνοιξης τοῦ 1918, βαθειὰ ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὴν ἐπαναστατικὴ δραστηριότητα τῶν μαζῶν.

Ὅλα του τὰ κείμενα τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, ἀπὸ τὸ «Κράτος κι' Ἐπανάσταση», τὶς «Θέσεις τοῦ Ἀπρίλη», ἢ τὰ διάφορα ἄρθρα του, λόγους, εἰσηγήσεις κλπ. μαρτυροῦν γι' αὐτὸ τὸ γεγονός.

(*) «AUTOGESTION» στὰ γαλλικά, «SELF - MANAGEMENT» στὰ ἀγγλικά.

'Αλλὰ σήμερα ἡ κριτικὴ ἱστορία τῆς Ρωσικῆς «Ἐπανάστασης(*) ἔχει πολὺ προχωρήσει, ὥστε νἆναι πιὸ δυνατὴ μιὰ ἀντικειμενικὴ της κατανόηση, ἔξω ἀπὸ κάθε πνεῦμα «Ἁγιογραφίας» ἀπὸ δογματικούς, συχνὰ ἀκατατόπιστους, εἰδωλολάτρες τοῦ ἐξιδανικευμένου ἐπαναστατικοῦ παρελθόντος, ἢ συστηματικῆς, κακόβουλης διαστροφῆς της ἀπὸ συντηρητικὲς ἢ καθαρὰ ἀντιδραστικὲς δυνάμεις.

Μιὰ τέτοια μελέτη δείχνει καθαρὰ ὅτι τὰ «Συμβούλια» (τὰ Σοβιέτ), αὐθόρμητο δημιούργημα τῶν ἐπαναστατημένων μαζῶν, ποὺ ἡ πλειοψηφία τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος τ' ἀντίκρυσε στὴν ἀρχὴ μὲ ὑποψία καὶ ἀκόμα κάποια ἐχθρότητα, (γιατὶ δὲν ὑπῆρξαν κατασκεύασμα ἐλεγχόμενο ἀπὸ τὸ «Κόμμα»), ἔπαιξαν περιωρισμένο, σὲ πραγματικὴ ἐξουσία καὶ χρόνο, ρόλο καὶ δὲν κατώρθωσαν μετὰ νὰ ὁλοκληρωθοῦν σὲ συνολικὸ σύστημα διακυβέρνησης τῆς χώρας.

Αὐτὸ γιατὶ γρήγορα οἱ ἀντικειμενικὲς συνθῆκες ἐξέλιξης τῆς Ρούσικης Ἐπανάστασης (ἐμφύλιος πόλεμος, ξένη ἐπέμβαση, λιμός, μαζικὴ ἐξολόθρευση τῶν πιὸ δυναμικῶν καὶ πιὸ ἐξελιγμένων στοιχείων τῆς ἐργατικῆς τάξης), συνετέλεσαν ν' ἀπαλλοτριωθεῖ ἡ ἐξουσίων τῶν «Συμβουλίων», ἀπὸ ὄργανα καὶ ὀργανισμοὺς στενὰ ἐλεγχόμενους ἀπὸ τὸ Κόμμα, σχεδὸν στρατιωτικῆς μορφῆς.

Αὐτὸ τὸ γεγονὸς συνδυαζόμενο μὲ τὴ γρήγορη ἐπίσης ἀπαγόρευση τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας ἀφ' ἑνὸς (στὸ 10 Συνέδριο τοῦ 1921) καὶ τῶν ἄλλων διαφόρων ἐργατικῶν κομμάτων ἀφ' ἑτέρου (τῶν Μενσεβίκων, τῶν Σοσιαλεπαναστατῶν, τῶν ἀναρχικῶν), ἔκαναν ὥστε νὰ μὴν ὁλοκληρωθεῖ κανένα ὑπόδειγμα πραγματικῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας, στὸ ὁποῖο νὰ μποροῦμε ν' ἀναφερθοῦμε σήμερα.

'Ανώριμες ἀντικειμενικὰ καὶ ὑποκειμενικά, ἱστορικὲς συνθῆκες δὲν ἐπέτρεψαν τέτοιο πειραματισμό.

Σήμερα ξεκινᾶμε ἀπὸ ἄλλα, νέα, ποιοτικὰ διαφορετικά, ἱστορικὰ δεδομένα ὅταν μιλοῦμε γιὰ τὴν «Αὐτοδιαχείρηση» καὶ πιὸ συγκεκριμένα γιὰ τὴν «Σοσιαλιστικὴ Αὐτοδιαχείριση» ἢ τὸν «Αὐτοδιαχειριζόμενο Σοσιαλισμό».

(*) Γιὰ ὅσους ἐνδιαφέρονται περισσότερο γι' αὐτὸ τὸ θέμα συνιστῶ ἔξω ἀπὸ τὸ καθολικὸ ἔργο τοῦ ISAAC DEUTSCHER, τὰ πιὸ πρόσφατα συγγράμματα τοῦ M. LEWIN: «Ὁ τελευταῖος ἀγώνας τοῦ Λένιν» (Παρίσι 1967).
Τοῦ DAVID ROUSSET «LA SOCIETE ECLATEE». (Στὶς ἐκδόσεις GRASSET, Παρίσι, 1973).
Καὶ ἰδίως τοῦ M. LIEBMANN «Ὁ Λενινισμὸς στὴν ἐποχὴ τοῦ Λένιν», 2 τόμοι στὶς Ἐκδόσεις SEULL, Παρίσι, 1974.
Βλέπε ἐπίσης τὴν λεπτομερειακὴ κριτικὴ ποὺ ἀφιερώνω σ' αὐτὸ τὸ τελευταῖο ἔργο στὴ Γαλλικὴ Ἐπιθεώρηση «Σοσιαλισμὸς καὶ Αὐτοδιαχείριση» EDITION ANTHROPOS, Παρίσι, 1974.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Οἱ αἰτίες ποὺ προκαλοῦν σήμερα τὸ παγκόσμιο ρεῦμα γιὰ τὸν «Αὐτοδιαχειριζόμενο Σοσιαλισμὸ» καὶ ποὺ προσδιορίζουν τὸ ποιοτικὰ καινούργιο του περιεχόμενο, εἶναι βασικὰ δύο: Ἀφ' ἑνὸς ἡ κριτικὴ πεῖρα ποὺ συσσωρεύτηκε ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τῶν Κρατῶν ποὺ συμβατικὰ τ' ἀποκαλοῦμε «Ἐργατικὰ Κράτη», καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὴ νέα ποιότητα τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καὶ τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τῶν μαζῶν.

Οἱ αἰτίες αὐτὲς δροῦν σὲ στενὴ ἀλληλεπίδραση.

Ἡ ἐξέλιξη τῶν «Ἐργατικῶν Κρατῶν» ὡδήγησε σὲ σοβαρότατες γραφειοκρατικὲς παραμορφώσεις ποὺ ἐγείρουν βασικὰ θεωρητικὰ προβλήματα γιὰ τοὺς κριτικοὺς μαρξιστὲς καὶ ποὺ ἀποστρέφουν πλατειὲς μάζες, ἰδίως τῶν νέων γενεῶν, στὶς προηγμένες εἰδικὰ χῶρες, ἀλλὰ καὶ παγκόσμια, ἀπ' αὐτὸ τὸ «Πρότυπο» «Σοσιαλισμοῦ».

Οὔτε στὸ θέμα τοῦ Κράτους, οὔτε στὸ θέμα τῆς οἰκονομίας, τὰ σημερινὰ «Ἐργατικὰ Κράτη» δὲν ἀκολουθοῦν τὴ γενικὴ γραμμὴ ἐξέλιξης ποὺ οἱ κλασσικοὶ τοῦ Μαρξισμοῦ, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν ἴδιο, ἰδίως, τὸ Μάρξ, διέγραψαν.

Ἀντὶ προοδευτικὰ νὰ «φθίνει» ἡ Κρατικὴ ἐξουσία, πῆρε παντοῦ ὑπερτροφικὲς διαστάσεις, ἐλέγχοντας στενὰ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ὁλόκληρη τὴν κοινωνικὴ ζωή.

Ἀντὶ νὰ περιορίζεται προοδευτικὰ ὁ ρόλος τῆς χρηματικῆς καὶ ἐμπορικῆς οἰκονομίας, καὶ ἡ ἀμοιβὴ τῶν ἐργαζομένων νὰ γίνεται μὲ βάση τὴ συμμετοχή τους στὴ δημιουργία, ἀπὸ τὴν ἐργασία τους, τοῦ κοινωνικοῦ πλούτου, ἐξακολουθεῖ ἡ αὐθαίρετη, γραφειοκρατική, διανομὴ τῆς ὑπεραξίας ἀνάμεσα στὰ διάφορα κοινωνικὰ στρώματα, ποὺ εὐνοεῖ πρὶν ἀπ' ὅλα ἐκεῖνα ποὺ ἀνεξέλεγκτα διαχειρίζονται τὸν κρατικὸ μηχανισμό, σὲ διαρκῆ τερατώδη ἀνάπτυξη.

Τὰ φαινόμενα αὐτά, ἐντελῶς ἀντίθετα μὲ τὶς προβλέψεις τοῦ Μαρξισμοῦ (ἐκείνου τοῦ Μὰρξ πρὶν ἀπ' ὅλα), πῆραν τέτοια ἔκταση, ἰδίως στὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση, ὥστε νὰ τίθεται σήμερα τὸ ζήτημα: Πρόκειται πάντα γιὰ «Ἐργατικὰ Κράτη», ἢ πρόκειται γιὰ «καπιταλιστικὰ» Κράτη ἢ ἁπλῶς «Γραφειοκρατικὰ Κράτη», δηλαδὴ ἀπρόβλεφτη νέα ἱστορικὴ κοινωνικὴ διαμόρφωση, ἀποτέλεσμα παρατεινομένου «ἱστορικοῦ ἀδιεξόδου»;

Ὅταν ἕνα κοινωνικὸ φαινόμενο ἰσχυροποιεῖ ὑπερβολικὰ ὡρισμένα χαρακτηριστικά του διαρκῶντας στὸ χρόνο, εἶναι ἀναπόφευκτο νὰ ἐγείρονται τέτοια θεωρητικὰ ζητήματα.

Δὲν πρόκειται ν' ἀσχοληθῶ σ' αὐτὰ τὰ ἄρθρα μ' αὐτὸ τὸ θέμα.

Ἁπλῶς ἐπισημαίνω τὴν ὕπαρξή τους ποὺ ἀπασχολεῖ σήμερα τὴν κριτικὴ μαρξιστικὴ σκέψη σὲ π α γ κ ό σ μ ι α κλίμακα(*).

(*) Παράδειγμα —μεταξὺ ἄλλων— τὸ τελευταῖο σύγγραμμα «Ἡ Πάλη τῶν Τάξεων στὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση» στὶς Ἐκδόσεις SEULL - MAS-

Πρακτικὰ πιὸ σημαντικὸ εἶναι ὅτι ἡ ἐμπειρία ἀπὸ τὸ «πρότυπο» «Κρατικοῦ», «Διοικητικοῦ» «Σοσιαλισμοῦ», ποὺ ἐφαρμόζεται στὰ διάφορα «Ἐργατικὰ Κράτη», γιὰ πλατειὲς μάζες, ἰδίως τῶν νέων γενεῶν, στὶς προηγμένες καπιταλιστικὲς χῶρες ἀλλὰ καὶ διεθνῶς, κάνει αὐτὲς τὶς μάζες ν' ἀναζητοῦν ἐμπειρικὰ ἕνα διαφορετικὸ «Σοσιαλισμὸ» πραγματικὰ «ἀντιγραφειοκρατικό, δημοκρατικό». Ἔτσι αὐτὸς καὶ μόνος ὁ παράγοντας ἐνισχύει τὴν τάση ποὺ ὁδηγεῖ στὴ σημερινὴ ἔννοια τῆς «Αὐτοδιαχείρισης».

Ἡ ἄλλη αἰτία, ἀκόμα πιὸ βασική, πηγάζει ἀπὸ τὴ νέα ποιότητα τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καὶ τὶς καθολικὲς ἐπιπτώσεις τους.

Στὸ διάστημα τοῦ δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου καὶ εὐθὺς μετὰ πραγματοποιήθηκε ἕνα ἱστορικὸ γεγονὸς ποὺ ἔχει μερικὰ μόνον ὡς τὰ τώρα ἀπασχολήσει ἀκόμα καὶ τοὺς μαρξιστέςJ ἡ ὀργάνικὴ ἐνσωμάτωση τῆς ἀφηρημένης καὶ ἐφηρμοσμένης ἐπιστήμης στὸ προτσέσο τῆς ὑλικῆς παραγωγῆς(*).

Ἡ θεωρητικὴ ἐπιστήμη ἐπαναστατικοποιεῖ διαρκῶς τὴν τεχνολογία ποὺ μὲ τὴ σειρά της ἐπιτρέπει τὴν ἀνάπτυξη ἀπὸ καινούργιους βιομηχανικοὺς κλάδους καὶ τὴν παραγωγὴ ἀπὸ νέα προϊόντα καὶ ὑπηρεσίες.

Βρισκόμαστε μπροστὰ σὲ μιὰ ὀργανικὴ καὶ διαλεκτικὴ σύνδεση τῶν τριῶν αὐτῶν παραγόντων ποὺ ὁ δυναμισμός της ἐξηγεῖ τὴν καινούργια ποιοτικὴ ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων ποὺ παρατηρήθηκε μεταπολεμικά.

Τὴ φάση αὐτὴ τὴν προεῖδε ἡ μεγαλοφυὴς διανοητικότητα τοῦ Μάρξ χωρὶς ὅμως νὰ μπορέσει νὰ τὴν ἐπεξεργαστεῖ λεπτομερειακὰ στὸ «Κεφάλαιο». Ἀλλὰ στὰ «GRUNDISSE»(**), ἔργο γραμμένο σὰν προετοιμαστικὸ τοῦ «Κεφαλαίου» ποὺ πρόσφατα μόνον ἔγινε παγκόσμια γνωστό, ὁ Μάρξ μιλᾶ καθαρὰ γιὰ φάση ἀνάπτυξης ὅπου ὁ πραγματικὸς παραγόμενος ὑλικὸς πλοῦτος θὰ ἐξαρτᾶται ὄχι τόσο ἀπὸ τὸν «χρόνο ἄμεσης ἐργασίας» τὸν ἀπαιτούμενο γιὰ τὴν παραγωγή του, ἀλλὰ ὁλοένα καὶ περισσότερο ἀπὸ τὸ «γενικὸ ἐπίπεδο τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς προόδου τῆς τεχνολογίας ἢ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς τῆς ἐπιστήμης στὴν παραγωγή».

Ὁ Μάρξ προσέθεσε ὅτι σὲ μιὰ τέτοια φάση, «ἡ ἄμεση ἐργασία σὰν ἀρχὴ δημιουργίας ἀξιῶν χρήσης ἐξαφανίζεται ἢ τουλάχιστο βρίσκεται ποσοτικὰ καὶ ποιοτικὰ περιωρισμένη σ' ἕνα ρόλο βέβαια πάντα ἀπαραίτητο ἀλλὰ ὑποδεαίστερο σὲ σχέση μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ ἐργασία γενικά, τὴν τεχνολογικὴ ἐφαρμογὴ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς γενικῆς παραγωγικῆς δύναμης τῆς προερχόμενης ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ὀργάνωση τοῦ συνόλου τῆς παραγωγῆς».

Ποιές εἶναι οἱ κοινωνικὲς ἐπιπτώσεις μιᾶς τέτοιας ποιοτικῆς ἀνάπτυξης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων στὴν ἐποχή μας;

Ἀναγκάζουν, ἀκόμα καὶ στὰ πλαίσια τοῦ καπιταλισμοῦ, ν' ἀνεβαίνει διαρκῶς ἡ ἐπαγγελματικὴ εἰδίκευση ἀπὸ ὁλοένα καὶ πλατύτερες μάζες ἐργαζομένων μέσα στὰ πλαίσια γενικώτερης, διαρκοῦς, ἐκπαίδευσης καὶ μόρφωσης.

Γιατὶ μόνον ἔτσι γίνεται δυνατὸν νὰ λειτουργήσει τὸ νέο παραγωγικὸ καὶ οἰκονομικὸ γενικὰ σύστημα ποὺ στηρίζεται στὴν αὐτοματοποιούμενη βιομηχανία, τὴν ἠλεκτροτεχνική, τὴν INFORMATIQUE, τοὺς COMPUTERS κλπ.

Αὐτὴ εἶναι ἡ γενικὴ τάση τῆς σύγχρονης οἰκονομίας ποὺ ἀναγκαστικὰ ἐπιβάλλει τὴ συνεχῆ ἐπέκταση τῆς παιδείας σὲ χρόνο καὶ ἀριθμὸ ἐκπαιδευομένων, τόσο τῆς γενικῆς ὅσο καὶ τῆς εἰδικῆς.

Σήμερα, σὲ χῶρες ὅπως ἡ Γαλλία, καὶ σὲ ἄλλες ἀνεπτυγμένες καπιταλιστικὲς χῶρες, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ στὰ ἀνεπτυγμένα «Ἐργατικὰ Κράτη» σχεδὸν τὸ 1)5 τοῦ πληθυσμοῦ βρίσκεται στὰ σχολειὰ(*), ἐνῶ ἀναπτύσσεται ἡ νομοθεσία καὶ πράξη τῆς «διαρκοῦς μόρφωσης» ποὔχει σκοπὸ τὴν διαρκῆ ἐνημέρωση τῶν γνώσεων, εἰδικῶν καὶ γενικῶν, σὲ μιὰ ἐποχὴ ταχύτατης ἀνανέωσής τους.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ μέσα ὅπως τὸ ραδιόφωνο, ἡ τηλεόραση, ὁ κινηματογράφος καὶ γενικὰ ἡ τεράστια διάδοση καὶ διαρκὴς τελειοποίηση τῶν ὀπτικοακουστικῶν μέσων, ἔχουν κυριολεκτικὰ ἐπαναστατικοποιήσει τὸ γνωσεολογικὸ καὶ πολιτιστικὸ χῶρο τῆς ἀνθρωπότητος, διαχέοντας καὶ ἐμποτίζοντάς τον ἀπὸ γνώσεις κάθε εἴδους.

Ἔτσι, ἀνεπαίσθητα, ἡ μεταπολεμικὴ κοινωνία, ὄχι μόνο στὶς προηγμένες χῶρες ἀλλὰ καὶ διεθνῶς διαφέρει σήμερα ποιοτικὰ ἀπὸ κείνη π.χ. τῆς Τσαρικῆς Ρωσσίας τὸν καιρὸ τῆς Ὀκτωβριανῆς Ἐπανάστασης.

Σήμερα ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ εὐρύτατα στρώματα εἰδικευμένων καὶ μορφωμένων γενικὰ ἐργαζομένων, ποὺ κινοῦνται σ' ἕνα κοινωνικὸ περιβάλλον ἐμποτιζόμενο ἀπὸ κάθε εἴδους γνώσεις.

Βέβαια οἱ κυρίαρχες, προνομιοῦχες τάξεις ἢ κάστες, προσπαθοῦν πάντα νὰ χρησιμοποιήσουν τὰ νέα

PERO, Παρίσι 1974, τοῦ CHARLES BETTELHEIM τοῦ γνωστοῦ, παγκόσμια, μαρξιστῆ οἰκονομολόγου, ποὺ γιὰ ἕνα πολὺ μεγάλο διάστημα ὑπῆρξε θιασώτης καὶ θερμὸς ὑπερασπιστὴς τοῦ «Σοβιετικοῦ Σοσιαλισμοῦ». Σήμερα ὑποστηρίζει ὅτι στὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση ὑπάρχει κοινωνικὸ σύστημα μὲ τὶς χαρακτηριστικὲς πάντα δομὲς τοῦ καπιταλισμοῦ, ἄποψη ποὺ προσωπικὰ δὲν συμμερίζομαι.

(*) Βλέπε γι' αὐτὸ τὸ θέμα εἰδικώτερα τὸ σύγγραμμα τοῦ DAVID ROUSSET «LA SOCIETE ECLATEE», ἐπίσης τὴ λεπτομερειακὴ κριτικὴ ποὺ ἀφιέρωσα σ' αὐτὸ τὸ σημαντικώτατο ἔργο στὸ «LE MONDE DIPLOMATIQUE» τοῦ Ἰούνη 1973.

(**) Στὰ Γαλλικά, «FONDEMENTS DE LA CRITIQUE DE L' ECONOMIE POLITIQUE».

(*) σὰν μαθητευόμενοι ἢ διδάσκοντες.

μέσα γιὰ νὰ ἐπιβάλλουν τὴ δικιά τους εἰδική, ἰδεολογία.

'Αλλὰ αὐτὸ δὲν ἀλλάζει τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἀντίσταση ὁλοένα καὶ πιὸ ἐξελιγμένων πνευματικὰ μαζῶν γίνεται ἐπίσης πιὸ δυνατή, συστηματική, βαθειά.

Αὐτὸ ἐξηγεῖ τὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὁποία ἀπὸ μερικὰ χρόνια τώρα ἀναπτύχθηκε ὄχι μόνο στὴ σπουδαστικὴ νεολαία ἀλλὰ καὶ σ' εὐρύτερα κοινωνικὰ στρώματα ἐργαζομένων τὸ παγκόσμιο κίνημα τῆς «ἀμφισβήτησης», τῶν ἀξιῶν τοῦ καπιταλιστικοῦ, καὶ ἐν μέρει τοῦ γραφειοκρατικοῦ «σοσιαλιστικοῦ», καθεστῶτος.

'Ο Μάης τοῦ 1968 στὴ Γαλλία καὶ ἡ «'Ανοιξη τῆς Πράγας» τὸν ἴδιο χρόνο εἶναι συμπτωματικὰ γεγονότα ἐνδεικτικὰ τῆς ἴδιας βαθειᾶς τάσης, σ' ὅλες τὶς σύγχρονες προηγμένες χῶρες.

'Απὸ τὴ μιὰ μεριὰ οἱ ἴδιες οἱ ἀνάγκες τῆς σύγχρονης οἰκονομίας ἐπιβάλλουν ὁλοένα καὶ μεγαλύτερη εἰδίκευση τῶν ἐργαζομένων στὰ πλαίσια γενικῆς, διαρκοῦς μόρφωσης ποὺ νὰ ἐπιτρέπουν καὶ τὸ γρήγορο πέρασμά τους ἀπὸ μιὰ δουλειὰ σὲ ἄλλη, ἀπὸ ἕνα πόστο σὲ ἄλλο. 'Απὸ τὴν ἄλλη ἡ γενικὴ πνευματικὴ στάθμη, ἀποτέλεσμα καὶ αἰτία τῆς γενικῆς καθολικῆς ἀνάπτυξης, ἀνεβαίνει.

'Απορρέει διπλὴ συνέπεια σὲ ἀλληλεπίδραση.

'Η ἴδια ἡ λειτουργία τῆς σύγχρονης οἰκονομίας ποὺ κοινωνικοποιεῖται ὁλοένα καὶ σὲ μεγαλύτερο βαθμό, ἀπαιτεῖ δημοκρατικὴ ὀργάνωση τῆς ἐργασίας ἀπὸ τὸν «κολλεκτιβιστικὸ ἐργάτη» δηλαδὴ ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν ἐργαζομένων στὸ κάθε ἐργοστάσιο, στὴν κάθε ἐπιχείρηση, στὴν κάθε κοινωνικὴ ὑπηρεσία.

Οἱ ὁλοένα καὶ πιὸ μορφωτικά, πνευματικά, πολιτιστικὰ ἐξελιγμένες μάζες τῶν ἐργαζομένων δὲν ἀνέχονται πιὰ τὸ σύστημα ἱεραρχικῆς, αὐταρχικῆς «Ναπολεόντειας» καπιταλιστικῆς ἢ γραφειοκρατικῆς κοινωνίας, καὶ ἀρχίζουν, ἐμπειρικὰ τουλάχιστον, ν' ἀναζητοῦν ἕνα νέο «σχέδιο» πραγματικῆς δημοκρατικῆς ὀργάνωσης τῆς κοινωνίας σ' ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα.

II
ΓΙΑ ΠΟΙΑ «ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ» ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ;

Τόσο τὸ καπιταλιστικὸ καθεστὼς στὶς προηγμένες εἰδικὰ χῶρες, ὅσο καὶ κεῖνο τῶν προηγμένων «'Εργατικῶν Κρατῶν» βρίσκονται κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῶν νέων ἐξελιγμένων ἐπαγγελματικά, πολιτικά, γενικά, μαζῶν τῶν νέων γενεῶν, ποὺ δὲν ἀνέχονται πιὰ τὶς παληὲς δομὲς ἱεραρχικῆς, αὐταρχικῆς κοινωνίας, ἢ ἀκόμα γραφειοκρατικῆς καὶ πατερναλιστικῆς.

Οἱ μάζες αὐτὲς ἔχουν τώρα τὴν ἀπαίτηση νὰ πάρουν τὴν ὀργάνωση τῆς δουλειᾶς τους «στὰ χέρια τους» καὶ ν' ἀσκοῦν ἕναν ἔλεγχο σ' ὁλόκληρη τὴν κοινωνικὴ ζωή.

'Απὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τονίσαμε ὅτι ἡ ἴδια ἡ φύση τῆς σύγχρονης κοινωνικοποιημένης οἰκονομίας, ἀπαιτεῖ τὴ δημοκρατική της ὀργάνωση ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν μελῶν τοῦ «κολλεκτιβιστικοῦ ἐργάτη» κάθε ἐργοστασίου, κάθε ἐπιχείρησης, ἀλλὰ καὶ κάθε κοινωνικῆς ὑπηρεσίας (ὑγείας, μέσων ἐπικοινωνίας καὶ συγκοινωνίας, ἐκπαίδευσης κλπ.).

Αὐτὴ ἡ κατάσταση ἐξηγεῖ τὶς προσπάθειες, ἀπὸ μερικὰ τώρα χρόνια, νὰ ἐπιτευχθεῖ σ' ὅλες τὶς προχωρημένες χῶρες ἡ θεληματικὴ συμμετοχὴ (PARTICIPATION) τῶν ἐργαζομένων στὴ διακυβέρνηση τῆς κοινωνίας.

Τὸ ζήτημα τέθηκε ὡμὰ σὲ χῶρες ὅπως ἡ Γαλλία, μὲ τὴν ἐπαναστατικὴ ἔκρηξη τοῦ Μάη 1968 καὶ ἡ Τσεχοσλοβακία μὲ τὴν ἐπαναστατικὴ περίοδο ποὺ γνώρισε τὸν ἴδιο χρόνο.

'Η πιὸ βασικὴ διεκδίκηση τῶν ἑκατομμυρίων ἀπὸ τοὺς Γάλλους ἐργαζομένους καὶ τὴ σπουδάζουσα νεολαία τῆς χώρας ὑπῆρξε τότε ἡ «Αὐτοδιαχείρηση» δηλαδὴ ἡ δημοκρατικὴ ὀργάνωση τῶν Σχολῶν, τῆς Τηλεόρασης, τῶν νοσοκομείων, ἄλλων κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ἐπίσης, ὡς ἕνα βαθμό, τῶν ἐργοστασίων, τῆς θεμελιακῆς οἰκονομικῆς μονάδας.

Οἱ παραδοσιακὲς ἡγεσίες τῶν ἐργαζομένων, σοσιαλιστικὲς καὶ κομμουνιστικές, ξαφνιάστηκαν ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀπρόβλεπτη ἔκρηξη καὶ πέρασε κάποιος καιρὸς ὥσπου νὰ καταλάβουν περὶ τίνος πρόκειται.

Τὴ στιγμὴ τῶν γεγονότων ἀντέδρασαν, στὴν πλειοψηφία τους, μᾶλλον ἀρνητικά.

'Αλλὰ ὁ ἴδιος ὁ Ντὲ Γκώλ, χαρακτηριστικὴ βοναπαρτιστικὴ φυσιογνωμία τῆς ἐποχῆς μας, δηλαδὴ πολιτικὸς ἡγέτης ποὺ εἶχε τὴν ἱκανότητα ὡρισμένες στιγμὲς νὰ διεκδικήση ρόλο διαταξικὸ καὶ ἀκόμα «πάνω ἀπὸ τὶς τάξεις», εἶχε, λίγο πρὶν ἀπὸ τὰ γεγονότα τοῦ Μάη τοῦ 1968, κατανοήσει τὴν ἀναγκαιότητα τῆς θεληματικῆς συμμετοχῆς τῶν μαζῶν στὴν ὀργάνωση «νέας κοινωνίας», οὔτε «καπιταλιστικῆς», οὔτε «κομμουνιστικῆς» δηλαδὴ ρωσικοῦ τύπου(*).

Οἱ ἰδέες αὐτὲς τοῦ Ντὲ Γκώλ τοῦ στοίχισαν, σὲ τελευταία ἀνάλυση, τὴν ἐξουσία του, γιατὶ θεωρήθηκαν «τρελλὲς» καὶ «ἐπικίνδυνες» ἀπὸ τὴν πιὸ συντηρητικὴ καὶ πανίσχυρη πάντα, πτέρυγα τῆς γαλλικῆς ἀστικῆς τάξης.

'Απὸ τὸ Μάη τοῦ 1968 ἡ ἰδέα τῆς «Αὐτοδιαχείρισης» ἔκανε τεράστια ἅλματα στὴ Γαλλία ὅπως θὰ δοῦμε εὐθὺς ἀμέσως.

Στὴν Τσεχοσλοβακία ἐπίσης, δηλαδὴ στὸ πιὸ προηγμένο ὑλικὰ καὶ πνευματικὰ «'Εργατικὸ Κράτος» τὸν ἴδιο χρόνο, ὕστερα ἀπὸ μιὰ πρώτη φάση «ἀμφισβήτησης» τῶν γραφειοκρατικῶν δομῶν τοῦ καθεστῶτος ἀπὸ τὴ σπουδάζουσα νεολαία καὶ τοὺς διανοούμενους, ἄρχισε ἡ δημιουργία καὶ ἐξάπλωση σ' ὅλη τὴ χώρα τοῦ δικτύου τῶν «'Εργατικῶν Συμβουλίων» στὰ ἐργοστάσια καὶ τὶς ἐπιχειρήσεις, μὲ σύνθημα γενικὸ τὴν «Αὐτοδιαχείριση».

(*) Βλέπε τὶς χαρακτηριστικὲς σελίδες ποὺ ἀφιέρωσε σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα στὸν πρῶτο τόμο τῶν 'Απομνημονευμάτων του ποὺ δημοσιεύτηκαν λίγο πρὶν πεθάνει, καὶ ποὺ ἀποτελοῦν τὸ κοινωνικολογικό του πιστεύω (CREDO), στὸ τέλος τῆς ζωῆς του.

Τέτοια ὑπῆρξε ἡ πίεση αὐτῆς τῆς προσδοκίας, αὐτῆς τῆς διεκδίκησης, ἀπὸ τὶς πιὸ ἐξελιγμένες μάζες τῆς χώρας ποὺ τὸ ἴδιο τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα ἀναγκάστηκε στὸ παράνομο 14ο Συνέδριό του(*) νὰ υἱοθετήσει τὸ σχέδιο Σοσιαλισμοῦ βασιζομένου στὴ δημοκρατικὴ συμμετοχὴ τῶν μαζῶν σ' ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ ἐπίπεδα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, στὴν «Αὐτοδιαχείριση».

Μὲ τέτοια τάση ξεσηκώθηκαν λίγο ἀργότερα οἱ ἐργάτες καὶ ἐργαζόμενοι στὴν Πολωνία, ὅταν κι' ἐκεῖ σχηματίστηκαν «Ἐργατικὰ Συμβούλια» ποὺ διεκδικοῦσαν πραγματικὴ «Αὐτοδιαχείριση» ἀπὸ τοὺς ἐργαζομένους τους, τῶν ἁπλῶς κρατικοποιημένων ἐργοστασίων καὶ ἐπιχειρήσεων τῆς χώρας.

Κατὰ ποιόν τρόπο προσπαθεῖ ν' ἀντιμετωπίσει τὴν ἀνερχόμενη αὐτὴ πίεση τῶν ἐργαζομένων ἡ καπιταλιστικὴ τάξη καὶ τὸ Κράτος της, στὶς προηγμένες χῶρες;

Μὲ δύο κυρίως τρόπους.

Μὲ μιὰ κάποια δημοκρατικὴ ἀναδιοργάνωση τῆς δουλειᾶς στὶς ἐπιχειρήσεις· μὲ τὴν ἀποκατάσταση ὀργανικῆς συνεργασίας ἀνάμεσα στὸ Κράτος καὶ τὰ πανίσχυρα συνδικάτα διευθυνόμενα ἀπὸ ἡγεσίες, ποὺ δὲν ἔχουν κι' αὐτὲς κανένα συμφέρον νὰ ἐνδώσουν τελείως στὴν ἀπὸ τὰ κάτω πίεση, τῆς βάσης τους, γιὰ πραγματικὴ «Αὐτοδιαχείριση», πρῶτα - πρῶτα τῶν ἀγώνων τῶν μαζῶν.

Βρισκόμαστε δηλαδὴ μπροστὰ σὲ μιὰ συστηματικὴ προσπάθεια σφετερισμοῦ τῆς σύγχρονης τάσης πρὸς «Αὐτοδιαχείριση».

Γίνεται προσπάθεια νὰ ἱκανοποιηθεῖ ἡ τέτοια τάση, πρῶτα - πρῶτα τῶν περιφερειακῶν κοινωνικῶν στρωμάτων ἀπὸ τοὺς τεχνικούς, τοὺς ἐπιστήμονες, τοὺς διανοουμένους, καθὼς καὶ τὴ σπουδάζουσα νεολαία, ποὺ διεκδικοῦν τώρα ἀκατάπαυστα, τὴ δημοκρατικὴ συμμετοχή τους στὴν ὀργάνωση τῶν ἀπασχολήσεών τους καὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς γενικά.

Σ' ὅλα τὰ προηγμένα καπιταλιστικὰ Κράτη ἀντιμετωπίζεται ζήτημα προοδευτικῆς ἀπώλειας τοῦ κύρους τῶν ἱεραρχικῶν παραδοσιακῶν θεσμῶν καὶ ὀργανισμῶν ποὺ διαχειρίζονται τὶς δημόσιες καὶ ἰδιωτικὲς ὑποθέσεις.

Ὄχι μόνον ἡ οὐσία — ἡ καπιταλιστικὴ οὐσία — ἀλλὰ καὶ ἡ μορφὴ τοῦ Κράτους, γίνεται αἰτία «ἀμφισβήτησης» καὶ ριζοσπαστικῆς κριτικῆς.

Ὁ γιγαντισμὸς τοῦ γραφειοκρατικοῦ συγκεντρωτικοῦ Κράτους, συγκρούεται μὲ τὴν ἀνάγκη δημοκρατικῆς ἀποκέντρωσης καὶ σχεδιασμένης ἰσόμερης ἀνάπτυξης κάθε χώρας, σὲ νέα βασικὰ ζητήματα, ὅπως ἡ πολεοδομία, οἱ συγκοινωνίες, οἱ ἐπικοινωνίες, ἡ ὑπεράσπιση τοῦ περιβάλλοντος, τοῦ τοπίου κλπ.

Τὸ σημερινὸ ὑπεργραφειοκρατικὸ Κράτος δὲν ἔχει τὴ δυνατότητα οὔτε νὰ πληροφορεῖται ἀντικειμενικὰ καὶ γρήγορα γιὰ τὶς νέες κοινωνικὲς ἀνάγκες καὶ ἀπαιτήσεις, οὔτε ν' ἀντιδρᾶ γόνιμα καὶ ἀποτελεσματικὰ σ' αὐτές.

Γι' αὐτὸ καὶ προκύπτει ἡ ἀνάγκη τῆς θεληματικῆς «συμμετοχῆς» τῶν πολιτῶν, γιὰ νὰ ξαναβρεῖ τὸ Κράτος κάποια ἐλαστικότητα καὶ εὐαισθησία, χάρη στὴ δημιουργία δημοκρατικῶν ὀργανισμῶν στὴ βάση, ἀλλὰ ποὺ κατὰ κανόνα παίρνουν μορφὴ συμβουλευτική, «τεχνική», γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν ζητημάτων τέτοιας ἢ τέτοιας κοινωνικῆς ὁμάδας εἰδικῶν συμφερόντων ἢ σκοπῶν.

Σὲ τέτοια «συμμετοχή» καὶ περιωρισμένη, παραμορφωμένη, «Αὐτοδιαχείριση» ἀποβλέπουν διάφορες «συγχρονισμένες» καπιταλιστικὲς κυβερνήσεις, τύπου τῆς τωρινῆς γαλλικῆς Κυβέρνησης CHIRAC, ποὺ σκοπό τους ἔχουν νὰ διατηρήσουν τὴν τάση πρὸς «Αὐτοδιαχείριση» κάτω ἀπὸ τὸν κεντρικὸ ἔλεγχο τοῦ καπιταλιστικοῦ Κράτους πού, σὲ τελευταία ἀνάλυση, ἀποφασίζει καὶ νὰ ἐντείνουν τὴ διαφοροποίηση τῆς κοινωνίας σὲ ἀντιτιθέμενες ὁμάδες συμφερόντων, ἀντὶ νὰ τὴν ἑνοποιήσουν σὲ μιὰ ὁλοένα καὶ μεγαλύτερη ὁμοιογένεια συμφερόντων καὶ σκοπῶν.

Μιὰ προηγμένη μορφή, στὰ πλαίσια πάντα τοῦ καπιταλιστικοῦ καθεστῶτος, σφετερισμοῦ τῆς τάσης πρὸς «Αὐτοδιαχείριση» εἶναι ἡ συνεργασία μὲ τὰ συνδικάτα, ποὺ ἐκφράζουν τὴν ἀνερχόμενη δύναμη, οἰκονομικὴ καὶ κοινωνική, τῶν ἐργαζομένων χάρη σὲ μακρόχρονες συλλογικὲς συμβάσεις καὶ παραχωρήσεις.

Ἡ σημαντικώτερη ἀπ' αὐτὲς τὶς παραχωρήσεις εἶναι ἡ «Συνδιαχείριση» (COGESTION) ποὺ ἔχει εἰσαχθεῖ στὴ Γερμανία, σὲ διάφορες Σκανδιναβικὲς χῶρες καὶ ποὺ συζητιέται ἐπίσης τώρα στὴ Γαλλία καὶ ἀλλοῦ.

Πρόκειται γιὰ τὴ δημιουργία στὰ ἐργοστάσια καὶ τὶς ἐπιχειρήσεις κοινῶν Συμβουλίων ἀπὸ τὶς Διευθύνσεις τους καὶ ἀντιπροσώπους τῶν ἐργαζομένων.

Γενικὰ οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ εἶναι ἀντιπρόσωποι τῶν Συνδικάτων.

Ἡ «Συνδιαχείριση» ὅσο περιωρισμένη καὶ ἂν εἶναι κι' ὅσο κι' ἂν παραμορφώνει τὴν ἄμεση συμμετοχὴ τῶν ἐργαζομένων κάθε ἐπιχείρησης, ἀποτελεῖ καινούργια ἱστορικὴ κατάκτηση τῶν ἐργαζομένων «δεῖγμα τῶν καιρῶν» γιατί ἐγείρει τὸ βασικὸ ζήτημα τοῦ χαρακτῆρα τῆς ἰδιωτικῆς ἐπιχείρησης καὶ προετοιμάζει τὴ μελλοντική της κοινωνικοποίηση: Δηλαδὴ πέρασμα τοῦ δικαιώματος ἰδιοκτησίας στὴν κοινωνικὴ ὁλότητα, μὲ ταυτόχρονη διαχείρισή της ἀπὸ τὴ δημοκρατικὰ ὀργανωμένη κοινότητα τῶν ἐργαζομένων.

Ἡ ἀστικὴ τάξη προτιμᾶ νὰ βρεῖ κάποια λύση στὸ ζήτημα τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐργαζομένων, χρησι-

(*) Τὰ κείμενα τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ Συνέδρίου, ποὺ συνῆλθε ταυτόχρονα μὲ τὴν εἰσβολὴ στὴ χώρα τοῦ Σοβιετικοῦ Στρατοῦ ἔχουν δημοσιευτεῖ στὰ γαλλικά, ἀγγλικὰ καὶ ἄλλες γλῶσσες ἀπὸ τὸν JIRI PELICAN, μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ ἡγετικοῦ στελέχους τῆς σημερινῆς Ἑνιαίας Σοσιαλιστικῆς Ἀντιπολίτευσης τῆς χώρας του.

μοποιώντας ἐνδιαμέσους μὲ γραφειοκρατικὲς διαθέσεις ἢ βιώματα.

Γι' αὐτὸ καὶ παραχωρήσεις στὰ Συνδικάτα εἶναι προτιμώτερες ἀπὸ παραχωρήσεις ἄμεσα στοὺς ἐργαζομένους κάθε ἐπιχείρησης.

'Αλλὰ τόσο τὸ καπιταλιστικὸ ὅσο καὶ κάθε ἱεραρχικό, αὐταρχικό, γραφειοκρατικὸ σύστημα, ἀντιμετωπίζει σήμερα ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὴν αὐξανόμενη ἀδιαφορία, δυσφορία, ἂν ὄχι ἐνεργητικὴ ἀγανάκτηση τῶν ἐργατῶν στὰ ἐργοστάσια, ποὺ ἐκδηλώνεται μὲ πτώση τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας καὶ τῆς παραγωγῆς.

Οἱ ἐργάτες, ἰδίως οἱ νέοι, μπροστὰ σὲ τεμαχισμένη, χωρὶς νόημα, ἐπαναληπτική, μηχανικὴ ἐργασία ἀντιδροῦν εἴτε μὲ πολύμορφο, ἐπιδέξιο, δύσκολα ἐλεγχόμενο, σαμποτάρισμα, κατὰ κάποιο τρόπο, τῆς ἐντατικότητας καὶ ποιότητας τῆς δουλειᾶς, εἴτε καθαρὰ μὲ αὐξανόμενη ἀπουσίαση.

Ἡ κατάσταση αὐτὴ ἀνησυχεῖ τώρα σημαντικώτατα τοὺς διευθυντικοὺς κύκλους σ' ὅλες τὶς προηγμένες χῶρες. Οἱ ψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι, οἰκονομολόγοι καὶ ἄλλοι εἰδικοὶ ἐγκέφαλοι τῆς κατεστημένης τάξης ἀσχολοῦνται μὲ τὰ «ἐργονομικὰ» αὐτὰ ζητήματα γιὰ ἐξεύρεση ἱκανοποιητικῆς νέας λύσης.

Στὶς Ἑνωμένες Πολιτεῖες ἔχει ἀναπτυχθεῖ ὁλοκληρωτικὴ «θεωρητικὴ» Σχολὴ ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὰ προβλήματα τῆς βιομηχανικῆς μεταρρύθμισης καὶ τῆς μελέτης καὶ βελτίωσης τῶν συνθηκῶν ἐργασίας στὶς ἐπιχειρήσεις.

Πρωτοπόρος σ' αὐτὸν τὸν τομέα εἶναι π.χ. τὸ «WESTERN RESESVE» Πανεπιστήμιο τοῦ CLEVELAND, μὲ καθηγητὲς καὶ θεωρητικοὺς ὅπως ὁ FREDERIC HERZBERG ποὺ ξεκινᾶ στὶς ἐργασίες του ἀπὸ τὴν ἀκόλουθη προγραμματικὴ διακήρυξη: «Ὁ βασικὸς προορισμὸς κάθε ὀργάνωσης, θρησκευτικῆς, πολιτικῆς, βιομηχανικῆς, πρέπει νἆναι ὁ ἑξῆς: νὰ ἐξασφαλίζει στὸν ἄνθρωπο τὴ δυνατότητα νὰ χαίρεται μιὰ ὕπαρξη ποὺ νὰ περιέχει γι' αὐτὸν νόημα. Γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Ἱστορία ἔχουμε τὴν εὐκαιρία νὰ ἱκανοποιήσουμε τὶς ἔμφυτες αὐτὲς τάσεις καὶ ἐπιθυμίες τοῦ ἀνθρώπου».

Οἱ ὑλικὲς παραγωγικὲς δυνάμεις τῆς σύγχρονης ἀνθρωπότητας εἶναι τώρα ἱκανὲς νὰ ἐξασφαλίσουν στὸν κάθε ἕνα ὑψηλὸ ὑλικὸ ἐπίπεδο ζωῆς, ὑποστηρίζουν οἱ θεωρητικοὶ τῆς Σχολῆς αὐτῆς.

Ἦρθε ὁ καιρός, προσθέτουν, γιὰ νὰ ἱκανοποιηθοῦν καὶ ἀνώτερες ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ἡ ἐλεύθερη δημιουργία ,ἡ ἐκλογὴ ἐργασίας μὲ νόημα ποὺ βαθειὰ τὸν ἐνδιαφέρει.

Τέτοιες ἀπαιτήσεις τοῦ συγχρονισμένου, ἐξελιγμένου ἀνθρώπου, ποὺ ἔφτασε σὲ κάποιο ἐπίπεδο ἱκανοποίησης τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν, ἐξακολουθοῦν ν' ἀγνοοῦνται ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἐξακολουθοῦν νὰ διευθύνουν τὸν παραγωγικὸ μηχανισμὸ τῆς κοινωνίας μας.

'Αλλὰ τονίσαμε ποιὰ εἶναι ἡ αὐξανόμενη ἀντίδραση τῶν ἐργατῶν καὶ ἐργαζομένων σὲ τέτοια συνεχιζόμενη κατάσταση.

Γι' αὐτὸ καὶ οἱ θεωρίες τῶν «μεταρρυθμιστῶν» τῆς βιομηχανικῆς ὀργάνωσης ἀρχίζουν καὶ βρίσκουν μεγαλύτερη ἀπήχηση στοὺς κύκλους τοῦ διευθυντικοῦ κατεστημένου.

Μεγαλώνει ὁ φόβος ὅτι ἂν ἐξακολουθήσουν οἱ μηχανὲς νὰ προσδιορίζουν τὶς συνθῆκες δουλειᾶς στὰ ἐργοστάσια καὶ στὰ γραφεῖα αὐτὸ μπορεῖ νὰ ὁδηγήσει σὲ ὁλοκληρωτικὴ κατάρρευση τοῦ βιομηχανικοῦ συστήματος, εἴτε ἀπὸ αὐξανόμενη ἀντίδραση τῶν ἐργατῶν, ἢ ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξη ἑνὸς ἀπόλυτα παθητικοῦ τύπου ἐργάτη καὶ ἐργαζόμενου, ἀκατάλληλου γιὰ τὴν ἀναγκαία συμμετοχὴ στὴ δημοκρατικὴ ὀργάνωση τῆς δουλειᾶς.

Διάφοροι πειραματισμοὶ γίνονται τώρα σὲ χῶρες ὅπως ἡ Νορβηγία, ἡ Σουηδία καὶ ἀλλοῦ γιὰ νὰ τεθεῖ τέρμα στὸν ἄκρατο κατατεμαχισμὸ τῆς βιομηχανικῆς ἐργασίας στὸν ὁποῖο ὡδήγησε π.χ. τὸ σύστημα «TATLOR» καὶ ἡ παραγωγὴ «A LA CHAINE», γιὰ νὰ δημιουργηθοῦν συνθῆκες πιὸ ἐνδιαφέρουσες καὶ εὐχάριστες γόνιμης ἀπασχόλησης τῶν ἐργαζομένων.

Ἡ νέα βασικὴ ἰδέα σ' αὐτὸ τὸν τομέα εἶναι ἐκείνη τῆς «Ἐργατικῆς Αὐτονομίας».

Σχηματίζονται δηλαδὴ στὰ ἐργοστάσια ὁμάδες ἀπὸ ἐργάτες μὲ σκοπὸ νὰ ὀργανώσουν μεταξύ τους δημοκρατικά, ὅπως θέλουν τὴ δουλειά τους, ἀποτελειώνοντας ἕνα ὁλόκληρο στάδιο στὴν παραγωγὴ ἑνὸς δοσμένου προϊόντος (π.χ. ὁλόκληρο μέρος ἑνὸς αὐτοκινήτου).

Κάθε ἐργάτης, μέσα στὴν ὁμάδα, ἔχει κάποια πραγματικὴ πρωτοβουλία καὶ ἔλεγχο πάνω στὴν εἰδική του δουλειά. Ἔτσι ξανασυνθέτεται ἡ κατατεμαχισμένη συνολικὴ ἐργασία, σὲ κάπως αὐτόνομα μέρη, ποὺ καθένα τους ἀποτελειώνεται ἀπὸ μιὰ δημοκρατικὰ ὀργανωμένη ὁμάδα ἐργατῶν.

Ὁ πειραματισμὸς ἄρχισε στὴ Νορβηγία πρὶν 12 χρόνια περίπου ἀκολουθώντας τὶς ὑποδείξεις τοῦ VARBIUSPSTKOLOGIST INSTITUTE, κοντὰ στὸ Ὄσλο τὸ διευθυνόμενο ἀπὸ τὸν καθηγητὴ ELNAR THORSRUD.

Ἔχει εἰσαχθεῖ σὲ μεγάλα ἐργοστάσια τῆς χώρας, ὅπως τὰ ἐργοστάσια παραγωγῆς χαρτιοῦ τοῦ HUNSFOS στὸ KRISTIANSAND, στὰ ἐργοστάσια αὐτοκινήτων VOLVO στὴ Σουηδία, ἀκόμα καὶ σὲ ἐργοστάσια τώρα στὶς Ἑνωμένες Πολιτεῖες, ὅπου αὐξάνεται ἡ ἀπουσίαση τῶν ἐργατῶν(*).

Σ' ὅλες αὐτὲς τὶς περιπτώσεις πρόκειται γιὰ μεταρρύθμιση, προληπτικοῦ χαρακτῆρα, ποὺ εἰσάγεται ἀπὸ τὰ πάνω.

'Αλλὰ σὲ χῶρες ὅπως ἡ Ἰταλία, ἡ Γαλλία, ἡ Ἀγγλία, αὐξανόμενος ἐργατικὸς ἔλεγχος πάνω στὴν ὀργάνωση τῆς βιομηχανικῆς δουλειᾶς ἐπεβλήθηκε σὰν ἀποτέλεσμα μεγάλων ταξικῶν ἀγώνων γύρω στὸ τέλος τῆς περασμένης δεκαετίας.

Στὴν Ἰταλία σὲ ἐργοστάσια τοῦ Βορρᾶ, στὸ Τουρῖνο, στὸ Μιλάνο (τῆς FIAT καὶ ἄλλα) οἱ ἐργαζό-

---

(*) 5% καθημερινά, ἐνῶ στὴ Σουηδία εἶχε φθάσει τὰ 18% καθημερινά!

μενοι ἐπέβαλλαν τὸ δικαίωμα νὰ καθορίζουν οἱ ἴδιοι, σ' ἕνα μεγάλο βαθμό, τὸν ρυθμὸ ἐργασίας καὶ τὴν ὀργάνωσή της.

Θὰ δοῦμε σὲ συνέχεια τὶς προόδους τῆς «Αὐτοδιαχείρισης» ποὺ πραγματοποιήθηκαν ἀπὸ τὸ 1968 καὶ ἀργότερα στὴ Γαλλία.

Ἀλλὰ βέβαια, στὰ πλαίσια τοῦ καπιταλιστικοῦ καθεστῶτος, τέτοιοι πειραματισμοὶ καὶ ἀποτελέσματα, δὲν ξεπερνοῦν ὡρισμένα στενὰ ὅρια, ποὺ ἔχουν κυρίως σημασία σὰν ἐνδεικτικὰ μιᾶς γενικῆς τάσης ποὺ δὲν θὰ μπορέσει νὰ ὁλοκληρωθεῖ παρὰ σὲ περίπτωση ριζικοῦ σοσιαλιστικοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς κοινωνίας μας.

III
ΟΙ ΠΡΟΟΔΟΙ ΤΗΣ ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

Ἡ Γαλλία ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἡ πιὸ πρωτοπορειακὴ χώρα τοῦ κόσμου, πνευματικὰ καὶ πολιτικά.

Ἀπὸ τὸ Μάη τοῦ 1968 ἡ γαλλικὴ κοινωνία μπῆκε σὲ περίοδο ριζοσπαστικῆς, ἐπαναστατικῆς, κριτικῆς τῶν παραδοσιακῶν, ἱεραρχικῶν, «ναπολεόντειων» δομῶν της.

Κι' αὐτὸ σ' ὅλους τοὺς τομεῖς: πολιτιστικό, κοινωνικό, πολιτικό, οἰκονομικό.

Ὁ Μάης τοῦ 1968 ὑπῆρξε ἰδιόρρυθμη ἐπαναστατικὴ ἐθνικὴ κρίση μιᾶς καπιταλιστικῆς προηγμένης χώρας, ποὺ ἡ θεωρητική της σημασία θ' ἀποδειχτεῖ ἱστορικὰ παρόμοια μὲ κείνη ποὺ εἶχε ἡ Παρισινὴ Κομμούνα γιὰ τὸν Μάρξ.

Γιατὶ ἐκτὸς ἄλλων σκιαγράφησε καθαρὰ τὶς βασικὲς τάσεις καὶ ἐπιδιώξεις τῶν νέων γενεῶν, ἐπιτρέποντας ἔτσι τὸ συγχρονισμὸ καὶ συμπλήρωση τοῦ προγράμματος τῆς Σοσιαλιστικῆς Ἐπανάστασης ποὺ ἐπιβάλλεται καὶ ἁρμόζει στὶς ἀνεπτυγμένες χῶρες τῆς ἐποχῆς μας.

Ἀλλὰ τὸ ἴδιο αὐτὸ πρόγραμμα, κατάλληλα προσαρμοσμένο στὶς εἰδικὲς συνθῆκες κάθε χώρας, ἰσχύει παγκόσμια.

Ἀπὸ τὸ Μάη τοῦ 1968 ἡ γαλλικὴ κοινωνία δὲν ἔπαψε νὰ διερωτᾶται, σὲ βάθος, γιὰ τὴν ἠθικὴ δικαίωση καὶ κοινωνικὴ πρακτικὴ ἀποτελεσματικότητα τῶν παραδοσιακῶν της θεσμῶν καὶ ἀπόψεων, τέτοιες ποὺ τὶς κληρονόμησε ἀπὸ τὴ Μεγάλη Κοινωνικὴ της Ἐπανάσταση τοῦ 1789 καὶ ἐξελικτικὰ διεμόρφωσε ἔκτοτε.

Ἡ κριτικὴ αὐτὴ διερώτηση γίνεται σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα: Τῆς Παιδείας, τῆς Ἐπιστήμης, τοῦ Δικαίου, τῆς Φιλολογίας, τῆς Τέχνης, τῆς Οἰκογένειας, τῆς Οἰκονομίας.

Σὲ τελευταία ἀνάλυση καταλήγει σὲ διερώτηση γιὰ τὴν ἠθικὴ καὶ κοινωνικὴ δικαίωση ἢ ὄχι τῆς σημερινῆς «καταναλωτικῆς κοινωνίας» ποὺ διέπεται ἀπὸ τὴν ἀναζήτηση ὁλοένα καὶ περισσότερου ὑλικοῦ πλούτου καὶ ἱκανοποίηση ἀπὸ αὐξάνουσες τεχνικά, ὑλικὲς καὶ μόνον ἀνάγκες.

Ζητήματα ὅπως «ποιά οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη καὶ πρόοδο», γιὰ «ποιό σκοπό», εἶχαν ἐγερθεῖ στὴ γαλλικὴ κοινωνία πολὺ πρὶν ξεσπάσει ἡ σημερινὴ ἰδιότυπη, καὶ κατὰ πάσα πιθανότητα βαθειά, μακρόχρονη κρίση τοῦ διεθνοῦς καπιταλισμοῦ.

Ἀπειράριθμα συγράμματα, μελέτες, ἄρθρα, ἔχουν ἀφιερωθεῖ ἀπὸ τὸν ἱστορικὸ Μάη τοῦ 1968 καὶ ἔκτοτε στὴν κριτικὴ διερεύνηση τῆς γαλλικῆς κοινωνίας καὶ στὶς ἐπὶ μέρους δομές της, μὲ ριζοσπαστικά, ἐπαναστατικά, συμπεράσματα γιὰ τὴν καθολική, ὁλοκληρωμένη, φύση της.

Γενικὰ αὐτὰ καταλήγουν στὴν ἀνάγκη σοσιαλιστικοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς χώρας, ἀλλὰ ποὺ νὰ στηρίζεται σὲ πραγματικὲς δημοκρατικὲς δομές, ἱκανὲς νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἄ μ ε σ η ἐξουσία τῶν μαζῶν τῶν ἐργαζομένων, χωρὶς γραφειοκρατικοὺς ἐνδιαμέσους, στὸ σύνολο τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Ἡ πιὸ συνθετικὴ ἰδέα ποὺ πηγάζει ἀπὸ μιὰ τέτοια κριτικὴ προβληματικὴ καὶ περίσκεψη, εἶναι ἡ ἰδέα τῆς Αὐτοδιαχείρισης, τῆς Σοσιαλιστικῆς Αὐτοδιαχείρισης.

Πρὶν ἀπὸ τὸ Μάη τοῦ 1968 ἀκόμα καὶ ὁ ὅρος Αὐτοδιαχείριση ἦταν πολὺ περιωρισμένης χρήσης στὴ Γαλλία.

Ἐνῶ σήμερα ἔχει κατακτήσει ὄχι μόνο τὸ χῶρο τοῦ Ἐργατικοῦ Κινήματος τῆς χώρας, ἀλλὰ καὶ τοὺς πιὸ διαφορετικοὺς ἐπιστημονικοὺς κύκλους, ποὺ καταλήγουν ἀπὸ τὴ δικιά τους, εἰδικὴ προβληματική, στὸ συμπέρασμα τῆς ἱστορικῆς ἀναγκαιότητας τοῦ «Αὐτοδιαχειριζόμενου Σοσιαλισμοῦ».

Θὰ δώσω ἕνα πρόσφατο παράδειγμα σ' αὐτὸν τὸν τομέα, ὅπου μιὰ βαθειὰ καὶ ταυτόχρονα μὲ ἀποχρώσεις λεπτὲς ἐπὶ μέρους σκέψη, ποὺ βρίσκει μὲ τὸν εἰδικό της δρόμο τὴν ὀργανική, ἁρμονική της σύνδεση μὲ τὴν ὁλότητα, γίνεται πηγὴ αὐθεντικῆς, ἀκόμα καὶ αἰσθητικῆς, εὐχαρίστησης.

Πρόκειται γιὰ τὰ συμπεράσματα στὰ ὁποῖα ἔχει καταλήξει ὁ διεθνῶς γνωστὸς γάλλος βιολόγος HENRI LABORIT(*) στὰ τελευταῖα του ἔργα καὶ ἰδίως σ' αὐτὸ ποὺ μόλις πρόσφατα κυκλοφόρησε, μὲ τὸν τίτλο «LA NOUVELLE GRILLE» (στὶς ἐκδόσεις G. LAFFONT, Παρίσι 1974).

Ὁ HENRI LABORIT, ξεκινώντας ἀπὸ τὶς ἀπὸ εἴκοσι χρόνια τώρα πρόσφατες ἀνακαλύψεις τῆς Βιολογίας, εἰδικώτερα στὸν τομέα τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ τοῦ ἐγκεφάλου, ἀποσκοπεῖ νὰ συμβάλ-

(*) Ὁ καθηγητὴς HENRI LABORIT εἶναι ὁ ἐφευρέτης ἀπὸ τὸ πρῶτο «TRANQUILLISANT» (ἠρεμιστικὸ) καὶ τὴν τεχνητὴ «HIBERNISATION», δυὸ ἀνακαλύψεις ποὺ ἔκαναν τὸ γύρο τοῦ κόσμου.
Τιμήθηκε στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες μὲ τὸ βραβεῖο ALBERT - LASKER (τὸ ἀποκαλούμενο «μικρὸ NOBEL»), κι' ἔγραψε πλῆθος ἀπὸ ἔργα εἰδικὰ ὅσο καὶ σχετιζόμενα μὲ τὶς ἐπιπτώσεις τῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Βιολογίας στὶς κοινωνικὲς Ἐπιστῆμες.

λει στὴ βαθύτερη κατανόηση τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἀτόμου σὲ κοινωνικὸ περιβάλλον.

Τὰ συμπεράσματά του εἶναι ἐπαναστατικά γιατὶ ἐξηγοῦν καὶ καταδικάζουν τὴν ἱεραρχική, αὐταρχική, ὀργάνωση τῆς κοινωνίας καθὼς καὶ τὴν τάση καθενὸς νὰ «ἱκανοποιεῖται» «κυριαρχώντας» πάνω σὲ κάποιον ἄλλο, ἐνῶ, ταυτόχρονα, ἀνοίγουν τὸ δρόμο γιὰ ἄλλη «λύση», τέτοια ποὺ ἁρμόζει στὶς ἀνώτερες δημιουργικὲς σφαῖρες τοῦ ἐγκεφάλου μας. Ἡ κοινωνικὴ μορφὴ αὐτῆς τῆς «λύσης» εἶναι γιὰ τὸν Η. LABORIT ὁ «Αὐτοδιαχειριζόμενος Σοσιαλισμός».

«Σ' ἕνα ζωντανὸ ὀργανισμὸ» παρατηρεῖ ὁ Η. LABORIT, «κανένα κύτταρο δὲν κυριαρχεῖ πάνω σ' ἄλλο. Ὅλα ἔχουν τὸν ἴδιο τελικὸ σκοπό. Ἡ φύση πραγματοποιεῖ μιὰ Αὐτοδιαχειριζόμενη ὁλότητα.

Θὰ μπορούσαμε νὰ φανταστοῦμε μιὰ ἀνθρώπινη ὁμάδα χωρὶς ἱεραρχία, στὴν ὁποία νὰ μὴν ὑπάρχουν παρὰ διαφορετικὲς λειτουργίες. Τὸ βαθύτερο ἔνστικτο εἶναι τῆς αὐτοευχαρίστησης. Ὄχι τῆς κυριαρχίας. Ἡ κυριαρχία δὲν εἶναι παρὰ ἕνα ἀπὸ τὰ μέσα γιὰ τέτοιο σκοπό. Γιὰ ν' ἀποφευχθοῦν σχέσεις κυριαρχίας ἀνάμεσα στὰ ἄτομα, τὶς ὁμάδες, τὰ Ἔθνη, θἄπρεπε νὰ πραγματοποιηθεῖ ἄνοιγμα στὸ πιὸ μεγάλο δυνατὸ σύστημα, στὴν ἀνθρωπότητα. Ὁδηγούμεθα ἀργὰ πρὸς τὰ ἐκεῖ ἀπὸ αἰῶνες. Μέσα στὸ αἷμα».

Πρακτικὰ οἱ πιὸ σημαντικὲς πρόοδοι τῆς ἰδέας τῆς Σοσιαλιστικῆς Αὐτοδιαχείρισης στὴ Γαλλία εἶναι αὐτὲς ποὺ σημειώθηκαν στὸ χῶρο τοῦ Ἐργατικοῦ καὶ Σοσιαλιστικοῦ Κινήματος τῆς χώρας, ἀπὸ τὸ Μάη τοῦ 1968 καὶ ἔκτοτε.

Πρῶτα - πρῶτα στὸ θεωρητικό, ἰδεολογικὸ τομέα, γιὰ νὰ μὴν ἀναφερθοῦμε (σ' αὐτὴ τὴ μελέτη) στὶς ἐπιδράσεις ποὺ ἔχει ἡ ἰδέα τῆς Αὐτοδιαχείρισης στὴν πρακτικὴ τοῦ Ἐργατικοῦ Κινήματος, ὅπως π.χ. στὴν ἱστορικὴ πάλη τῶν ἐργατῶν τοῦ ἐργοστασίου LIP στὸ BESANCON.

Σήμερα ἡ ἄποψη ὅτι ὁ Σοσιαλισμὸς γιὰ τὸν ὁποῖο ἀγωνιζόμαστε δὲν μπορεῖ νἆναι ἀντιγραφὴ ὁποιουδήποτε «πρότυπου», «διοικητικοῦ», «κρατικοῦ», «Σοσιαλισμοῦ» τέτοιου ποὺ ἐφαρμόζεται στὰ διάφορα «Ἐργατικὰ Κράτη» ἀλλὰ ὅτι πρέπει νὰ στηρίζεται βασικὰ στὴν Αὐτοδιαχείριση ἀπὸ τοὺς ἐργαζομένους καὶ τοὺς πολίτες, ἔχει γίνει γενικὰ παραδεκτὴ στὸ γαλλικὸ Ἐργατικὸ Κίνημα.

Ἀκόμη καὶ τὸ ἰσχυρὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα τῆς χώρας ἀναγκάστηκε νὰ παραδεχθεῖ τὴ συζήτηση γιὰ τὴν Αὐτοδιαχείριση καὶ νὰ διακηρύξει ὅτι τὸ ζήτημα τῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας στὴ Γαλλία μπαίνει διαφορετικὰ ἀπὸ τὸν τρόπο ποὺ πῆγε νὰ ἐφαρμοστεῖ π.χ. στὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση.

Πάνω στὸ ζήτημα τῆς Αὐτοδιαχείρισης τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα τῆς Γαλλίας ἀναγκάστηκε σὲ οὐσιαστικὴ στροφή.

Αὐτὸ γιατὶ ἡ ἰδέα τῆς Σοσιαλιστικῆς Αὐτοδιαχείρισης κατέκτησε ὁλοκληρωτικά, ἀφ' ἑνὸς τὴ δεύτερη σὲ δύναμη Γενικὴ Συνομοσπονδία Ἐργατῶν τῆς Γαλλίας τὴν C.F.D.T., μὲ τὴν ὁποία συνεργάζεται στενὰ ἡ C.G.T. ποὺ ἐπηρεάζει καὶ οὐσιαστικὰ διευθύνει τὸ Γαλλικὸ Κ.Κ. καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ νέο Σοσιαλιστικὸ Κόμμα ποὺ διευθύνει ὁ MITTERAND καὶ μὲ τὸ ὁποῖο συνεργάζεται στενὰ τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα παρὰ τὶς τελευταῖες συγκυριακὲς προστριβὲς ἀνάμεσα στὰ δυὸ αὐτὰ μεγάλα παραδοσιακὰ κόμματα τῆς γαλλικῆς Ἐργατικῆς Τάξης.

Ἔξω ἀπὸ τὴν C.F.D.T. καὶ τὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα, μιὰ ἄλλη σημαντικὴ γαλλικὴ Ὀργάνωση τὸ P.S.U. εἶναι ἀπὸ χρόνια τώρα θερμὸς ὀπαδὸς τοῦ «Αὐτοδιαχειριζόμενου Σοσιαλισμοῦ».

Ἀλλὰ καὶ στὸ χῶρο τῆς λεγομένης «Ἄκρας Ἐπαναστατικῆς Ἀριστερᾶς», τῶν «Γκωσιστῶν» ἡ ἰδέα τῆς Αὐτοδιαχείρισης σημειώνει αὐξανόμενες προόδους, ἔτσι ποὺ νὰ εἶναι σήμερα ἀδύνατον στὴ Γαλλία νὰ ἐννοηθεῖ «Σοσιαλισμὸς» σὲ διάσταση ἢ ἀντίθεση μὲ τὴν Αὐτοδιαχείριση.

Ἀντίθετα βρισκόμαστε μπροστὰ σ' ἕνα εἶδος συναγωνισμοῦ ἀνάμεσα στὶς διάφορες τάσεις τοῦ Ἐργατικοῦ Κινήματος ποὺ κάθε μιά τους διεκδικεῖ εἴτε τὴν προτεραιότητα, εἴτε τὴ γνησιώτερη ἐκπροσώπηση τῆς «σοσιαλιστικῆς αὐτοδιαχείρισης».

Ὡστόσο αὐτὸ ποὺ προέχει σ' αὐτὴ τὴν ἱστορικὴ κριτικὴ συζήτηση καὶ ἰδεολογικὴ ἀναγέννηση ποὺ πραγματοποιεῖται τώρα στὸ χῶρο τοῦ Γαλλικοῦ Ἐργατικοῦ Κινήματος, εἶναι ἡ ἐμβάθυνση καὶ συγκεκριμενοποίηση τῆς ἰδέας τῆς Αὐτοδιαχείρισης εἰδικώτερα στὰ ἀκόλουθα σημεῖα:

— Ἡ Αὐτοδιαχείριση δὲν εἶναι νοητὴ παρὰ στὰ πλαίσια τοῦ Σοσιαλιστικοῦ καθεστῶτος, ποὺ ἔχει κρατικοποιήσει τὰ βασικὰ μέσα παραγωγῆς καὶ καταστήσει ἔτσι δυνατὴ τὴν δημοκρατικὰ σχεδιοποιημένη, ἰσόρροπη ἀνάπτυξη, τῆς οἰκονομίας στὰ πλαίσια τῆς γενικῆς παρόμοιας ἀνάπτυξης τῆς ὅλης κοινωνικῆς ζωῆς.

Πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα ὁ EDMOND MAIRE, Γενικὸς Γραμματέας καὶ κύριος ὡς τὰ τώρα ἐμψυχωτὴς τῆς C.F.D.T. ἐκφράζεται, ἐν ὀνόματί της, ὡς ἑξῆς: «Ἡ Αὐτοδιαχείρηση δὲν ἔχει ἔννοια χωρὶς τὴ δημοκρατικὴ σχεδιοποίηση καὶ τὴν κοινωνικὴ ἰδιοκτησία τῶν παραγωγικῶν μέσων. Ἀλλὰ ἀντίθετα, ἡ κοινωνικὴ ἰδιοκτησία καὶ ἡ σχεδιοποίηση δὲν ἀλλάζουν τίποτα τὸ θεμελιακὸ χωρὶς Αὐτοδιαχείριση». (Ἀπὸ τὴ μπροσούρα τῆς C.F.D.T. «Τί εἶναι ἡ Αὐτοδιαχείριση;»).

Στὸ βασικὸ ντοκουμέντο ποὺ υἱοθετήθηκε ἀπὸ τὶς «ASSISES NATIONALES DU SOCIALISME», ποὺ συγκλήθηκαν μὲ πρωτοβουλία τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος στὸ Παρίσι τῆς 12—13 Ὀκτωβρίου 1974(*) ἀναφέρεται ὅτι:

«Ἡ ἐθνικοποιημένη ἰδιοκτησία εἶναι προϋπόθεση τοῦ Σοσιαλισμοῦ, ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ γιατὶ δὲν τροποποιεῖ ἀφ' ἑαυτῆς οὔτε τὸν καταμερισμὸ ἐργασίας, οὔτε τὴν ὕπαρξη ἱεραρχίας, ποὺ κινδυνεύει νὰ ὁδηγήσει στὸ σχηματισμὸ ἑνὸς νέου διευθυντικοῦ στρώματος».

(*) Καὶ στὶς ὁποῖες πῆραν μέρος, ἔξω ἀπὸ τὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα, ἡ C.F.D.T., τὸ P.S.U. (τάση ROCARD), καὶ ἄλλες μικρότερες ὀργανώσεις.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ «Αὐτοδιαχειριζόμενος Σοσιαλισμὸς» πρὸς τὸν ὁποῖο προσανατολίζεται σήμερα τὸ Γαλλικὸ Σοσιαλιστικὸ Κίνημα, θὰ στηριχθεῖ στὶς διάφορες μορφὲς κολλεκτιβιστικῆς ἰδιοκτησίας (Κράτους, Περιφερειῶν, Κοινοτήτων, διαφόρων Ἑνώσεων κλπ.) καὶ σὲ ὄργανα ἐξουσίας ὅσο μπορεῖ πιὸ ἀποκεντρωτικά.

— Ἡ Αὐτοδιαχείριση δὲν εἶναι μόνον τοπική, περιωρισμένη π.χ. στὸν οἰκονομικὸ τομέα, ἀλλὰ γενικὴ σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα. Πρόκειται γιὰ καθολικὴ νέα ἀντίληψη τῆς ὀργάνωσης τοῦ συνόλου τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα ἡ C.F.D.T. ἐκφράζεται χαρακτηριστικὰ ὡς ἑξῆς:

«Γιὰ τὴν C.F.D.T. τὸ σχέδιο τῆς Αὐτοδιαχείρισης ἔχει σκοπὸ νὰ μεταβάλλει ριζικὰ τὶς κοινωνικὲς σχέσεις, στὴν ἱεραρχική τους ἐκδήλωση.

Τὸ ζήτημα τῆς ἐξουσίας δὲν εἶναι μόνο ζήτημα προσώπων: Δὲν πρόκειται μονάχα ν' ἀλλαγοῦν οἱ διευθύνοντες καπιταλιστὲς ἀπὸ ἐκλεγμένους ἢ ὑποδειγμένους διευθύνοντες ποὺ θὰ ἐκπροσωποῦσαν τὰ συμφέροντα τῶν ἐργαζομένων καὶ ὄχι πιά, τοῦ κεφαλαίου.

Ἡ ἀλλαγὴ τῶν σχέσεων ἐξουσίας πάει πολὺ πιὸ μακρυά: Ἀποσκοπεῖ τὴν ἀναθεώρηση καὶ ἀναμόρφωση τῆς ὀργάνωσης τῆς ἐξουσίας καὶ τῶν δομῶν της.

Τὸ νὰ ξαναπροσδιορισθεῖ ὁ τρόπος ἀσκήσεως τῆς ἐξουσίας σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς δὲν περιορίζεται στὸ νὰ ἐπανεξετασθεῖ ἂν ἡ κορυφὴ τῆς ἱεραρχικῆς πυραμίδας ἀντιπροσωπεύει σωστὰ τὴ βάση της. Εἶναι ἡ ἴδια ἔννοια τῆς πυραμίδας ποὺ πάει τώρα νὰ καταλυθεῖ.

Ἡ Αὐτοδιαχείριση ἐντάσσεται, μὲ κάποιο τρόπο, στὴν πλατειὰ πορεία διανομῆς τῆς ἐξουσίας... ἔξω ἀπὸ κάθε μεταβίβασή της σὲ μιὰ γραφειοκρατία Κόμματος, ἢ στὴν τεχνοκρατία τῶν εἰδικῶν». (Ἀπὸ τὴ «Μπροσσούρα ἡ C.F.D.T. καὶ ἡ Αὐτοδιαχείριση»).

Τὸ ντοκουμέντο τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος ποὺ ἤδη ἀναφέραμε, τοποθετεῖ τὸ ζήτημα παρόμοια: «...Ἡ Αὐτοδιαχείριση δὲν ἀποκτᾶ τὸ καθολικό της νόημα παρὰ ἐπεκτεινόμενη σ' ὁλόκληρη τὴν κοινωνία.

Πρᾶγμα ποὺ σημαίνει τὴ γενίκευση τῶν δυό της βασικῶν ἀρχῶν: Ἀποφάσεις ποὺ παίρνονται στὸ πιὸ κοντινὸ δυνατὸ ἐπίπεδο αὐτῶν στὶς ὁποῖες ἀναφέρονται, ἐκλογὴ καὶ ἔλεγχος τῶν ὑπευθύνων ἀπὸ κείνους ποὺ τοὺς ἐξουσιοδότησαν ν' ἀποφασίζουν».

— Ἡ Αὐτοδιαχείριση, συνώνυμη τοῦ περιεχομένου τῆς πραγματικῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας δὲν γεννιέται «τέλεια» σὰν τὴν Ἀθηνᾶ ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ Δία, ἀλλὰ τελειοποιεῖται διαρκῶς στὴν ἱστορικὴ ἐξελικτική της πορεία.

Αὐτὴ ἡ ἔννοια θέτει τέρμα στὰ ἐπιχειρήματα ἐκείνων ποὺ θεωροῦν ἀδύνατη, οὐτοπιστικὴ τὴ διαχείριση τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς κοινωνίας γενικά, ἄμεσα ἀπὸ τοὺς ἐργαζομένους, ἢ ποὺ ἀναφέρονται σὲ «ἀποτυχημένους» πειραματισμοὺς Αὐτοδιαχείρισης ὅπως π.χ. στὴ Γιουγκοσλαβία ἢ τὴν Ἀλγερία.

Γιὰ τὴ Γιουγκοσλαβία πρέπει κανεὶς νὰ πάρει ὑπ' ὄψει του ἐκτὸς ἄλλων, ὅτι πρόκειται γιὰ μερικὴ ὡς τὴν ὥρα ἐφαρμογὴ τῆς αὐτοδιαχείρισης, ἐλεγχόμενης πάντα γραφειοκρατικά, καὶ ἀπὸ τὸ μοναδικὸ πολιτικὸ Κόμμα τῆς χώρας καὶ ἀπὸ τὸ Κράτος ποὺ δὲν ἔπαψε οὐσιαστικὰ νὰ διευθύνει αὐτὸ τὸ Κόμμα. Οἱ συγκεκριμένες συγκυριακὲς ἱστορικὲς συνθῆκες περιορίζουν καὶ ἀναγκαστικὰ παραμορφώνουν τὸν πειραματισμὸ αὐτοδιαχείρισης κάπως «τέλειας» στὸν ἐθνικὸ χῶρο καὶ μόνο τῆς Γιουγκοσλαβίας.

Ὅσο γιὰ τὸν πειραματισμὸ στὴν Ἀλγερία ἐπὶ καθεστῶτος Μπὲν - Μπέλλα (1962 - 1965), στὸν ὁποῖο ἔλαβα προσωπικὰ ἐνεργὸ μέρος, ἔχοντας συντάξει, ἐκτὸς ἄλλων τὰ «ἱστορικὰ» (κατὰ τοὺς Ἀλγερίνους) Διατάγματα τοῦ Μάρτη 1963 ποὺ νομιμοποιοῦσαν καὶ κωδικοποιοῦσαν τὴν Αὐτοδιαχείριση στὴν οἰκονομία τῆς χώρας, πρόκειται γιὰ πειραματισμὸ μέσα σὲ ἀντικειμενικὰ καὶ ὑποκειμενικὰ ἱστορικὰ ἐθνικὰ πλαίσια, ἀκόμα πιὸ δυσμενῆ ἀπὸ ἐκεῖνα τῆς Γιουγκοσλαβίας(*).

Ἀλλὰ ὅσο περιωρισμένα κι' ἂν ὑπῆρξαν τ' ἀποτελέσματα μερικῆς ἐφαρμογῆς τῆς Αὐτοδιαχείρισης σ' αὐτὲς τὶς χῶρες, ἡ θετικὴ συνεισφορὰ τῶν πειραματισμῶν αὐτῶν στὴν ἰδεολογικὴ καὶ πολιτικὴ ἄνδρωση τῆς Ἐργατικῆς Τάξης καὶ τὴ συνεχιζόμενη πάλη γιὰ τὸ Σοσιαλισμὸ σ' αὐτὲς τὶς χῶρες εἶναι ἀνεκτίμητη.

— Ἡ Σοσιαλιστικὴ Αὐτοδιαχείριση προϋποθέτει Κράτος, Κόμματα, Συνδικάτα, ποὺ νἆναι διαποτισμένα ἀπὸ τὸ πνεῦμα της, ἀπὸ τὸ νέο περιεχόμενο τοῦ πραγματικοῦ Σοσιαλισμοῦ, καὶ θεληματικά, θετικὰ νὰ συμβάλλουν στὴν πραγματοποίησή της.

Δηλαδὴ νἄχουν κύριο σκοπὸ ν ὰ β ο η θ ή σ ο υ ν τοὺς παραγωγούς, τοὺς ἐργαζομένους, τοὺς πολίτες, νὰ διαχειριστοῦν οἱ ἴδιοι, ἄ μ ε σ α τὴν κοινωνική τους ζωή, σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς, σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα, χωρὶς νὰ τοὺς ὑποκαθιστοῦν μόνιμα, σὰν ἀπαραίτητοι ἐνδιάμεσοι, ὥσπου δῆθεν νὰ ὡριμάσουν οἱ ἱστορικὲς συνθῆκες γιὰ παρόμοιο ρόλο τῶν μαζῶν.

Σὲ τέτοια περίπτωση τὸ μόνο ποὺ θὰ «ὡριμάσει» θἆναι μιὰ νέα κοινωνικὴ κατηγορία, ἀνεξέλεγκτων, πανίσχυρων διαχειριστῶν τῆς κοινωνίας σὲ θανάσιμη ἀντίθεση μὲ τὴν Αὐτοδιαχείριση: Ἡ Γραφειοκρατία.

— Ἡ Σοσιαλιστικὴ Αὐτοδιαχείριση προϋποθέτει ἑπομένως ὅτι μιὰ τεράστια προσπάθεια θὰ καταβληθεῖ ἐξ ἀρχῆς, εὐθὺς μετὰ τὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας γιὰ μιὰ ριζικὴ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση, ποὺ νὰ κάνει δυνατὴ τὴν διαρκῆ μόρφωση τῶν ἐργαζομένων καὶ τὴν προοδευτικὴ ἀνάπτυξη ὄχι

(*) Βλέπε σχετικὰ μὲ τὸν πειραματισμὸ τῆς Αὐτοδιαχείρισης στὴν Ἀλγερία τὴν λεπτομερειακὴ μελέτη ποὺ ἀφιέρωσα μὲ τὸν τίτλο «LE DOSSIER DE L' AUTOGESTION EN ALGERIE» στὶς EDITIONS ANTHROPOS, Παρίσι 1967).

μόνον τοῦ ἐπαγγελματικοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ πολιτικοῦ, καὶ γενικὰ πολιτιστικοῦ τους ἐπιπέδου.

Τέτοια μεταρρύθμιση, συνδυάζοντας παραγωγική κοινωνικὴ δουλειὰ καὶ «διαρκῆ μόρφωση» εἶναι σήμερα δυνατὴ καὶ ἀναγκαία.

Χάρις σ' αὐτὴν ὁ ἄνθρωπος θὰ ξεπεράσει τὰ προαιώνια ἱεραρχικά του βιώματα ποὺ παραμορφώνουν τὶς δημιουργικές του ἱκανότητες καὶ τὸν κάνουν ἀνίκανο νὰ φανταστεῖ, δηλαδὴ νὰ σχεδιάσει μιὰ νέα κοινωνικὴ δομὴ τέτοια ποὺ τὴν ἐπιβάλλουν οἱ ἀντικειμενικὲς συνθῆκες.

Ἡ Σοσιαλιστικὴ κοινωνία, παρατηρεῖ σωστὰ ὁ H. LABORIT, δὲν μπορεῖ νὰ διατηρήσει τὴ διάκριση παραγωγῆς καὶ κουλτούρας, ποὺ σημαίνει διαρκῆ μόρφωση καὶ καλλιτεχνικὴ ἐκπαίδευση.

Γι' αὐτὸ καὶ χρησιμοποιώντας ὅλες τὶς δυνατότητες τῆς σύγχρονης γνώσης (Μαρξισμό, Φροϋδισμό, πρόσφατες βιολογικὲς ἀνακαλύψεις κ.λ.π.) ἡ Σοσιαλιστικὴ κοινωνία θὰ πρέπει καὶ θὰ μπορέσει ν' ἀντικρύσει «τὸν ἄνθρωπο σὰν μιὰ συνολικὴ ἑνότητα».

Χρειάζεται ἀπὸ τὴν πρωταρχικὴ παιδικὴ ἡλικία νὰ συνηθίσωμε τὸν ἐγκέφαλό μας, ποὺ εἶναι σὲ θέση ν' ἀπομνημονεύει κάθε εἴδους πληροφορίες καὶ νὰ τὶς ἀναπλάθει δημιουργικά, νὰ σκεφθεῖ ἐλεύθερα καταλύοντας κάθε κρίση στηριζόμενη σὲ ἀξίες ἱεραρχικοῦ, κυριαρχικοῦ, χαρακτῆρα καὶ νὰ τὸν προσανατολίσουμε σὲ νέα συστήματα ἀξιῶν «ἀνοιχτὰ στὴν ὁλότητα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς».

5.1.1975 **Μ.Ν. ΡΑΠΤΗΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ
ΔΙΜΗΝΗ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ:
«Γιὰ τὸ Σοσιαλισμὸ»
Κεντρικὸ Ταχυδρομεῖο
Ταχ. Θυρὶς 674
ΑΘΗΝΑ

Ὑπεύθυνος Σύνταξης
ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΓΚΟΡΝΑΣ
Κασομούλη 19, Τ.Τ. 411
ΑΘΗΝΑ

Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου
ΓΙΩΡΓΟΣ ΖΩΡΖΟΣ
Μεσολογγίου 16
Τηλ. 611.372

ΣΥΝΔΡΟΜΗ:
Ἑξάμηνη 40 δρχ.
Ἐτήσια 75 δρχ.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Τὸ «Γιὰ τὸ Σοσιαλισμὸ» εἶναι ὄργανο δυνάμεων τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ποὺ τοποθετοῦνται γενικὰ στὸ χῶρο τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Μαρξισμοῦ.

Ποὖχουν δηλαδὴ ἕνα ξεκάθαρο ἀντιϊμπεριαλιστικό, ἀντικαπιταλιστικὸ καὶ ἀντιγραφειοκρατικὸ σοσιαλιστικὸ πρόγραμμα καὶ θεωροῦν ὅτι ὁ ἀπαραίτητος σοσιαλιστικὸς μετασχηματισμὸς τῆς Ἑλλάδας, καὶ κάθε χώρας, θἄναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀναπόφευκτης, σὲ μιὰ ὁρισμένη στιγμή, δυναμικῆς ἀναμέτρησης μὲ τὴν ἔνοπλη ἀντίσταση τῆς ἀντίδρασης, καὶ ἑπομένως ἀποτέλεσμα ἑνὸς ποιοτικοῦ πηδήματος, ἀπὸ μιὰ ἐξελιχτικὴ γιὰ ἕνα διάστημα πορεία στὴν νικηφόρα ὁλοκλήρωση τῆς Ἐπανάστασης.

Ἐπιπλέον, δυνάμεων ποὺ θὰ χαράζουν μιὰ ὀρθὴ μεταβατικὴ ταχτικὴ τόσο ἀπέναντι στὸ ταξικὸ κίνημα τῆς χώρας, ὅσο καὶ γιὰ τὴ νικηφόρα ἔκβαση τῆς πορείας πρὸς τὴν Ἐπανάσταση, ἔξω ἀπὸ κάθε σεχταριστική, «μεσσιανική» νοοτροπία καὶ πραχτική.

Τὸ «Γιὰ τὸ Σοσιαλισμὸ» ἀγωνίζεται γιὰ ἕνα Σοσιαλισμὸ βασιζόμενο στὴν αὐτοκυβέρνηση, τὴν αὐτοδιαχείρηση, τὴν αὐτοτέλεια τῶν ἐργαζομένων μαζῶν, σ' ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα, σοσιαλισμὸ βασικὰ ἀντίθετο στὸ σχῆμα τοῦ γραφειοκρατικοῦ κρατικοῦ «Σοσιαλισμοῦ», ποὺ στηρίζεται στὴν οὐσιαστικὴ ἐξουσία τοῦ «Ἐργατικοῦ» Κράτους, τοῦ «Ἐπαναστατικοῦ» Κόμματος καὶ τῶν ἐντεταγμένων σ' αὐτὰ Συνδικάτων.

Τὸ «Γιὰ τὸ Σοσιαλισμό» θὰ παραμείνη ὄργανο ἀνοικτὸ στὴν κριτικὴ ἔρευνα καὶ συζήτηση τῶν βασικῶν θεμάτων τοῦ σύγχρονου ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ, δημοσιεύοντας κάθε σοβαρὴ συνεισφορὰ πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση, ἀπὸ ὁποιαδήποτε ἐπαναστατικὴ μαρξιστικὴ τάση, ὀργάνωση ἢ ἀγωνιστικὴ μονάδα κι' ἂν προέρχεται.